

**WOJEWÓDZKA STACJA
SANITARNO-EPIDEMIOLOGICZNA
W OLSZTYNIE**

**Stan sanitarno-higieniczny
województwa warmińsko-mazurskiego
w roku 2022**

Stan sanitarno-higieniczny województwa warmińsko-mazurskiego w roku 2022

ZAWARTOŚĆ

Zapobieganie i zwalczanie chorób zakaźnych	3
Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych	11
Sekcja Szczepień Ochronnych	21
Bezpieczeństwo żywności i żywienia	24
Higiena dzieci i młodzieży	33
Promocja zdrowia i oświata zdrowotna	43
Higiena komunalna	49
Higiena radiacyjna	54
Środowisko pracy	58
Laboratorium Badań Środowiskowych i Żywności	64
Zapobiegawczy nadzór sanitarny	67

Opracowanie:

Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Olsztynie
ul. Żołnierska 16, 10-561 Olsztyn
tel. 89 524 83 00, fax: 89 679 16 99
e-mail: wsse.olsztyn@sanepid.gov.pl
www.gov.pl/web/wsse-olsztyn

@wsseolsztyn

@wsseolsztyn

Zdjęcia:

<https://pixabay.com/pl>, WSSE w Olsztynie

Opracowanie graficzne i skład:

Studio Projekt, Olsztyn, ul. Żbicza 23
tel. 663 767 815; e-mail: studioprojekt@data.pl

Szanowni Państwo

Za nami rok 2022. Był to czas kolejnych wyzwań w ochronie zdrowia publicznego. Początek tamtego roku, a dokładnie dzień 24 lutego przyniósł niestety informację o inwazji Rosji na Ukrainę. Z powodu wojny do Polski, w tym do naszego województwa zaczęli napływać uchodźcy. Stanęliśmy w obliczu zadań związanych z zachowaniem zdrowia w regionie w zakresie chorób zakaźnych. Jako Państwowa Inspekcja Sanitarna pomagaliśmy Ukraińcom zdobywać informacje o możliwości korzystania z opieki zdrowotnej oraz szczepień ochronnych.

Miesiąc później, czyli w marcu 2022 roku zniesione zostały w Polsce obostrzenia związane z pandemią wirusa Sars-CoV-2. Choć wszyscy na to czekali, naszym zadaniem było stałe informowanie o wciąż potrzebnym stosowaniu zasad bezpieczeństwa. Zdając sobie sprawę, że nadal trwa epidemia Covid-19 prowadziliśmy diagnostykę, a nawet wprowadziliśmy nowe metody badań. Rozpoczęliśmy we współpracy z Narodowym Instytutem Zdrowia Publicznego PZH-Państwowym Instytutem Badawczym w Warszawie i Przedsiębiorstwem Wodociągów i Kanalizacji w Olsztynie

realizację projektu pn. „Support to the Member States to establish national systems, local collection points, and digital infrastructure for monitoring Covid 19 and its variants in waste waters – Poland”, polegającego na badaniu ścieków do wykrywania RNA wirusa SARS-CoV-2 i jego wariantów. Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych WSSE w Olsztynie jako jedno z czterech laboratoriów Państwowej Inspekcji Sanitarnej w Polsce do dziś wykonuje taki monitoring, obok laboratoriów w Gdańsku, Warszawie i Rzeszowie, tworząc system nadzoru ścieków pod tym kątem. Do wykonywania wysoko specjalistycznych badań kupiliśmy nowoczesny sprzęt. Jednocześnie nieprzerwanie nasze laboratorium prowadzi nadzór molekularny nad wariantami SARS-CoV-2 dla czterech województw: warmińsko-mazurskiego, kujawsko-pomorskiego, pomorskiego i podlaskiego, stanowiąc jednocześnie wsparcie merytoryczne w tym zakresie dla pozostałych Laboratoriów Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Laboratorium wprowadziło także do diagnostyki testy łączone PCR wykrywające w jednej próbce SARS-CoV-2, grypę typu A, B oraz RSV.

W sierpniu 2022 roku wykryliśmy kolejne zagrożenie zdrowia publicznego. Potwierdzone zostało zakażenie ospą małą u dwóch pacjentów z Warmii i Mazur. Łącznie w ubiegłym roku na terenie województwa warmińsko-mazurskiego zarejestrowano sześć zachorowań na małą ospę (w kraju – 187). Ważne były czynności związane z monitoringiem sytuacji epidemiologicznej, działania edukacyjne o drogach szerzenia się choroby i informowanie o zaleceniach dotyczących zapobiegania transmisji wirusa MPXV.

Rok wyjątkowej pracy zakończyliśmy sukcesem. Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Olsztynie otrzymała certyfikat potwierdzający przyznanie Godła Jakości Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych w Ogólnopolskim Konkursie i Programie Certyfikacji „Wysoka Jakość w Ochronie Zdrowia”, organizowanym przez Quality Institute. Certyfikat ten promuje najlepsze polskie podmioty, instytucje i firmy działające w sektorze ochrony zdrowia i branżach pokrewnych. Przyznany nam został za wysoką jakość świadczeń, nowoczesny model zarządzania i troskę o kreowanie oraz budowanie jak najlepszych relacji z pacjentami.

Nasze codzienne obowiązki obejmują jednak dużo większy zakres działań, których szczegóły przedstawiamy Państwu w corocznym raporcie. Zachęcam do zapoznania się z wynikami pracy poszczególnych oddziałów WSSE w Olsztynie.

Janusz Dziśko

warmińsko-mazurski państwowy wojewódzki
inspektor sanitarny

Drodzy Czytelnicy

Rok 2022 nadal pozostawał pod znakiem pandemii COVID-19. Niezbędnym elementem walki ze skutkami zakażeń jest diagnostyka rentgenowska. Prowadziliśmy więc jak zawsze, działania na rzecz ochrony ludności przed promieniowaniem jonizującym stosowanym w medycynie. Oddział Higieny Radiacyjnej obejmował swoim nadzorem 624 pracownice rentgenowskie, w tym 844 aparaty rentgenowskie. Bezpieczeństwo pacjentów poddawanych diagnostyce przy użyciu promieniowania jonizującego bezpośrednio zależy od prawidłowego działania aparatury rentgenowskiej. Wykonano 22 testy jakości aparatów rtg, które wykazały ich prawidłowe działanie.

W minionym roku prowadziliśmy kampanię informacyjną o prowadzonych na zlecenie Głównego Inspektoratu Sanitarnego działaniach identyfikacji terenów, na których poziom średniorocznego stężenia promieniotwórczego radonu w powietrzu wewnątrz pomieszczeń w znacznej liczbie budynków może przekroczyć dopuszczalny poziom odniesienia, tj. 300 Bq/m³. Pomiary były wykonane w województwie warmińsko-mazurskim w budynkach użyteczności publicznej.

Bardzo ważną częścią naszej działalności jest bezpieczeństwo żywności i żywienia. Zakres bieżącego nadzoru sanitarnego obejmował kontrolę przestrzegania w zakładach przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne, w tym przepisów prawa żywnościowego, dotyczących warunków produkcji, magazynowania, transportu i sprzedaży żywności oraz warunków żywienia zbiorowego, a także warunków produkcji i obrotu materiałami oraz wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

Prowadziliśmy także zapobiegawczy nadzór sanitarny nad realizacją wielu inwestycji w województwie warmińsko-mazurskim oraz nadzór sanitarny nad stałymi zakładami nauczania i wychowania. W szkołach na Warmii i Mazurach przeprowadziliśmy badania wagi plecaków noszonych przez uczniów. Badaniami objęliśmy po dwie szkoły podstawowe z każdego powiatu, co dało ogólną liczbę 38 szkół, 7244 uczniów z 474 oddziałów. Spośród ocenionych uczniów 5648 uczęszczało do szkół miejskich, a 1596 pobierało naukę na wsi. Wyniki badań pokazały, że uczniowie szkół podstawowych nadal noszą za ciężkie plecaki, choć jest lepiej niż w poprzednich latach. Najbardziej obciążone tornistry mają czwartoklasiści, najłżejsze ósmoklasiści. Uczniowie szkół miejskich dźwigają więcej ciężarów od rówieśników uczących się na wsiach, a zbyt ciężki tornister noszą dziewczęta niż chłopcy.

Naszym celem jest także szerzenie oświaty zdrowotnej i zasad profilaktyki zdrowia. Mając na uwadze zdrowie dzieci i młodzieży, oddaliśmy w ręce najmłodszych, ale jednocześnie ich opiekunów oraz nauczycieli kolejną edukacyjną kolorowankę pt. „Kleszczowanka”. Pomaga w zapoznaniu się z zasadami ochrony przed chorobami, przenoszonymi przez kleszcze. Jest to ważne, ponieważ w województwie warmińsko-mazurskim, z uwagi na endemiczne występowanie zakażonych kleszczy wskaźniki zapadalności na boreliozę oraz kleszczowe zapalenie mózgu są bardzo wysokie i dużo wyższe niż wskaźniki krajowe. W 2022 r. nastąpił wzrost zachorowań na boreliozę, zarejestrowano ich 841. Wskaźnik zapadalności na boreliozę w województwie wyniósł 61,4 był nadal wyższy od krajowego – 45,4. Zarejestrowano także wzrost zachorowań na kleszczowe zapalenie mózgu – z 48 w 2021 r. do 67 w 2022 r.

Wymienione przez mnie wyniki, to tylko część naszych codziennych czynności nadzoru sanitarnego województwa warmińsko-mazurskiego. Szczegółowe dane z naszych działań w 2022 roku znajdują się w poniższym raporcie, do lektury którego serdecznie zapraszam.

Agnieszka Wąbik

zastępca warmińsko-mazurskiego państwowego
wojewódzkiego inspektora sanitarnego

Zapobieganie i zwalczanie chorób zakaźnych

Jednym z najważniejszych zadań Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest prowadzenie działalności zapobiegawczej i przeciwepidemicznej w zakresie chorób zakaźnych, monitorowanie sytuacji epidemiologicznej na terenie województwa warmińsko-mazurskiego poprzez rejestrację i analizę zachorowań na choroby zakaźne, kontrolę wykonawstwa obowiązkowych szczepień ochronnych oraz prowadzenie nadzoru nad warunkami higieniczno-sanitarnymi w podmiotach wykonujących działalność leczniczą.

Sytuacja epidemiologiczna zachorowań na choroby zakaźne

W Polsce w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2 od 20 marca 2020 r. do 15 maja 2022 r. obowiązywał stan epidemii, od dnia 16 maja 2022 r. na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej wprowadzony został stan zagrożenia epidemicznego.

Dnia 28.03.2022 r. został zniesiony obowiązek izolacji i kwarantanny z powodu Covid-19 zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z 25 marca 2022 r. w sprawie chorób zakaźnych powodujących powstanie obowiązku hospitalizacji. Nakaz zakrywania przy pomocy maseczki ust i nosa nadal obowiązuje w budynkach, w których prowadzona jest działalność lecznicza oraz w aptekach.

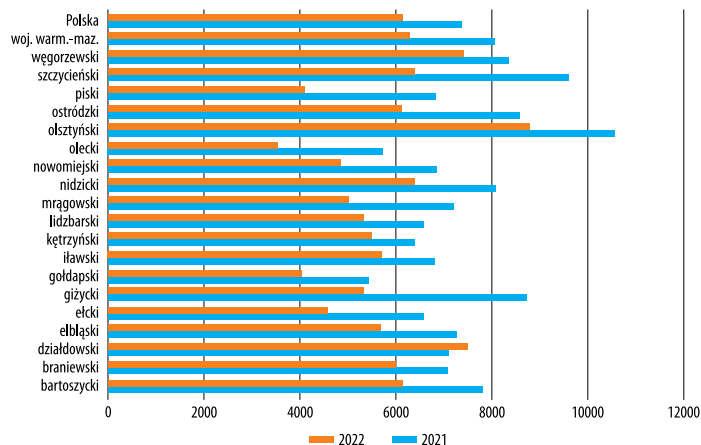
W 2022 r. pracownicy PIS opracowali 123 541 dochodzeń epidemiologicznych oraz w zakresie działalności zapobiegawczej i przeciwepidemicznej wydali:

- 165 decyzji administracyjnych, w tym decyzje o odsunięciu od pracy, odsunięcie od uczęszczania do przedszkola, zwolnienia z kwarantanny, odstąpienia od nałożenia kary, decyzje odwoławcze od decyzji organu I instancji,
- 40 decyzji o nałożeniu administracyjnej kary pieniężnej za naruszenie obostrzeń wprowadzonych w związku z wystąpieniem stanu epidemii na kwotę 41 200,00 zł.

Prowadzony był nadzór nad sytuacją epidemiologiczną zachorowań na Covid-19 wśród personelu i pensjonariuszy ZOL, DPS hospicjów wykonano 2482 badań w kierunku SARS-CoV-2.

W 2022 r. na terenie województwa zarejestrowano 86018 potwierdzonych przypadków zakażeń SARS-CoV-2, (2021 r. – 113 427 zach.). Wybrane losowo próbki izolatów potwierdzone testem RT-PCR na obecność SARS-CoV-2 były poddane sekwencjonowaniu przez Lab. LBK WSSE w Olsztynie. Wyniku sekwencjonowania losowo wybranych

Zapadalność na Covid-19 na terenie powiatów woj. warmińsko-mazurskiego i kraju w roku 2021 i 2022/ 100 000 mieszkańców

próbek stwierdzono, iż w województwie dominowały warianty SARS CoV-2: omikron.

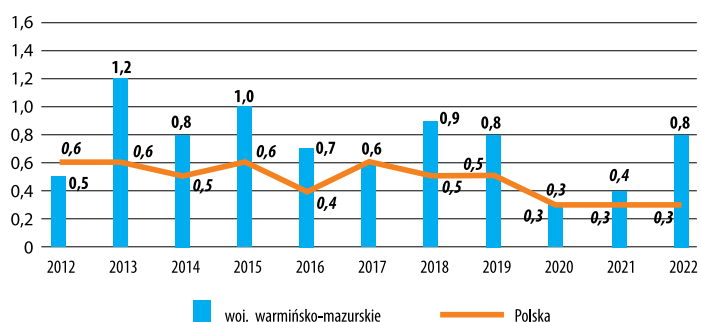
W 2022 r. najwyższe wskaźniki zapadalności zanotowano w powiecie: olsztyńskim, działdowskim, nidzickim, bartoszyckim, ostródzkim, węgorzewskim. Wojewódzki wskaźnik zapadalności na Covid-19 wyniósł – 6279,2 i był wyższy od krajowego wskaźnika zapadalności – 6140,4. W 2022 r. zarejestrowano z powodu Covid-19 – 785 zgonów, natomiast w 2021 r. – 2478

Inwazyjna Choroba Meningokokowa

Zakażenia meningokokowe, ze względu na ciężki przebieg i dużą śmiertelność, postrzegane są, jako jedno z najbardziej niebezpiecznych zakażeń bakteryjnych u ludzi.

W 2022 r. zanotowano 11 zachorowań na Inwazyjną Chorobę Meningokokową (2021 r. 5 zach.). W 2022 r. wojewódzki wskaźnik zapadalności wyniósł (0,8) był wyższy od krajowego (0,3). W sześciu przypadkach zachorowanie wywołał Serotyp B, dwa zachorowania – serotyp C i w trzech nie określono serotypu *Neisseria meningitidis*. Zachorowało 10 dzieci w przedziale wiekowym: 0 do 1 roku – sześcioro; 1-11 lat – czworo dzieci oraz jedna osoba dorosła. Szczep *Neisseria meningitidis* wywołał zachorowania: cztery na zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych i siedem na posocznice.

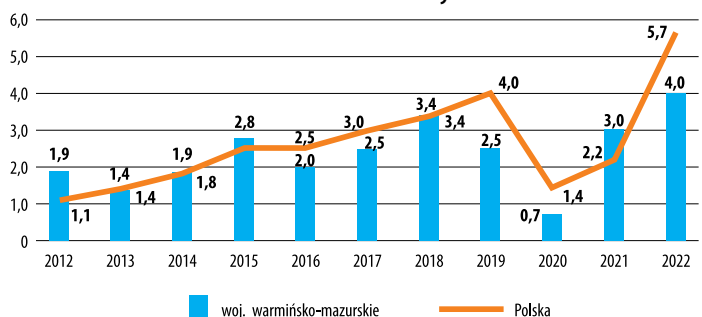
Zapadalność na inwazyjną chorobę meningokokową w woj. warmińsko-mazurskim i kraju w latach 2012-2022 na 100 tys. mieszkańców

Inwazyjna Choroba wywołana przez *Streptococcus pneumoniae*

W 2022 r. zarejestrowano 55 zachorowań na Inwazyjną Chorobę wywołaną przez *Streptococcus pneumoniae* (2021 r. – 42 zach.). Na posocznice zachorowało 45 osób, w tym u dwóch wystąpiło również zachorowanie na zapalenie opon mózgowo-rdzeniowych u czterech osób również zapalenie płuc. U siedmiu osób stwierdzono zapalenie opon mózgu – rdzeniowych. Zanotowano siedem zgonów z powodu inwazyjnej choroby wywołanej przez *Streptococcus pneumoniae*.

Zapadalność na inwazyjną chorobę pneumokokową w woj. warmińsko-mazurskim i Polsce w latach 2012-2022 na 100 tys. mieszkańców

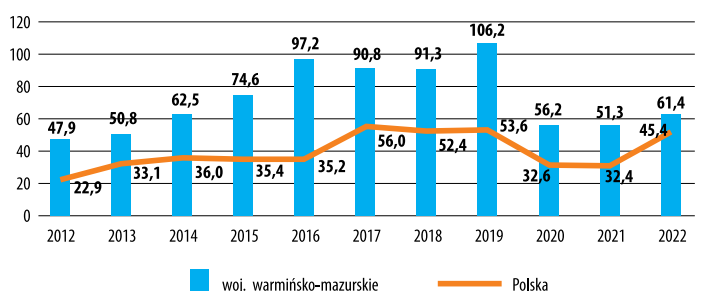
CHOROBY PRZENOSZONE PRZEZ WEKTORY I INNE CHOROBY ODZWIĘRZĘCE

Choroby przenoszone przez kleszcze

W województwie warmińsko-mazurskim, z uwagi na endemiczne występowanie zakażonych kleszczy wskaźniki zapadalności na boreliozę oraz kleszczowe zapalenie mózgu są bardzo wysokie i dużo wyższe niż wskaźniki krajowe. W 2022 r. nastąpił wzrost zachorowań na boreliozę, zarejestrowano 841 zach. (2021 r. – 723). Wskaźnik zapadalności na boreliozę w województwie wyniósł 61,4 był nadal wyższy od krajowego – 45,4.

Brak dostępnej szczepionki przeciwko boreliozie powoduje, że jedynym sposobem zapobiegania zachorowaniom

Zapadalność zachorowań na boreliozę w woj. warmińsko-mazurskim i Polsce w latach 2012-2022 na 100 tys. mieszkańców

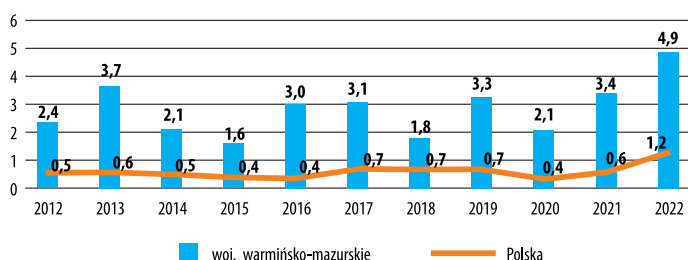

jest stałe upowszechnianie wiedzy nt. tej choroby oraz edukacja społeczeństwa w zakresie stosowania środków ochronnych oraz właściwego postępowania w przypadku ukłucia przez kleszcza.

Kleszczowe zapalenie mózgu

Zarejestrowano wzrost zachorowań na kleszczowe zapalenie mózgu z 48 zach. (wsk. zap. 3,4) w 2021 r. do 67 (wsk. zap. 4,9) w 2022 r. Najwięcej zachorowań na KZM rejestrowanych zanotowano na terenie wschodnich powiatów województwa. Wojewódzkie wskaźniki zapadalności na kleszczowe zapalenie mózgu utrzymują się na wysokim poziomie i są kilkakrotnie wyższe od krajowych.

Zapadalność na kleszczowe zapalenie mózgu w latach 2012-2022 w woj. warmińsko-mazurskim i Polsce na 100 tys. mieszkańców

Najskuteczniejszą formą ochrony przed zakażeniem wirusem kleszczowego zapalenia mózgu jest szczepienie, które jest zalecane w szczególności dla najbardziej narażonych grup zawodowych (leśnicy, rolnicy itp.)

Wścieklizna i pokąsania przez zwierzęta

Z powodu kontaktu ze zwierzętami podejrzanymi o wściekliznę, zaszczepiono p/wściekliznie 555 osób (w 2021 r. – 510 osób). U jednego nietoperza potwierdzono wściekliznę laboratoryjnie.

W dalszym ciągu rejestruje się dużą liczbę osób szczepionych p/wściekliznie mających kontakt ze zwierzętami podejrzanymi o wściekliznę, w ok. 90% był to kontakt ze zwierzętami domowymi.

POZOSTAŁE CHOROBY ODZWIERZĘCE

W 2022 r. zarejestrowano sporadyczne zachorowania na: jersiniozę – siedem zachorowań (2021 r. – dwa zach.); bąblowicę – sześć zachorowań (2021 r. – dwa zach.); cztery zachorowania na listeriozę (2021 r. – cztery zach.).

Po raz pierwszy w 2022 r. pojawiły się zachorowania wywołane wirusem MPXV – małpia ospa. Wirus szerzy się łatwo między ludźmi, przenoszony jest drogą kropelkową z dróg oddechowych podczas bezpośredniego i długotrwałego kontaktu twarzą w twarz, bezpośredni kontakt z płynami ustrojowymi osoby zakażonej, kontakt błony śluzowej lub nienaruszonej skóry ze zmianami skórnymi osoby zakażonej, w tym kontakt seksualny. Na terenie woj. warmińsko-mazurskiego zarejestrowano sześć zachorowań na małpią ospę (w kraju – 187 zach.).

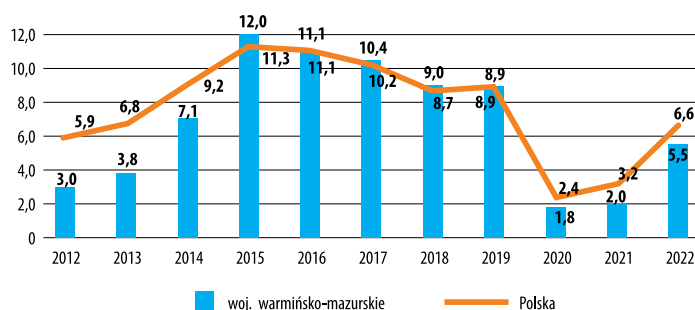
CHOROBY ZAKAŻNE PRZENOSZONE NARUSZENIEM CIĄGŁOŚCI TKANEK

WZW B i C

W latach 2020 i 2021 odnotowano znaczny spadek zarejestrowanych zakażeń wirusem HCV i HBV – co było wynikiem wystąpienia epidemii COVID-19 i związanym z nią ograniczeniem dostępu do zakładów opieki zdrowotnej ambulatoryjnej jak i całodobowej oraz brakiem dostępu w pełnym zakresie do diagnostyki stwierdzającej zakażenie ww. wirusami.

W 2022 r. zarejestrowano 76 (wsk. zap. 5,5) zakażeń wirusem HCV i odnotowano wzrost zakażeń w stosunku do 2021 r. – 28 (wsk. zap. 2,0). W 2022 r. woj. wsk. zapadalności (5,5) był niższy od krajowego (6,6), podobnie jak 2021 r.

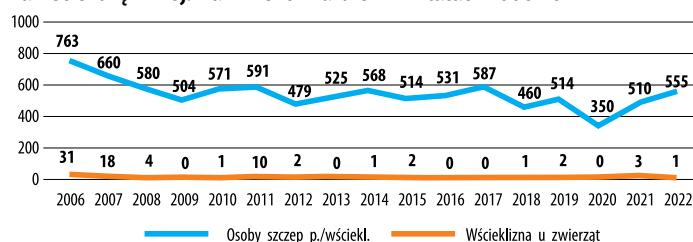
Zapadalność na WZW typ C w woj. warmińsko-mazurskim i Polsce w latach 2012-2022 na 100 tys. mieszkańców

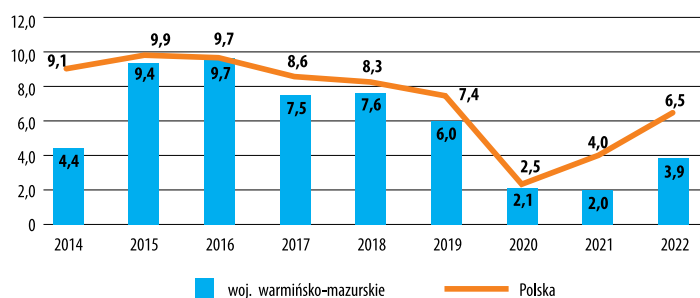
WZW B

W 2022 r. na terenie województwa zarejestrowano łącznie 53 (wsk. zap. 3,9) nowych zakażeń wirusem HBV (2021 r. – 31). Zgłoszenia dotyczyły zakażeń o przebiegu przewlekłym i nieokreślonym. W 2022 r. wojewódzki wskaźnik zapadalności

Liczba osób szczepionych przeciw wściekliznie i liczba zwierząt chorych na wściekliznę w woj. warmińsko-mazurskim w latach 2006-2022

Zapadalność na WZW B w woj. warmińsko-mazurskim i kraju w latach 2014-2022 na 100 tys. mieszkańców

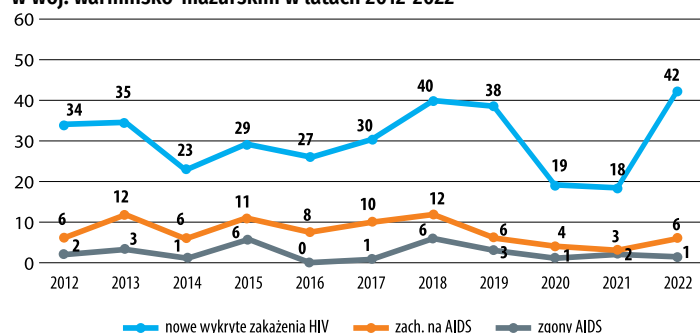

na WZW typ B wyniósł 3,9 i był niższy od krajowego – 6,5. W latach 2015-2020 wskaźniki zapadalności wojewódzkie i krajowe były zbliżone, natomiast w 2021 r. i 2022 r. wskaźniki zapadalności były niższe od krajowych.

HIV i AIDS

W 2022 r. w województwie warmińsko-mazurskim zarejestrowano – 42 (wsk. zap. 3,0) nowych zakażeń wirusem HIV (2021 r. – 18) oraz sześć (wsk. zap. 0,4) zachorowań na AIDS (2021 r. – 3 zachorowania), zarejestrowano trzy zgony z powodu zachorowania na AIDS (2021 r. – dwa). W 2022 r. wojewódzki wskaźnik zapadalności zakażeń wirusem HIV wyniósł 3,0 i był niższy od krajowego – 6,4. Natomiast wojewódzki wskaźnik zap. zachorowań na AIDS był równy – 0,4 i był zbliżony krajowego – 0,3.

Liczba zakażeń wirusem HIV, zach. na AIDS, zgonów z powodu AIDS w woj. warmińsko-mazurskim w latach 2012-2022

CHOROBY PRZENOSZONE DROGĄ POKARMOWĄ

Zachorowania na WZW A

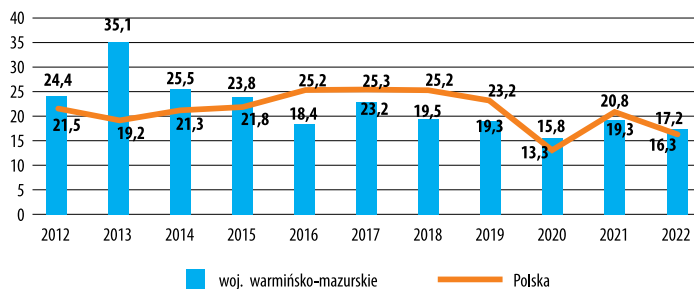
W 2022 r. w województwie zarejestrowano jedno zachorowanie (2021 – sześć zach.) na WZW typu A, wojewódzki wskaźnik zapadalności wyniósł – 0,1 i był niższy od krajowego – 0,6. Przed zachorowaniem na WZW typu A chronią szczepienia oraz przestrzeganie podstawowych zasad higieny.

Bakteryjne zatrucia i zakażenia pokarmowe

W województwie warmińsko-mazurskim od wielu lat dominującym czynnikiem etiologicznym bakteryjnych zatruc pokarmowych są odzwierzęce typy pałeczek Salmonella, w których dominuje serotyp *Enteritidis*. W 2022 r. zarejestrowano 237 zachorowań na salmonelozę (2021 r. – 273 zach.). Wojewódzki wskaźnik zapadalności wyniósł 17,2 był zbliżony do krajowego, który był równy – 16,3.

W 2022 r. wśród innych zakażeń układu pokarmowego o etiologii bakteryjnej dominowały bakterie z rodzaju: *Clostridioides difficile* – 717 zachorowań (2021 r. – 680 zach.) *Campylobacter* – 49 zachorowań (2021 r. – 69 zach.); *E. coli* biegunkotwórcze – 10 zachorowań (2021 r. – sześć zach.), *Yersinia enterocolitica* – siedem zachorowania (2021 r. – dwa zach.).

Zapadalność zachorowań na salmonelozę zatrucia pokarmowe w woj. warmińsko-mazurskim i Polsce w latach 2012-2022 na 100 tys. mieszkańców

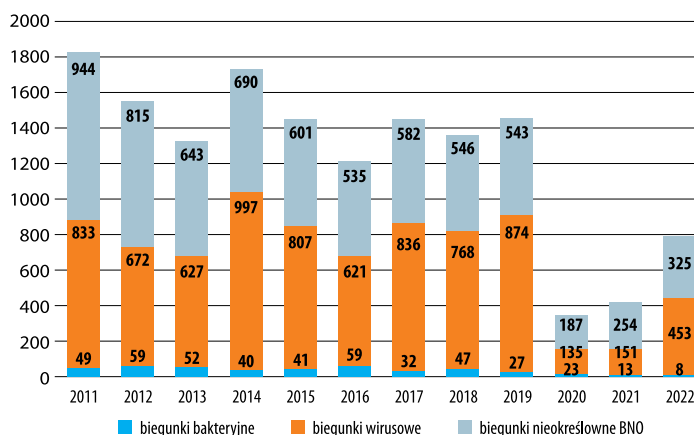

Biegunki u dzieci do lat 2

W 2022 r. w województwie zarejestrowano 786 zachorowań na biegunki u dzieci do lat dwóch (w 2021 r. – 430 zach.). Krajowy wskaźnik zapadalności wyniósł 3661,6 i był niższy od wojewódzkiego – 4205,0.

Od 2006 r. rejestrowany jest sukcesywny spadek zachorowań na biegunki u dzieci do lat dwóch o nieustalanej

Liczba zachorowań na biegunki u dzieci do lat 2 (bakteryjne, wirusowe, nieokreślone) w woj. warmińsko-mazurskim w latach 2012-2022

etiologii i wzrost zachorowań na biegunki o etiologii wirusowej. Wzrost zachorowań o etiologii wirusowej związany jest ze wzrostem badań diagnostycznych w tym kierunku, które w zdecydowanej większości wykonywane są u dzieci hospitalizowanych. Od 2020 r. zaobserwowano ponownie wzrost zachorowań na biegunki o etiologii nieokreślonej. Należy jednak zaznaczyć, iż 2020 r. i 2021 r. zarejestrowano również znaczny spadek zarejestrowanych zachorowań na biegunki u dzieci do lat dwóch.

W 2022 r. zanotowano wzrost zachorowań na biegunki u dzieci do lat 2, dominowały biegunki o etiologii wirusowej.

Ogniska chorób przenoszonych drogą pokarmową

W 2022 roku na terenie województwa zarejestrowano i opracowano 17 ognisk zatruc pokarmowych (2021 r. – 18), zachorowało 318 osób, hospitalizowano 29 osób.

W pięciu ogniskach czynnikiem etiologicznym zatruc była *Salmonella Enteritidis*. Łącznie zachorowało 50 osób, hospitalizowanych było 11 osób. Pomimo przeprowadzonych dochodzeń epidemiologicznych w/w ogniskach nie ustalono źródła zakażenia.

W pięciu ogniskach, w których czynnikiem etiologicznym były norowirusy zachorowało 140 osób, osoby chore nie były hospitalizowane.

W ośmiu ogniskach mimo przeprowadzonego dochodzenia epidemiologicznego nie udało się ustalić źródła i czynnika etiologicznego zakażenia, zostały zgłoszone, jako nieokreślone zatrucia pokarmowe. Siedem ognisk miało miejsce na wypoczynku dzieci i młodzieży, łącznie zachorowało 117 osób, żadna osoba nie była hospitalizowana. Jedno ognisko wystąpiło w obiekcie restauracyjnym, zachorowało 11 osób.

CHOROBY WIEKU DZIECIĘCEGO

Odra, różyczka, ospa wietrzna

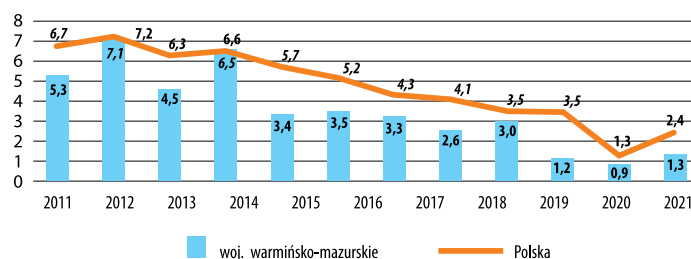
W roku 2022 i 2021 nie zarejestrowano zachorowań na odrę. W 2022 r. zanotowano znaczny wzrost zachorowań na ospę wietrzną zarejestrowano 5806 zachorowań (2021 r. – 1758 zach.) Wojewódzki wskaźnik zapadalności na ospę

wietrzną wyniósł 423,8 i był zbliżony do krajowego – 449,3. Wirus różyczki wywołał trzy zachorowania, które nie zostały potwierdzone laboratoryjnie.

Krztusiec

W 2021 r. i 2022 r. zarejestrowano trzy zachorowania na krztusiec. Wojewódzki wskaźnik zapadalności na krztusiec wyniósł 0,2 i był niższy od krajowego – 1,0. Zachorowało dwoje dzieci w wieku 0-3 lat i jedna osoba dorosła.

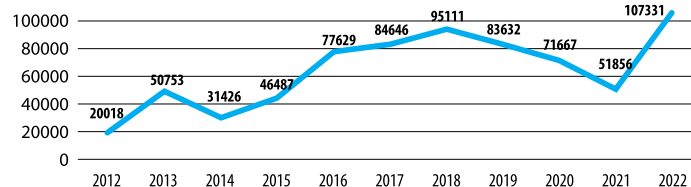
Zapadalność zachorowań na świnkę w woj. warmińsko-mazurskim i Polsce w latach 2011-2021 na 100 tys. mieszkańców

W 2022 r. na terenie województwa zarejestrowano – 18 zachorowań na świnkę (2021 r. – 13 zach.). Wojewódzki wskaźnik zapadalności wyniósł 1,3 i był niższy od krajowego 2,4

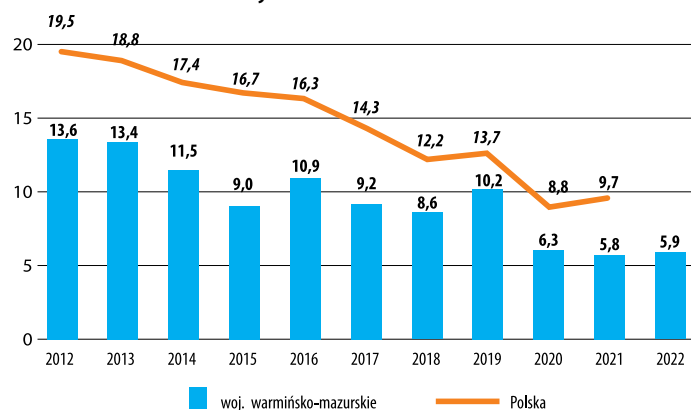
GRYPA I INFEKCJE GRYPYPODOBNE

Liczba zachorowań na grypę i infekcje grypopodobne woj. warmińsko-mazurskim w latach 2011-2021

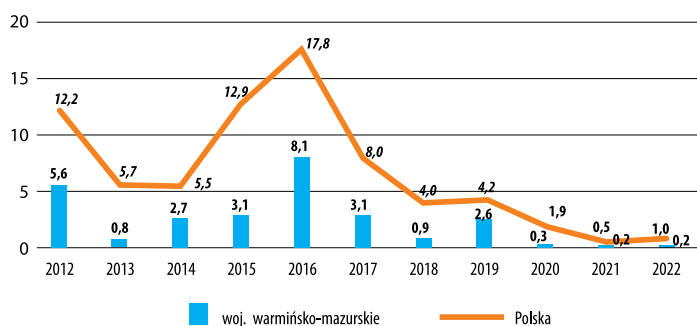

W 2022 r. zarejestrowano 107331 przypadków podejrzeń i zachorowań na grypę, w 2021 r. 51856 przypadków. La-

Wskaźniki zapadalności na gruźlicę w woj. warmińsko-mazurskim i Polsce w latach 2012-2022 na 100 tys. mieszkańców

Zapadalność zachorowań na krztusiec w woj. warmińsko-mazurskim i Polsce w latach 2012-2022 na 100 tys. mieszkańców

boratoryjnie grypę potwierdzono u 326 osób w tym u 177 dzieci do lat 14.

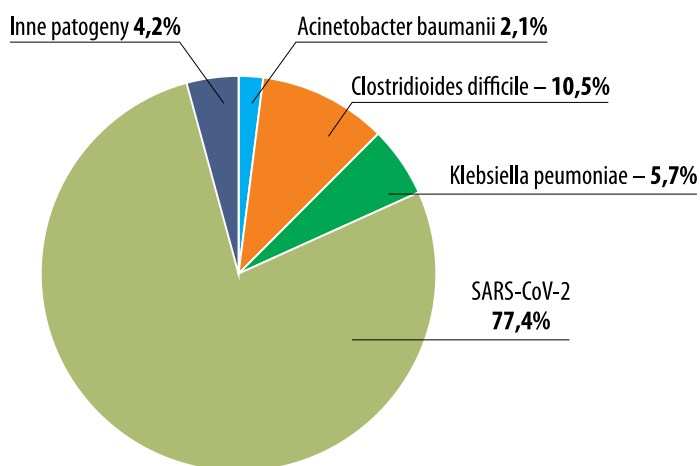
Gruźlica

W 2022 r. zanotowano 84 zachorowania na gruźlicę (wsk. zap. 5,9) podobnie jak w 2021 r. Od 2020 r. notuje się tendencję spadkową zachorowań na gruźlicę. W 2021 r. wojewódzki wskaźnik zapadalności wyniósł 5,8 był niższy od krajowego – 9,7. Brak danych dotyczących liczby zachorowań na gruźlicę w Polsce w 2022 r.

OGNISKA EPIDEMICZNE W POMIOTACH LECZNICZYCH

W podmiotach leczniczych woj. warmińsko-mazurskiego zarejestrowano znaczny wzrost występowania ognisk epidemicznych. W 2022 r. odnotowano 188 ognisk (2021 r. – 132) dominującym czynnikiem etiologicznym, który wywoływał zakażenia był wirus SARS-CoV-2 (stanowiło to 77,4% wszystkich ognisk). Pozostałe ogniska zostały wywołane przez *Clostridioides difficile* – (10,5%), *Klebsiella pneumoniae* (5,7%), *Acinetobacter baumannii* (2,1%), inne ogniska (4,2%) Liczba potwierdzonych przypadków zakażeń w ogniskach epidemicznych 2063 osoby (w tym 1548 zakażeń potwierdzonych laboratoryjnie u pacjentów hospitalizowanych i 509 u personelu szpitalnego).

Udział procentowy czynników etiologicznych w ogniskach epidemicznych zakażeń szpitalnych zgłoszonych przez podmioty lecznicze woj. warmińsko-mazurskim w 2022 r.

Stan sanitarno-techniczny podmiotów wykonujących działalność leczniczą

W roku 2022 w województwie warmińsko-mazurskim, Państwowa Inspekcja Sanitarna objęła nadzorem 2777 podmiotów wykonujących działalność leczniczą, w tym 56

szpitali (z czego 14 szpitali realizujących świadczenia zdrowotne udzielane z zamiarem zakończenia ich udzielania w okresie nieprzekraczającym 24 godzin).

Skontrolowano 1447 podmiotów wykonujących działalność leczniczą, w tym 53 szpitale, w 81 podmiotach stwierdzone zostały nieprawidłowości.

W 2022 r. pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami w trakcie kontroli podmiotów wykonujących działalność leczniczą wydali:

- 125 decyzji administracyjnych,
- 85 decyzji płańniczych,
- nałożyli 44 mandaty na kwotę 14 700,00 zł.

W Polsce w związku z zakażeniami wirusem SARS-CoV-2 w okresie od 20 marca

2020 r. do 15 maja 2022 r. obowiązywał stan epidemii, od dnia 16 maja 2022 r. na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej wprowadzony został stan zagrożenia epidemicznego.

W 2022 r. w województwie nadal działały szpitale tymczasowe przeznaczone do leczenia pacjentów zakażonych SARS-CoV-2 utworzone decyzją wojewody, w części szpitali funkcjonowały wydzielone oddziały zajmujące się leczeniem pacjentów z COVID-19, w innych podmiotach świadczenia udzielano w normalnie działających oddziałach pod warunkiem izolacji pacjentów zakażonych ww. wirusem.

Część podmiotów wykonujących działalność leczniczą nie spełnia w całości wymogów rozporządzenia Ministra Zdrowia w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą. Podmioty te posiadały opracowane i pozytywnie zaopiniowane przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej programy dostosowania podmiotu do obowiązujących przepisów. Zgodnie z obowiązującymi przepisami wszystkie podmioty powinny dostosować swoje pomieszczenia i urządzenia do dnia 31 grudnia 2017 r. Podmioty, które nie zrealizowały programów dostosowawczych i nie dostosowały swoich pomieszczeń i urządzeń do wymagań ww. rozporządzenia wystąpiły do organów PIS z wnioskiem o wydanie opinii o wpływie niespełnienia wymagań, o których mowa w art. 22 ust. 1 ustawy z dnia 15 kwietnia 2011 r. o działalności leczniczej na bezpieczeństwo pacjentów. Wszystkie podmioty niespełniające ww. wymagań posiadają takie opinie.

W roku 2022 w szpitalach w województwie warmińsko-mazurskim pomimo sytuacji epidemicznej związanej z COVID-19 dokonano wielu istotnych zmian w strukturach organizacyjnych podmiotów, przeprowadzono liczne remonty i modernizacje jednostek i komórek organizacyjnych podmiotów, szpitale doposażono w sprzęt, aparaturę medyczną oraz meble dostosowując je do wymagań obowiązujących przepisów, w tym rozporządzenia Ministra Zdrowia z 26 marca 2019 r. w sprawie szczegółowych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (t.j. Dz.U. z 2022 r. poz. 402) i tak np.: w ZOZ w Szczytnie utworzono szpitalny

oddział ratunkowy z pracownią tomografii komputerowej, centralną sterylizatornię wyposażono w nowe dwa autoklawy próżniowe, przelotowe, do nowo wybudowanego skrzydła szpitala przeniesiony został oddział chirurgii z pododdziałem urazowo-ortopedycznym oraz oddział diagnostyczno-izolacyjny, który znajduje się w strukturze oddziału wewnętrznego. W ww. oddziałach wyodrębniono izolátky, przeznaczone do odosobnienia pacjenta chorego na chorobę zakaźną lub podejrzaną o chorobę zakaźną, brudowniki wyposażono w myjki dezynfekcyjne do naczyń sanitarnych. Szpital wyposażono w urządzenie do fumigacji pomieszczeń, urządzenia do maszynowej dekontaminacji respiratorów i pozostałego sprzętu medycznego, rozpoczęto remont i modernizację pomieszczeń po izbie przyjęć na potrzeby oddziału intensywnej terapii.

W SPZOZ w Działdowie wykonano inwestycję „Remont i adaptacja Pracowni RTG”, pracownię wyposażono w cyfrowy aparat RTG ze skopią, stację sterowniczo-przeładową technika oraz lekarską stację diagnostyczną. Szpital wyposażono w cyfrowy mobilny aparat RTG umożliwiający wykonywanie badań przy łóżku pacjenta, blok operacyjny doposażono w cyfrowy aparat RTG ramię C, trzy aparaty do znieczuleń wraz z monitorami funkcji życiowych pacjenta, pracownię endoskopową wyposażono m. in. w videogastroskop diagnostyczny, cyfrowy tor wizyjny, videokolonoskop, monitory medyczne i myjnię endoskopową. Na potrzeby zespołu ratownictwa medycznego w Rybnie zakupiono ambulans, ponadto zespoły ratownictwa wyposażono w defibrilator z kardiowersją, aparat do mechanicznej kompresji klatki piersiowej i aparat USG.

W nowym budynku ZOZ w Nidzicy znalazł lokalizację blok operacyjny, oddział geriatryczny i pracownia rezonansu magnetycznego, w szpitalu wymieniono windy oraz łóżka szpitalne.

W Szpitalu Powiatowym w Biskupcu zakończono remont oddziału chorób wewnętrznych, działu fizykoterapii, dzięki czemu zostały zwiększone możliwości udzielania świadczeń rehabilitacyjnych pacjentom, w wojewódzkim ośrodku rehabilitacji kardiologicznej powstała sala do ćwiczeń, częściowo wyposażona na potrzeby rehabilitacji ogólnoustrojowej.

Na potrzeby szpitala zakupiono m. in. myjnie dezynfekcyjne, kardiomonitory, urządzenie do dezynfekcji pomieszczeń i ambulans typu C dla zespołów ratownictwa medycznego.

W Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym w Olsztynie w pracowni rezonansu magnetycznego zainstalowano rezonans magnetyczny, szpital doposażono m. in. w aparat do krążenia pozaustrojowego, aparat USG, myjnię endoskopową, szafę do suszenia i przechowywania endoskopów oraz aparaty do hemodializy.

W Wojewódzkim Specjalistycznym Szpitalu Dziecięcym w Olsztynie utworzono pracownię rezonansu magnetycznego i wyposażono ją w rezonans magnetyczny Magnetom Altea, szpital doposażono w m. in. laser chirurgiczny Leonardo Dual, angiograf ze zintegrowanym aparatem USG, sterylizator SP-65G, mikroskopy, aparaty do podci-

śnieniowej terapii leczenia ran, termocykler, sekwenator NGS z wyposażeniem.

W Wojewódzkim Szpitalu Lecznictwa Psychiatrycznego w Olsztynie dobudowano i wyposażono salę terapeutyczno-zajęciową i świetlicową, przebudowano oddział dziecięcy w części obserwacyjnej i zakupiono niezbędne wyposażenie, szpital doposażono w tomograf okulistyczny, aparat usg, angiograf z wyposażeniem, polisomnograf do diagnostyki snu oraz aparat RTG ramię C.

Uniwersytecki Szpital Kliniczny zakupił m. in. tomograf okulistyczny, aparat USG, aparat do dializoterapii, angiograf z wyposażeniem, a Warmińsko-Mazurskie Centrum Chorób Płuc doposażone zostało w bronchoskopy i video bronchoskopy, medioskopy, aparat do terapii nerkozastępczej, myjki dezynfekcyjne oraz sprzęt rehabilitacyjny.

W SPZOZ MSWiA z Warmińsko-Mazurskim Centrum Onkologii w klinice chirurgii onkologicznej i klinice onkologii i immunoonkologii utworzono izolátky i sale intensywnego nadzoru, zmodernizowano salę intensywnego nadzoru w oddziale chorób wewnętrznych i gastroenterologii, przebudowano izbę przyjęć w budynku E, szpital doposażono m. in. w kolumny sufitowe oraz osprzęt anestezyjologiczny, stoły operacyjne i zabiegowe, łóżka do intensywnego nadzoru z napędem i materacem przeciwoleżynowym z wyposażeniem, aparat do terapii nerkozastępczej, rezonans magnetyczny, myjnie dezynfekcyjne oraz sterylizatory parowe.

Miejski Szpital Zespolony w Olsztynie doposażono m. in. stanowiska do resuscytacji noworodków wraz z osprzętem, inkubator transportowy, fotele ginekologiczne zabiegowe, łóżka porodowe, cystoskopy, cyfrowy aparat RTG, kolposkop, mobilne aparaty KTG, lampy operacyjne i podsufitowe.

W ZZOZ w Dobrym Mieście przeprowadzono generalny remont oddziału chorób wewnętrznych wraz z klatką schodową prowadzącą do zakładów opiekuńczo-leczniczych, zakupiono urządzenie do dezynfekcji pomieszczeń poprzez zamgławianie.

W Giżyckiej Ochronie Zdrowia sp. z o.o. dostosowano pomieszczenia pracowni endoskopowej do obowiązujących wymagań, zapewniono wykonywanie badań i zabiegów na drogach żółciowych i trzustkowych oraz badań dróg oddechowych – utworzono pracownię ECPW i pracownię bronchoskopową.

W NU-MED SA Centrum |Radioterapii i Usprawniania w Elblągu oddano do użytku nową pracownię rezonansu magnetycznego, a w Szpitalu Powiatowym spółka z o.o. w Pasłęku zakończono modernizację oddziału chorób wewnętrznych, w którym wydzielono izolatkę.

W Szpitalu Miejskim św. Jana Pawła II w Elblągu zakończono modernizację pomieszczeń, w których funkcjonować będzie oddział anestezyjologii i intensywnej terapii, w oddziale wydzielono izolatkę, w Zakładzie Diagnostyki Obrazowej uruchomiono dwa nowe cyfrowe aparaty rentgenowskie. W Szpitalu Powiatowym w Bartoszycach zakończono remont oddziału dziecięcego, neurologicznego i chorób płuc, które wyposażono w nową aparaturę i sprzęt, w Wojewódzkim

Szpitalu Rehabilitacyjnym w Górowie Iławeckim oddano do użytku nowy oddział rehabilitacji neurologicznej oraz dział fizjoterapii wyposażone w sprzęt medyczny i rehabilitacyjny.

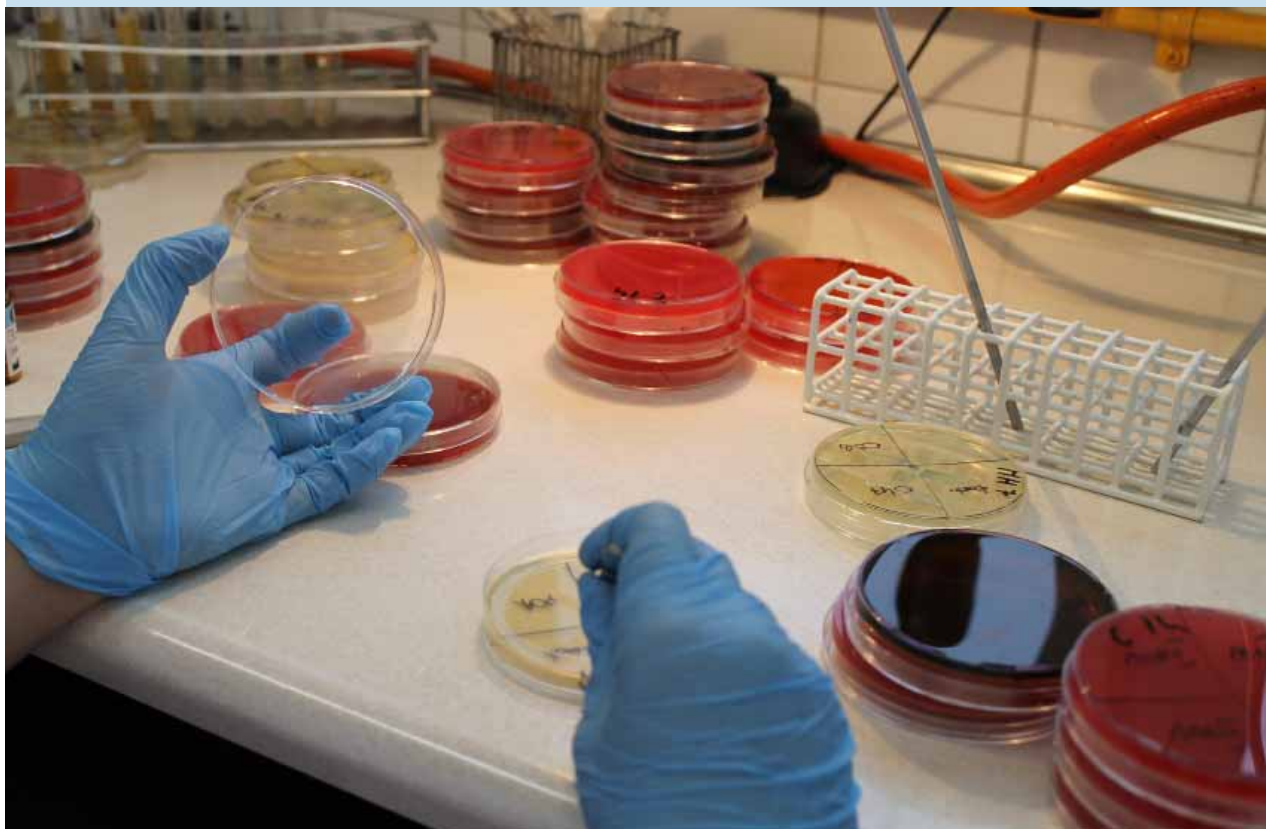
W Szpitalu Mrągowskim blok operacyjny i pracownię endoskopii wyposażono w myjnię dezynfektor, a centralną sterylizatornię w sterylizator przelotowy i stację uzdatniania wody.

Istotnych zmian dokonano również w podmiotach wykonujących ambulatoryjne świadczenia zdrowotne i tak np.: w ZOZ w Lidzbarku Warmińskim oddano do użytku poradnię gruźlicy i chorób płuc zlokalizowaną w Lidzbarku Warmińskim oraz poradnię urologiczną w Ornecie. Poradnia dermatologiczna w Miejskim Szpitalu Zespolonym w Olsztynie rozszerzyła działalność – oddano do użytku

trzy dodatkowe gabinety diagnostyczno-zabiegowe, w Szpitalu Powiatowym w Biskupcu zakończono przebudowę i modernizację poradni chirurgii urazowo-ortopedycznej i poradni chirurgii ogólnej, każda z poradni posiada dwa gabinety diagnostyczno-zabiegowe tzw. septyczny i aseptyczny. Niektóre podmioty zmieniły swoją lokalizację. Większość podmiotów spełnia wymagania obowiązujących rozporządzeń.

Stan sanitarno-higieniczny oraz techniczny podmiotów wykonujących działalność leczniczą jest zadowalający i systematycznie się poprawia. Zachodzące zmiany w podmiotach przyczyniają się do poprawy świadczonych usług oraz wzrostu bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców woj. warmińsko-mazurskiego.

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych

Wprowadzenie

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych (LBEK) to nowoczesne, prężnie rozwijające się Laboratorium Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie warmińsko-mazurskim o stopniu bezpieczeństwa biologicznego BSL-2. Jest postrzegane jako jednostka odwoławcza (referencyjna) w zakresie diagnostyki mikrobiologicznej i jedno z najlepszych źródeł informacji w zakresie szeroko rozumianego nadzoru epidemiologicznego. Jest jednym z wiodących laboratoriów PIS w kraju.

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych od grudnia 2003 roku posiada akredytację potwierdzoną Certyfikatem Akredytacji Polskiego Centrum Akredytacji (PCA) Nr AB 448 poświadczającą spełnienie wymagań normy PN-EN ISO/IEC 17025 „Ogólne wymagania dotyczące kompetencji laboratoriów badawczych i wzorcujących” oraz kompetencje techniczne w zakresie akredytowanych metod badawczych. Akredytacja jest narzędziem wykorzystywanym w celu zapewnienia publicznego zaufania w odniesieniu do

wiarygodności działań, istotnych z punktu widzenia wpływu na zdrowie, bezpieczeństwo i środowisko. Akredytacja stanowi obiektywny dowód na to, że Laboratorium działa zgodnie z najlepszą praktyką. Akredytacja potwierdza wiarygodność wyników badań oraz świadczy o wysokiej jakości usług i kompetencji personelu, jest istotnym argumentem przy wyborze dostawców badań na rynku krajowym i międzynarodowym. Akredytacja jest niezbędnym narzędziem w procesie podejmowania decyzji oraz przy zarządzaniu ryzykiem. Organizacje mogą oszczędzić czas i pieniądze poprzez wybór akredytowanego, a zatem kompetentnego dostawcy badań, a co za tym idzie akredytacja zmniejsza ryzyko w relacjach biznesowych. Sprawozdania z badań, wydawane przez akredytowane przez PCA Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych są uznawane przez zainteresowane instytucje w krajach będących sygnatariuszami wielostronnych porozumień (MLA – Multilateral Recognition Arrangement / MRA – Mutual Recognition Arrangement).

W ramach swojej działalności Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych współpracuje z wieloma instytucjami

i jednostkami badawczymi m.in. Krajowym Centrum ds. AIDS, Narodowym Instytutem Zdrowia Publicznego Państwowym Zakładem Higieny – Państwowym Instytutem Badawczym, Narodowym Instytutem Leków, Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie, Polskim Stowarzyszeniem Mykologów Budownictwa, a od 1994 roku jest członkiem Klubu Polskich Laboratoriów Badawczych POLLAB. Na uwagę zasługuje fakt, że jako jedyne w województwie warmińsko-mazurskim współpracuje z Oddziałem Transplantologii w Olsztynie w zakresie wirusologicznej diagnostyki molekularnej przeszczepów.

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych posiada liczące się w świecie mikrobiologii osiągnięcia w dziedzinie diagnostyki wirusologicznej (izolacje wirusa grypy) i bakteriologicznej (wyhodowanie enteropatogennych szczepów *Escherichia coli*, czynnika etiologicznego masowych zakażeń przewodu pokarmowego, zaklasyfikowanego później jako nowy typ serologiczny pałeczek czerwonej – *Shigella dysenteriae* 3).

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych posiadając odpowiednio wyposażone laboratorium II klasy bezpieczeństwa biologicznego oraz doświadczony, z dużym zasobem wiedzy i umiejętności personel, jako jedno z pierwszych laboratoriów w Polsce wdrożyło diagnostykę molekularną, a następnie sekwencjonowanie wirusa SARS-CoV-2.

LBEK oprócz działalności laboratoryjnej prowadzi również działalność naukowo-dydaktyczną, czego dowodem są liczne publikacje w czasopiśmie specjalistycznych, systematyczne szkolenia studentów i praktykantów uczelni wyższych oraz czynny udział w szkoleniach i konferencjach.

W 2022 r. w monografii Polskiego Stowarzyszenia Mykologów Budownictwa „Ochrona budynków przed wilgocią, korozją

biologiczną i ogniem”, Tom XVI, ukazał się artykuł Małgorzaty Stempniewskiej nt. „Oceny mikologicznej zabytkowego budynku biurowo-socjalnego z lat 30-tych w Hajnówce”.

W ubiegłym roku pracownicy Laboratorium wygłosili referaty nt.:

- „Doświadczenia Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych w wykrywaniu SARS-CoV-2 i jego wariantów” w ramach XI Konferencji Naukowo-Szkoleniowej „Zagrożenia Zdrowia Publicznego” w Pieszku,
- „Ocena mikologiczna zabytkowego budynku biurowo-socjalnego z lat 30-tych w Hajnówce” w ramach XVI Sympozjum Naukowego Polskiego Stowarzyszenia Mykologów Budownictwa,
- „Wątpliwości w opracowaniu ognisk zakażeń pokarmowych – kierunki badań laboratoryjnych, kalkulacja kosztów w przypadku prób zakwestionowanych” w ramach Narady Inspektorów Sanitarnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie,
- „Wirusowe zakażenia przewodu pokarmowego – etiologia, obraz kliniczny, diagnostyka i sposób postępowania z próbkami” w ramach Narady Inspektorów Sanitarnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie,
- „Zakażenia przewodu pokarmowego wywołane przez pasożyty – etiologia, obraz kliniczny, diagnostyka i sposób postępowania z próbkami” w ramach Narady Inspektorów Sanitarnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

Pracownicy Laboratorium systematycznie szkolą nowych próbkobiorców z zakresu pobierania, transportu i przechowywania próbek środowiskowych, w tym próbek powietrza,

zeskrobin z powierzchni, wycinków z powierzchni, odcisków i wymazów z powierzchni w kierunku bakterii i grzybów.

Laboratorium w sposób ciągły uczestniczy w krajowych i międzynarodowych programach badań biegłości i porównaniach międzylaboratoryjnych organizowanych przez kompetentnych organizatorów.

W 2022 roku Laboratorium uczestniczyło w następujących programach badań biegłości:

- Ogólnopolski Sprawdzian Wiarygodności Badań Mikrobiologicznych POLMICRO w zakresie oceny preparatów mikroskopowych, identyfikacji, lekowrażliwości i mechanizmów oporności na leki bakteryjnych czynników etiologicznych zakażeń, identyfikacji grzybów drożdżopodobnych i diagnostyki zakażeń przewodu pokarmowego zorganizowany przez Centralny Ośrodek Badań Jakości w Diagnostyce Laboratoryjnej,
- Program Zewnętrznej Oceny Jakości w zakresie bakteriologii, wirusologii i serologii zorganizowany przez Labquality za pośrednictwem Systemów Oceny Wiarygodności Analiz Medycznych,
- Programy: Hygiene Surface Monitoring (HYGIENE) w zakresie monitoringu higieny środowiska pracy i Water Microbiology (QWAS) w zakresie badania wody użytkowej w kierunku bakterii z rodzaju *Legionella* zorganizowane przez LGC Standards,
- Program Zewnętrznej Oceny Jakości w Laboratoriach Medycznych w zakresie mikologii i serologii zorganizowany przez Instytut Standaryzacji i Dokumentacji Medycyny Laboratoryjnej za pośrednictwem firmy MEDAN,
- Zewnętrzny Program Oceny Jakości QCMD w zakresie badań molekularnych zorganizowany przez Copernicus Diagnostics,
- Program QSC-PT/MICRO/S w zakresie badania skuteczności procesu sterylizacji (Sporal A) zorganizowany przez Q-Systems-Center.

Pozytywne oceny uzyskiwane w badaniach biegłości są istotnym elementem oceny kompetencji Laboratorium oraz zapewniają, że wyniki badań są rzetelne, wiarygodne i użyteczne.

Struktura, organizacja, zakres badań

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych posiada dwa oddziały:

- Oddział Bakteriologiczno-Parazytologiczny,
- Oddział Wirusologiczno-Serologiczny.

LBEK należy do laboratoriów szerokoprofilowych, które realizuje następujące zadania:

- wykrywanie i identyfikacja aktualnie występujących czynników etiologicznych chorób infekcyjnych z określeniem ich właściwości,
- identyfikacja znanych i nowo pojawiających się drobnoustrojów epidemicznych,
- ocena stopnia uodpornienia populacji wobec chorób infekcyjnych,

- udział w ustalaniu źródeł i dróg szerzenia się zakażeń,
- monitorowanie oporności drobnoustrojów na antybiotyki i chemioterapeutyki,
- monitorowanie występowania mechanizmów oporności drobnoustrojów na antybiotyki i chemioterapeutyki,
- poszukiwanie zależności pomiędzy wykrytym drobnoustrojem, jego właściwościami a objawami klinicznymi,
- prawidłowy dobór antybiotyków do terapii empirycznej i celowanej oraz poszukiwanie przyczyn niepowodzenia antybiotykoterapii,
- wykrywanie antygenów i przeciwciał metodami serologicznymi,
- mikrobiologiczna kontrola skuteczności procesów sterylizacji i dezynfekcji,
- mikrobiologiczna kontrola zanieczyszczenia powietrza,
- wykrywanie i identyfikacja czynników biologicznych w środowisku pracy, w pomieszczeniach mieszkalnych i użyteczności publicznej,
- badanie wody do spożycia i wody na pływalniach w kierunku bakterii z rodzaju *Legionella*.

LBEK wyposażone jest w nowoczesną aparaturę badawczą, monitorowaną zgodnie ze standardami międzynarodowymi i krajowymi oraz politykami PCA. Bazę laboratoryjną stanowi specjalistyczny sprzęt najnowszej generacji, w tym między innymi: spektrometr masowy VITEK MS przeznaczony do szybkiej identyfikacji drobnoustrojów, analizator VITEK 2 Compact przeznaczony do automatycznej identyfikacji i określania lekowrażliwości drobnoustrojów, aparaty do automatycznej izolacji kwasów nukleinowych: Microlab NIMBUS, Maelstrom 4800 TANBead, Lab-Aid 824 Nucleic Acid Extraction System Xiamen Zeesan, aparaty do reakcji Real Time PCR: CFX96 Real-Time PCR Detection System, LightCycler 480 System, Montania 4896 Real-Time PCR, Mastercycler nexus gradient, system GeneXpert do automatycznej izolacji i wykrywania materiału genetycznego drobnoustrojów w systemie zamkniętym, analizator immunologiczny mini VIDAS i VIDAS pracujące w technice ELFA (Enzyme Linked Fluorescent Assay) przeznaczone do diagnostyki serologicznej, system ELISA składający się z płuczki do mikropłytek, inkubatora i czytnika przeznaczony do diagnostyki serologicznej, sekwenatory MinION i GridION przeznaczone do sekwencjonowania techniką nanoporową, która polega na elektroforetycznym transporcie kwasów nukleinowych przez kanały białkowe o nanometrowych rozmiarach i identyfikacji ich sekwencji na podstawie zmian mierzonego sygnału elektrycznego. Poza specjalistyczną aparaturą pomiarowo-badawczą LBEK dysponuje najwyższej jakości wyposażeniem pomocniczym niezbędnym w wieloprofilowym laboratorium: system do monitorowania posiewów krwi, system monitorowania temperatury w urządzeniach termicznych, komory laminarne II klasy bezpieczeństwa, komora do PCR, mikroskopy optyczne i kontrastowo-fazowe z możliwością rejestracji obrazu i pomiaru wielkości obserwowanych drobnoustrojów i ich struktur, inkubatory, chłodziarko-zamrażarki laboratoryjne, zamrażarki niskotemperaturowe, łaźnie wodne, sterylizatory, wagi analityczne, aparaty do mierzenia pH, automat do mycia

szkła laboratoryjne, destylator, lampy bakteriobójcze przepływowe, pipety automatyczne, dozowniki, densytometry do pomiaru gęstości zawiesin bakteryjnych, wytrząsarki i wirówki laboratoryjne.

W roku 2022 zakupiono nową aparaturę badawczą kontynuując m.in. wymianę wyeksploatowanej na aparaturę nowej generacji oraz doposażono pracownię biologii molekularnej w urzędzenia do wykrywania wirusa SARS-CoV-2 w ściekach, w tym komorę laminarną II klasy bezpieczeństwa, komory laminarne z filtrem wstępnym i filtrem HEPA zapewniającym pełną ochronę obszaru roboczego, aparat do koncentracji i izolacji materiału genetycznego wirusów z próbek ścieków, aparat LightCycler 480 do Real Time PCR, wirówkę wysookoobrotową z chłodzeniem wyposażoną w zestaw rotorów i adapterów, zestaw pipet automatycznych jednokanałowych.

Laboratorium działając zgodnie z najlepszą praktyką laboratoryjną, korzysta w swojej pracy z certyfikowanych materiałów odniesienia, posiada również dobrze zorganizowane zaplecze pożywkarskie z pełną kontrolą wyprodukowanych pożywek w oparciu o własny bank szczepów.

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych oferuje szeroki zakres badań laboratoryjnych. Stosuje szereg metod i technik badawczych opublikowanych w normach międzynarodowych, regionalnych lub krajowych, czasopismach naukowych, określonych przez producentów wyposażenia lub rekomendowanych przez renomowane organizacje. Wśród metod stosowanych w Laboratorium można wyróżnić:

- metodę hodowlaną,
- metodę hodowlaną z testami biochemicznymi,
- metodę hodowlaną z testami biochemicznymi i serologicznymi,
- metodę hodowlaną z testami biochemicznymi i testami aglutynacji lateksowej,
- metodę makroskopową, mikroskopową,
- metodę koproskopową,
- metodę kolorymetryczną,
- metodę spektrometrii masowej,
- metodę dyfuzyjno-krażkową, pasków gradientowych (MIC) i nefelometryczną – do oznaczania lekowrażliwości drobnoustrojów,
- metodę immunochromatograficzną,
- metodę immunoenzymatyczną (ELISA),
- metodę enzymoimmunofluorescencyjną (ELFA),
- metodę Western blot,
- metody biologii molekularnej (Real Time PCR, sekwencjonowanie nanoporowe),
- metodę filtracji membranowej.

Badania wykonywane w Oddziale Bakteriologiczno-Parazytologicznym:

- posiewy moczu, materiałów z górnych i dolnych dróg oddechowych, materiałów z narządów moczowo-płciowych, wymazów z ucha, wymazów z worka spojówkowego, wymazów ze zmian skórnych, ran, owrzodzeń, ropni, odleżyn, posiewy krwi, płynu mózgowo-rdzeniowego i innych płynów ustrojowych,

- badania w kierunku *Bordetella pertussis* i *Corynebacterium diphtheriae*,
- badania wymazów z gardła i nosogardzieli na nosicielstwo *Haemophilus influenzae*, *Neisseria meningitidis* i *Streptococcus pneumoniae*,
- wykrywanie obecności antygeny *Legionella pneumophila* serogupy 1 w moczu,
- posiewy kału i wymazów z odbytu w kierunku pałeczek *Salmonella*, *Shigella*, *Yersinia enterocolitica*, *Campylobacter*, enteropatogennych *Escherichia coli*, enterokrwtoczej *Escherichia coli* typ O157,
- wykrywanie obecności antygeny *Helicobacter pylori* w kale,
- wykrywanie zakażeń przewodu pokarmowego spowodowanych toksynami A i B *Clostridioides difficile*,
- badanie kału i wymazów z odbytu w kierunku *Vibrio*,
- badania na nosicielstwo patogenów alarmowych: *Staphylococcus aureus* oporny na metycylinę (MRSA), *Enterococcus* spp. odporne na glikopeptydy (VRE), pałeczki Gram-ujemne z rzędu *Enterobacterales* i pałeczki niefermentujące wytwarzające beta-laktamazy (ESBL, KPC, MBL, OXA-48),
- oznaczanie lekowrażliwości wyhodowanych patogenów oraz wykrywanie mechanizmów oporności bakterii na antybiotyki i chemioterapeutyki,
- wykrywanie i identyfikacja larw, jaj, cyst oraz trofozoitów pasożytów w kale i wymazach okołoodbytowych,
- wykrywanie i identyfikacja form dorosłych pasożytów jelitowych w kale,
- wykrywanie obecności antygenów *Cryptosporidium parvum*, *Giardia lamblia* i *Entamoeba histolytica sensu lato* w próbkach kału,
- badanie rzęs i zeskrobin ze skóry w kierunku *Demodex*,
- badanie skóry, włosów, paznokci w kierunku grzybów drożdżopodobnych, pleśniowych oraz dermatofitów,
- badanie skuteczności sterylizacji i dezynfekcji powierzchni,
- badanie biologicznego zanieczyszczenia powietrza,
- wykrywanie grzybów pleśniowych i drożdżopodobnych w środowisku pracy i środowisku bytowania człowieka (Laboratorium jest jedynym wykonującym takie badania w województwie warmińsko-mazurskim i jako jedno z nielicznych w kraju, posiada akredytację PCA na te badania),
- badanie wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi i wody na pływalniach w kierunku pałeczek z rodzaju *Legionella*,
- identyfikacja szczepów bakterii, grzybów pleśniowych i drożdżopodobnych wyhodowanych z materiału klinicznego i środowiskowego.

Badania wykonywane w Oddziale Wirusologiczno-Serologicznym:

- badania w kierunku zakażenia wirusem HIV testami IV generacji wykrywającymi antygen p24 i przeciwciała anty-HIV metodą ELFA (badanie to pozwala na wcześniejsze wykrycie zakażenia wirusem HIV),

- badania w kierunku wirusów grypy A, A/H3, A/H1N1/v, B wirusa RSV A i RSV B metodą Real Time PCR,
- badania w kierunku 16 wirusów oddechowych (adenowirus, wirusy grypy typu A i B, wirusy paragrypy 1, 2, 3, 4, rinowirusy A/B/C, syncytialne wirusy oddechowe RSV A i RSV B, bokawirusy 1/2/3/4, koronawirusy 229E, NL63, OC43, metapneumowirus, enterowirus) u dzieci i osób dorosłych metodą Real Time PCR,
- badania w kierunku boreliozy metodą ELISA i Western blot,
- badania w kierunku mononukleozy zakaźnej – wykrywanie przeciwciał metodą ELFA oraz wykrywanie DNA i określanie poziomu wirerii EBV metodą Real Time PCR,
- badania w kierunku wirusowego zapalenia wątroby typu A, B i C – wykrywanie przeciwciał (anty-HAV, anty-HBV, anty-HCV) i antygenów (HBsAg, HBeAg) metodą ELFA oraz wykrywanie materiału genetycznego i określanie poziomu wirerii HBV i HCV metodą Real Time PCR,
- badania w kierunku cytomegalii – wykrywanie przeciwciał metodą ELFA oraz wykrywanie DNA i określanie poziomu wirerii CMV metodą Real Time PCR,
- badania w kierunku wirusa BKV – wykrywanie DNA i określanie poziomu wirerii metodą Real Time PCR,
- badania w kierunku 35 alergenów z jednej próbki krwi metodą Western blot,
- badania serologiczne w kierunku: różyczki, toksoplazmozy, krztuśca, brucelozы, mykoplazmozy, odry, enterowirusów, kleszczowego zapalenia mózgu, ospy wietrznej i opryszczki metodami ELISA i ELFA
- badanie wirusowych zakażeń przewodu pokarmowego wywołanych przez norowirusy, rotawirusy i adenowirusy,
- wykrywanie 7 patogenów przenoszonych drogą płciową (*Chlamydia trachomatis*, *Neisseria gonorrhoeae*, *Mycoplasma genitalium*, *Mycoplasma hominis*, *Ureaplasma urealyticum*, *Ureaplasma parvum*, *Trichomonas vaginalis*) metodą Real Time PCR.
- wykrywanie pierwotniaków przewodu pokarmowego (*Giardia lamblia*, *Entamoeba histolytica*, *Cryptosporidium spp.*, *Blastocystis hominis*, *Dientamoeba fragilis*, *Cyclospora cayatanensis*) metodą Real Time PCR
- badanie w kierunku SARS-CoV-2 metodą Real Time PCR
- sekwencjonowanie SARS-CoV-2 i Salmonella metodą nanoporową.

Personel

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych zatrudnia wysoko wykwalifikowaną kadrę z wieloletnim doświadczeniem zawodowym, która stale podnosi swoje kwalifikacje:

- jedna osoba posiada specjalizację w dziedzinie mikrobiologii medycznej,
- jedna osoba posiada specjalizację w dziedzinie higieny i epidemiologii,

- dwie osoby posiadają specjalizację w dziedzinie pielęgniarstwa epidemiologicznego,
- jedna osoba posiada bezterminowy certyfikat uprawniający do prowadzenia poradnictwa okotestowego w zakresie HIV/AIDS Krajowego Centrum ds. AIDS,
- jedna osoba posiada tytuł rzeczoznawcy Polskiego Stowarzyszenia Mykologów Budownictwa (PSMB) i jest upoważniona do spełniania funkcji rzeczoznawcy mykologicznego na terenie całego kraju,
- dwie osoby zamknęły specjalizację w dziedzinie mikrobiologii i przystąpią do państwowego egzaminu specjalizacyjnego uprawniającego do uzyskania tytułu specjalisty w dziedzinie mikrobiologii oraz uzyskują tytuł diagnosty laboratoryjnego i Prawo Wykonywania Zawodu Diagnosty Laboratoryjnego,
- dwie osoby ukończyły studia podyplomowe na kierunku „Higiena i epidemiologia” w Bydgoskiej Szkole Wyższej,
- dwie osoby ukończyły studia podyplomowe na kierunku Epidemiologia na wydziale Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku,
- jedna osoba ukończyła studia podyplomowe w zakresie „Higiena i epidemiologia w profilaktyce i promocji zdrowia” w olsztyńskim oddziale Instytutu Studiów Podyplomowych Wyższej Szkoły Nauk Pedagogicznych w Warszawie,
- jedna osoba ukończyła studia doktoranckie na Wydziale Kształtowania Środowiska i Rolnictwa Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie,
- jedna osoba ukończyła studia doktoranckie na Wydziale Biologii i Biotechnologii Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie,
- jedna osoba jest w trakcie studiów doktoranckich z zakresu nauk biologicznych,
- jedna osoba rozpoczęła specjalizację w dziedzinie mikrobiologii medycznej,
- pozostali pracownicy LBK podnoszą systematycznie swoje kwalifikacje zawodowe uczestnicząc w konferencjach, sympozjach i szkoleniach merytorycznych oraz kursach specjalistycznych dla rzeczoznawców mykologiczno-budowlanych. Zdobytą wiedzę i umiejętności wykorzystują w doskonaleniu bieżącej diagnostyki mikrobiologicznej.

Dowodem docenienia wiedzy, umiejętności i doświadczenia pracowników LBK był wybór jednego z nich na kolejną, już szóstą, czteroletnią kadencję na członka Zarządu Polskiego Stowarzyszenia Mykologów Budownictwa.

Działalność

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych w 2022 r. wykonywało badania wirusologiczne i bakteriologiczne w ogniskach zatruc i zakażeń pokarmowych zgłaszanych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego. Badane próbki pochodziły z sześciu odnotowanych w ciągu roku ognisk. Łączna liczba osób, u których wykonano badania kału w kierunku rotawirusów, adenowirusów i norowirusów wyniosła 75. W 17 przypadkach w badanych próbkach potwierdzono obecność norowirusów, które były odpowiedzialne za wystąpienie objawów chorobowych. Równoległe do badań wirusologicznych wykonywane były badania kału w kierunku czynników bakteryjnych, jednak wszystkie uzyskane wyniki były ujemne.

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych w 2022 r. kontynuowało wykonywanie testów diagnostycznych RT-PCR w kierunku SARS-CoV-2. Łączna liczba wykonanych testów wyniosła 3061. Wśród wykonanych oznaczeń wyniki pozytywne uzyskano w 1600 przypadków, co stanowiło 52% wykonanych testów.

W ubiegłym roku Laboratorium kontynuowało wykonywanie badań w ramach zintegrowanego systemu nadzoru epidemiologicznego i wirusologicznego nad grypą i wirusami grypopodobnymi SENTINEL. W kierunku patogenów oddechowych przebadano łącznie 121 próbek uzyskując wyniki dodatnie w kierunku wirusa grypy A/H3 (53 próbki), grypy A/H1N1 (3 próbki), grypy A (19 próbek), wirusa RSV A (7 próbek), RSV B (3 próbki), RSV (8 próbek). W niektórych przypadkach stwierdzono koinfekcje dwoma rodzajami wirusów, wykrywając w badanych próbkach zarówno wirusy grypy A i RSV, grypy A i SARS-CoV-2 oraz SARS-CoV-2 i RSV. Mając na uwadze, iż większość objawów, które występują w przebiegu zakażeń wirusowych dróg oddechowych jest wspólna dla różnych jednostek chorobowych, wykonywanie badań metodami biologii molekularnej jest obecnie jedynym wiarygodnym sposobem rozróżnienia tych patogenów. Natomiast ustalenie czynnika etiologicznego zakażenia jest istotne z punktu widzenia odmiennego sposobu postępowania z pacjentem i terapii zakażeń.

LBK w 2022 roku jako jedno z sześciu laboratoriów Państwowej Inspekcji Sanitarnej uczestniczyło w badaniach genomu SARS-CoV-2 w ramach krajowego nadzoru molekularnego nad wariantami koronawirusa, wykorzystując do tego celu metodę sekwencjonowania nanoporowego. Sekwencjonowanie pozwala na wykrycie pełnego spektrum zmian nukleotydowych badanych szczepów w stosunku do sekwencji referencyjnej. W 2022 r. zsekwencjonowano łącznie 3984 próbki pochodzące z trzech województw: warmińsko-mazurskiego, kujawsko-pomorskiego i dolnośląskiego.

Zestawienie wyników sekwencjonowania genomu SARS-CoV-2 według wariantu wirusa dla poszczególnych powiatów województwa warmińsko-mazurskiego w okresie od 1.01.2022 r. do 31.12.2022 r. przedstawia tabela 1 i wykres 1.

Zestawienie wyników sekwencjonowania genomu SARS-CoV-2 według płci i wieku dla poszczególnych powiatów województwa warmińsko-mazurskiego w okresie od 1.01.2022 r. do 31.12.2022 r. przedstawia tabela 2 oraz wykresy: 2 i 3.

LBK w 2022 r. wdrożyło sekwencjonowanie nanoporowe do badań genomu bakterii z rodzaju *Salmonella*, co pozwoliło na przeprowadzenie analizy WGS szczepów *Salmonella* Typhimurium podejrzanych o związek z międzynarodowym ogniskiem zakażenia pokarmowego wywołanego spożyciem produktów czekoladowych marki Kinder. Sekwencjonowanie, będące uzupełnieniem tradycyjnych metod serotypowania, umożliwia zaawansowaną charakterystykę patogenów, usprawniając poszukiwanie źródeł masowych zakażeń oraz śledzenie rozprzestrzeniania chorób przenoszonych przez żywność w populacji ludzkiej. Dodatkową korzyścią dla zdrowia publicznego wynikającą z sekwencjonowania szczepów *Salmonella* jest możliwość analizy filogenetycznej, przewidywania antybiotykooporności oraz rozprzestrzeniania genów wirulencji, co ma istotne znaczenie w związku z powszechnym narastaniem oporności na leki przeciwdrobnoustrojowe.

Wykres 1. Zestawienie wyników sekwencjonowania genomu SARS-CoV-2 według wariantu wirusa dla poszczególnych powiatów województwa warmińsko-mazurskiego w okresie od 1.01.2022 r. do 31.12.2022 r.

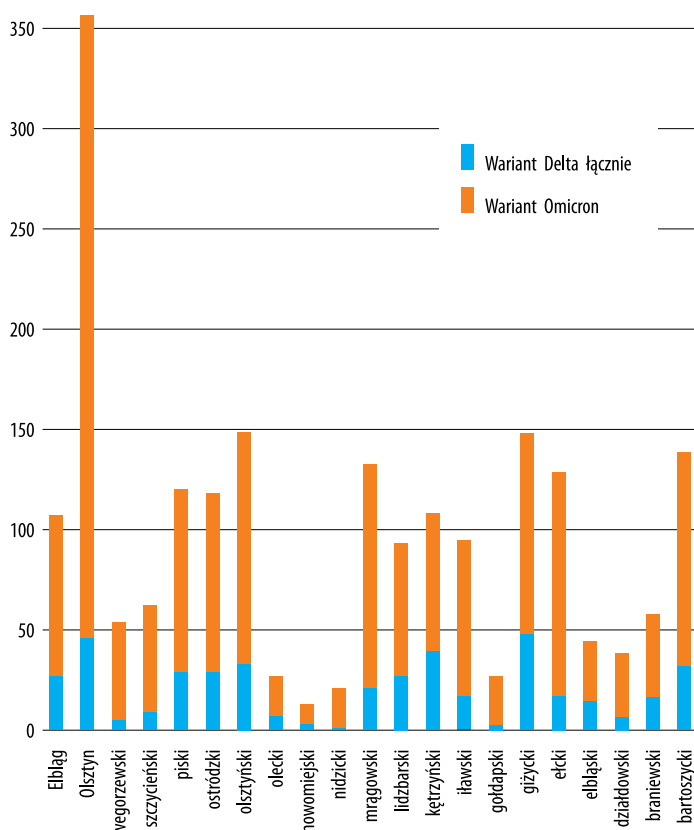
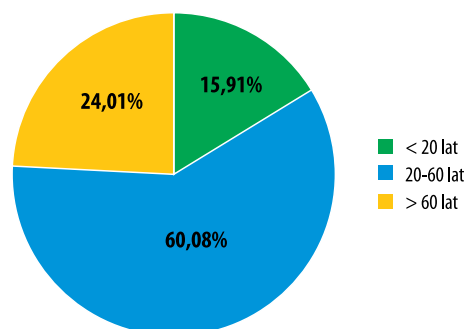

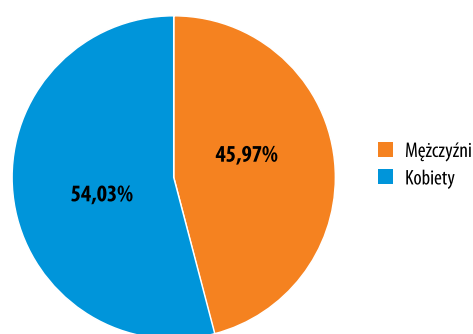
Tabela 2. Zestawienie wyników sekwencjonowania genu wirusa SARS-CoV-2 według płci i wieku dla poszczególnych powiatów województwa warmińsko-mazurskiego w okresie od 01.01.2022 r. do 31.12.2022 r.

Wariant	Powiat województwa warmińsko-mazurskiego																	Suma				
	bartoszycki	braniewski	działdowski	elbląski	etcki	gizycki	gotdapski	iławski	kętrzyński	lidzbarski	mągowski	nidzicki	nowomiejski	olecki	olsztyński	ostródzki	piski		szczytnieński	węgorzewski	olsztyn	Elbląg
<20	36	9	7	7	19	31	4	28	20	17	20	2	7	4	29	32	16	5	11	47	12	363
kobieta	17	2	2	2	6	13	2	17	11	8	12	2	5	3	15	13	5	4	6	27	7	179
mężczyzna	19	7	5	5	13	18	2	11	9	9	8	-	2	1	14	19	11	1	5	20	5	184
20-60	93	43	27	32	96	95	13	64	73	63	92	6	23	11	88	118	79	44	30	209	72	1371
kobieta	43	21	13	22	59	56	10	31	38	33	53	2	9	7	41	70	47	22	19	120	37	753
mężczyzna	50	22	14	10	37	39	3	33	35	30	39	4	14	4	47	48	32	22	11	89	35	618
>60	16	10	12	7	29	34	12	15	20	15	21	14	9	17	42	57	31	19	16	123	29	548
kobieta	11	2	5	3	15	16	5	7	9	9	10	14	4	10	22	30	16	8	8	70	27	301
mężczyzna	5	8	7	4	14	18	7	8	11	6	11	-	5	7	20	27	15	11	8	53	2	247
Suma końcowa	145	62	46	46	144	160	29	107	113	95	133	22	39	32	159	207	126	68	57	379	113	2282

Wykres 2. Zestawienie wyników sekwencjonowania genu SARS-CoV-2 według wieku dla województwa warmińsko-mazurskiego w okresie od 1.01.2022 r. do 31.12.2022 r.

Wykres 3. Zestawienie wyników sekwencjonowania genu SARS-CoV-2 według płci dla województwa warmińsko-mazurskiego w okresie od 1.01.2022 r. do 31.12.2022 r.

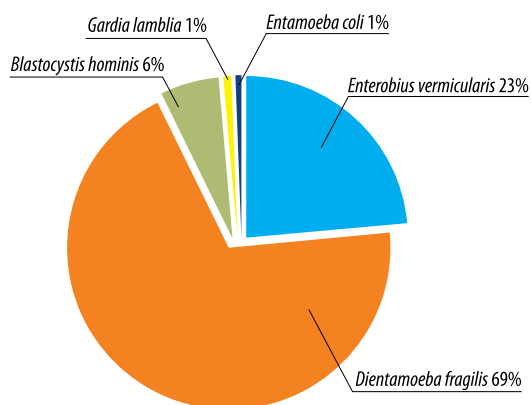
LBEK w ramach dochodzenia epidemiologicznego przebadano szczepy Salmonella przekazywane ze wszystkich laboratoriów wojewódzkich stacji sanitarno-epidemiologicznych. Przeprowadzono analizę 42 szczepów, jednak żadna z uzyskanych sekwencji nie wykazała związku z ww. ogniskiem.

W 2022 r. LBEK kontynuowało przeglądowe badania parazytologiczne wśród dzieci w wieku przedszkolnym z województwa warmińsko-mazurskiego. W ubiegłym roku prowadzono badania przeglądowe na terenie miasta Olsztyna, gdzie zbadano ogółem 202 dzieci z trzech przedszkoli. W kałach i wymazach okołoodbytowych u 107 zbadanych dzieci stwierdzono: *Dientamoeba fragilis*, *Enterobius vermicularis*, *Blastocystis hominis*, *Giardia lamblia* i *Entamoeba coli*.

Odsetek wyników dodatnich wśród zbadanych dzieci przedstawia wykres 4.

W badaniach zastosowano zróżnicowaną metodykę obejmującą klasyczne metody koproskopowe, makroskopowe i mikroskopowe oraz metodę immunochromatograficzną i metodę amplifikacji kwasów nukleinowych NAAT (ang. nucleic acid amplification tests). Połączenie tych metod, a zwłaszcza zastosowanie nowoczesnych metod biologii molekularnej umożliwiło dokładne zbadanie próbek i poznanie stopnia kolonizacji przewodu pokarmowego dzieci pasożytami jelitowymi. W większości laboratoriów w Pol-

Wykres 4. Odsetek wyników dodatnich wśród badanych dzieci

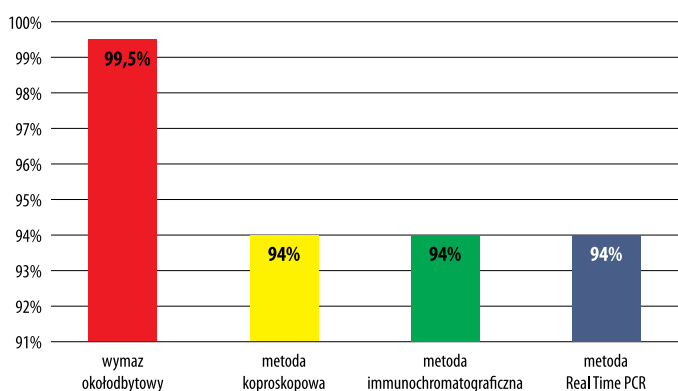

sce w badaniach parazytologicznych dominuje klasyczna diagnostyka mikroskopowa obarczona niską czułością, przy której prawdopodobieństwo wykrycia patogenów jest ograniczone, co może prowadzić do wydawania fałszywie ujemnych wyników badań.

W związku z powyższym wprowadzenie metod biologii molekularnej stanowiących w chwili obecnej najwyższy standard diagnostyki chorób pasożytniczych przewodu pokarmowego jest niezwykle istotne i potrzebne. Ze względu na brak danych pozwalających na obiektywną ocenę sytuacji epidemiologicznej parazytoz jelitowych w Polsce celem jest kontynuowanie w następnych latach badań przesiewowych ludności w kierunku chorób pasożytniczych przewodu pokarmowego, ze szczególnym uwzględnieniem środowiska dziecięcego.

Odsetek dzieci przebadanych poszczególnymi metodami przedstawia wykres 5.

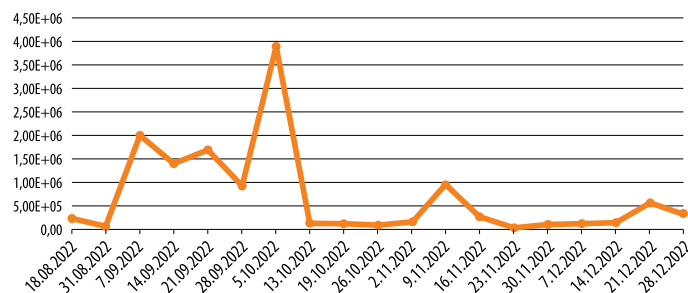
Wykres 5. Odsetek dzieci przebadanych poszczególnymi metodami

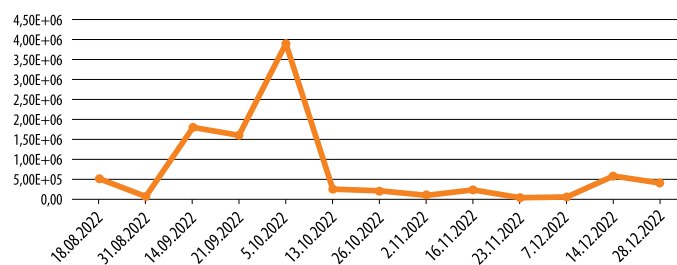
W sierpniu 2022 r. Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych we współpracy z Narodowym Instytutem Zdrowia Publicznego Państwowym Zakładem Higieny – Państwowym Instytutem Badawczym oraz Przedsiębiorstwem Wodociągów i Kanalizacji w Olsztynie i przy zaangażowaniu pracowników Oddziału Epidemiologii i Laboratorium Badań Środowiskowych i Żywności Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Olsztynie rozpoczęło badania wirusa

SARS-CoV-2 w ściekach. Mając na uwadze obecną sytuację epidemiologiczną w Polsce oraz zmianę strategii w zakresie testowania w kierunku SARS-CoV-2 prowadzenie monitoringu ścieków pod kątem SARS-CoV-2 znajduje szczególne uzasadnienie i będzie stanowić podstawowe źródło informacji o zmianach sytuacji epidemiologicznej w populacji ogólnej. Ponadto nadzór nad SARS-CoV-2 w ściekach może dostarczyć ważnych, uzupełniających i niezależnych informacji na potrzeby procesu podejmowania decyzji w zakresie zdrowia publicznego. W związku z prowadzonym monitoringiem ścieków Laboratorium zbadało 59 próbek pochodzących z Oczyszczalni Ścieków „Łyna” oraz Przepompowni P-3, P-10 i P-13, uzyskując w badanych próbkach stężenie RNA SARS-CoV-2 na poziomie 10^4 - 10^6 kopii wirusa/L ścieków. Projekt będzie kontynuowany w roku 2023.

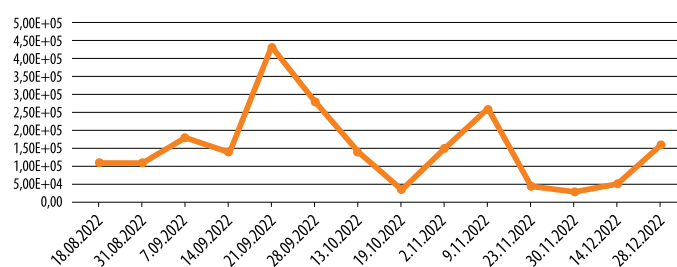
Wykres 6. Ilość kopii SARS-CoV-2 w ściekach pochodzących z Oczyszczalni Ścieków „Łyna” w okresie od 18.08.2022 r. do 28.12.2022 r.

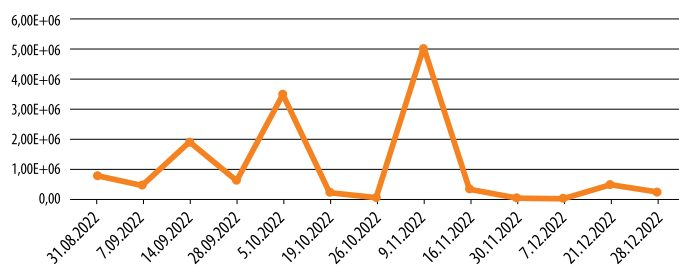
Wykres 7. Ilość kopii SARS-CoV-2 w ściekach pochodzących z Przepompowni P-3 w okresie od 31.08.2022 r. do 28.12.2022 r.

Wykres 8. Ilość kopii SARS-CoV-2 w ściekach pochodzących z Przepompowni P-10 w okresie od 31.08.2022 r. do 21.12.2022 r.

Wykres 9. Ilość kopii SARS-CoV-2 w ściekach pochodzących z Przepompowni P-13 w okresie od 7.09.2022 r. do 28.12.2022 r.

Wyniki monitorowania ilości RNA wirusa SARS-CoV-2 w ściekach pochodzących z Oczyszczalni Ścieków „Łyna” oraz Przepompowni P-3, P-10 i P-13 przedstawiają wykresy 6-9.

Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych dysponując nowoczesną aparaturą, szerokim wachlarzem metod badawczych oraz wykwalifikowaną kadrą oprócz rutynowych badań mikrobiologicznych wykonuje identyfikacje drobno-ustrojów sprawiających szczególne trudności diagnostyczne. Szczepy bakterii, grzybów pleśniowych i drożdżopodobnych, przesyłane są do LBEK przez laboratoria bakteriologiczne województwa warmińsko-mazurskiego oraz laboratoria mikrobiologiczne działające na terenie całego kraju, w tym laboratoria: szpitalne, farmaceutyczne, wyższych uczelni, badające żywność i próbki środowiskowe.

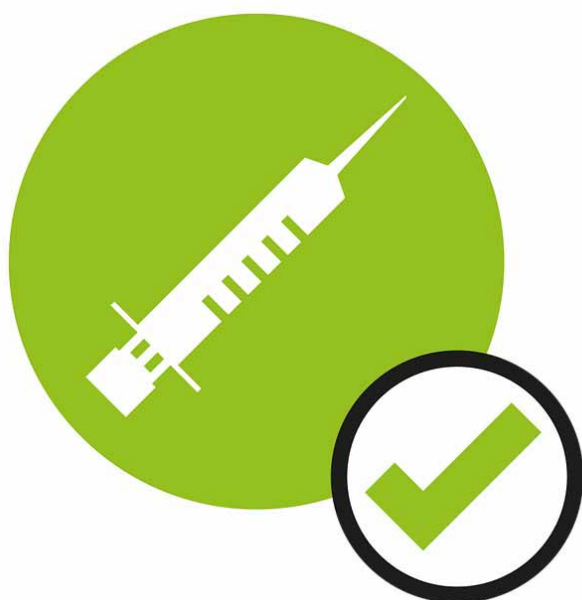
Laboratorium wykonuje badania przeglądowe oraz prowadzi nadzór środowiska pracy pod kątem narażenia na biologiczne czynniki chorobotwórcze. Mając na uwadze, iż wśród grup zawodowo narażonych na działanie czynników biologicznych znajdują się m.in. pracownicy zakładów opieki zdrowotnej, pracownicy przemysłu rolno-spożywczego i drzewnego, pracownicy zatrudnieni przy zbieraniu i przerabianiu odpadów, pracownicy oczyszczalni ścieków oraz pracownicy innych grup zawodowych np. archiwiści, bibliotekarze, Laboratorium koncentruje swoje działania na monitorowaniu wyżej wymienionych obszarów. Największe znaczenie dla określenia stopnia narażenia pracowników na czynniki biologiczne ma mikrobiologiczne badanie powietrza, ze względu na szczególnie częste rozprzestrzenianie się

tych czynników drogą powietrzno-pyłową lub powietrzno-kropelkową. Jednym z wielu czynników biologicznych, które wywierają negatywny wpływ na zdrowie człowieka są grzyby pleśniowe. Grzyby stanowią liczną grupę organizmów i występują niemal we wszystkich środowiskach. Ocena zagrożenia mikologicznego jest jednakże niezwykle trudna. W Polsce nie istnieją bowiem akty prawne, określające zakresy wartości dopuszczalnych stężeń szkodliwych czynników biologicznych w pomieszczeniach zamkniętych oraz w powietrzu atmosferycznym. LBEK od 2012 roku wykonuje badania powietrza atmosferycznego w rejonie Oczyszczalni Ścieków „Łyna” oraz w rejonie Przepompowni P-3, P-5 i P-10. Badania wykonywane są corocznie w miesiącach od maja do października. Po każdym cyklu badań opracowywany jest raport o wpływie rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń mikrobiologicznych emitowanych przez oczyszczalnię ścieków. Uzyskane wyniki pozwalają na ocenę wielkości strefy wpływu oczyszczalni na jakość powietrza i mogą być wykorzystane w planowaniu przestrzennym poprzez wyłączenie terenów sąsiadujących z oczyszczalnią z zabudowy, zwłaszcza mieszkaniowej, do czasu pełnej hermetyzacji procesu oczyszczania ścieków.

Niewątpliwie ważnym aspektem działalności Laboratorium jest współpraca z Uniwersyteckim Szpitalem Klinicznym w Olsztynie oraz Oddziałem Transplantologii Wojewódzkiego Szpitala Specjalistycznego w Olsztynie w zakresie wirusologicznej diagnostyki molekularnej przeszczepów. LBEK wypracowało nowe standardy współpracy między pracownikami medycznego laboratorium diagnostycznego a lekarzami Oddziału Transplantologii i jest uznawane za wiarygodnego partnera i wsparcie w skomplikowanej diagnostyce zakażeń wirusowych, co cieszy się aprobatą środowiska lekarskiego.

Wyrazem wysokiej jakości świadczonych usług jest przyznanie Laboratorium Badań Epidemiologiczno-Klinicznych certyfikatu i godła „Wysoka Jakość w Ochronie Zdrowia”, które otrzymują podmioty reprezentujące sektor ochrony zdrowia i branże pokrewne cechujące się nowoczesnym modelem zarządzania, efektywnymi działaniami w zakresie budowania kultury jakości oraz troską o kreowanie i utrzymywanie jak najlepszych relacji z pacjentami.

Sekcja Szczepień Ochronnych

W 2022 r. Sekcja Szczepień Ochronnych Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Olsztynie, sprawowała nadzór oraz koordynowała wykonywanie rządowego programu uodporniania wrażliwych populacji przeciw chorobom zakaźnym w 347 podmiotach leczniczych podstawowej opieki zdrowotnej województwa warmińsko-mazurskiego.

Efektom tych działań na tle kraju była dobra i bardzo dobra realizacja wykonania populacyjnych szczepień obowiązkowych do 19 r. życia, chociaż gł. ze względu na pandemię Covid-19, podobnie jak w całym kraju – w zakresie szczepień sukcesywnych do 2 roku życia łącznie, nieco niższą niż w okresie przed nią.

Dzięki wieloletnim, bardzo dobrym szczepieniom w województwie, nadal utrzymuje się wysoki odsetek mieszkańców niewrażliwych na większość chorób zakaźnych, przeciw którym były i są prowadzone szczepienia obowiązkowe. Wymiernym skutkiem jest populacyjna odporność zbiorowiskowa, chroniąca wrażliwe populacje Warmii i Mazur przed masowymi zachorowaniami epidemicznymi.

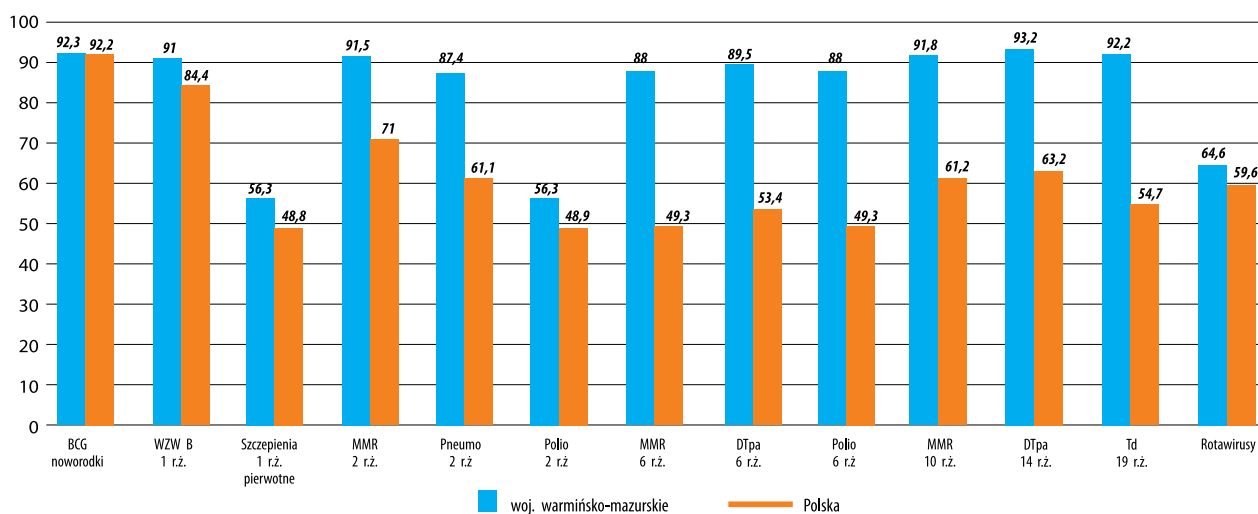
W 2022 roku zgodnie z obowiązującym Programem Szczepień Ochronnych w województwie wykonano:

- szczepienia noworodków p/gruźlicy – w 98,7%
- szczepienia pierwotne przeciwko błonicy, tężcowi i krztuścowi w pierwszym roku życia – w 55,7%,
- szczepienia pierwotne przeciwko pneumokokom w pierwszym roku życia – w 68,6%

- przeciwko odrze, śwince i różyczce w drugim roku życia – w 90,8%;
- przeciwko błonicy, tężcowi, krztuścowi w 6 roku życia – w 89,0%;
- przeciwko odrze, śwince i różyczce w 6 roku życia – w 88,3%;
- przeciwko odrze, śwince i różyczce w 10 roku życia – w 92,0%;
- przeciwko błonicy, tężcowi, krztuścowi w 14 roku życia – w 93,5%;
- przeciwko błonicy, tężcowi w 19 roku życia – w 95,0%.

W minionym roku w województwie szczepieniom zalecanym poddało się 60 676 osób przeciw 25 chorobom zakaźnym. Istotny spadek nastąpił w szczepieniach przeciw *Streptococcus pneumoniae* (1111 osób wobec 2510 osób w 2021 r.). Niewielkie różnice dotyczyły szczepień p/wzw typu B (3030 osób w 2022 r.), p/meningokokom (2300 osób w 2022 r.), p/MMR (95 osób), p/cholery (91 osób). Wyraźny wzrost wystąpił w szczepieniach p/zakażeniem wirusem brodawczaka ludzkiego (1244 osób wobec 701 osób w 2021 r.), p/żółtej febrze (180 osób wobec 62 osób w 2021 r.), p/krztuścowi

Szczepienia obowiązkowe wg PSO w 2021 r. (dane PZH Warszawa 2022)

(594 osoby wobec 261 osób w 2021 r.), p/ospie wietrznej (1567 osób wobec 1041 w 2021 r.), kleszczowemu zapaleniu mózgu (4133 osoby wobec 3389 osób w 2021 r.).

Jesienią, wraz ze spadkiem dynamiki szczepień mieszkańców województwa p/Covid-19, obniżyło się (o 4000 osób) zainteresowanie szczepieniami p/grypie (43.978 osób), mimo wprowadzenia w listopadzie 2021 r. regulacji pozwalających ze zniżką lub bezpłatnie szczepić określone populacje mieszkańców oraz pojawieniem się możliwości szczepienia p/grypie w aptekach (2896 osób w województwie).

W sezonie 2021/2022 – zaszczepiły się 48 023 osoby, w sezonie 2020/2021 – 38 672 osoby, w sezonie 2019/2020 – 35 755 osób , w sezonie 2018/2019 – 36 566 osób.

Stanowi to zaledwie 3,2% populacji regionu. Nieco wyższy procent dotyczący szczepień populacji całego kraju, jest w dalszym ciągu wynikiem bardzo słabym na tle krajów Unii Europejskiej.

W ostatnim dziesięcioleciu niepokojąco wzrasta liczba odmów obowiązkowych szczepień dzieci i młodzieży do 19 roku życia łącznie (2202 w 2022 r. – 0,88% populacji, 1954 w 2021 r., 1722 w 2020 r., 1523 w 2019 r., 1281 w 2018 r., wobec 964 w 2017 r. i 688 w 2016 r.,) przez rodziców – zwolenników tzw. „ruchów antyszczepionkowych”. Najwięcej niezaszczepionych dzieci zanotowano w: Olsztynie (917), Elblągu (312), Iławie (192), Mrągowie (171), Szczytnie (108), Giżycku (99). Najmniej w: Lidzbarku Warmińskim (8), Olecku (9), Braniewie (16). W Kętrzynie nie odnotowano żadnego wpływu „ruchów antyszczepionkowych” na realizację szczepień obowiązkowych.

Organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej sprawujące nadzór w zakresie szczepień ochronnych (na podstawie art. 5 pkt 3 ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej) są uprawnione do żądania wykonania w drodze egzekucji administracyjnej tego obowiązku, w tym mają prawny obowiązek podejmowania wszelkich czynności zmierzających do zastosowania przewidzianych prawem

środków egzekucyjnych, w celu nakłonienia osoby uchylającej się do wykonania obowiązku szczepień. Grzywny (aktualnie 1000,00 zł na jednego rodzica /opiekuna) nakładane są na podstawie art. 64 § 1, art. 119, art. 121 § 2, art. 122 „Ustawy z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji”. W 2022 r. w zakresie działalności kontrolno-represyjnej przeprowadzono 66 postępowań – w tym 10 postanowień umarzających, 9 podtrzymujących stanowisko wierzyciela, 40 nowych postanowień egzekucyjnych na kwotę 33.500,00 zł oraz 2486,00 zł z tytułu opłat za czynności egzekucyjne wobec rodziców odmawiających szczepień swoich dzieci (w 2021 – 0, w 2020 – 47, w 2019 r. – 64, w 2018 r. – 28). W przypadku wykonania obowiązku określonego w postanowieniu o nałożeniu grzywny, podlegają one umorzeniu.

W roku ubiegłym zgłoszono 15 niepożądanych odczynów poszczepiennych (NOP) – w tym 1 poważny w Ełku i 1 w Węgorzewie. Ciężkich NOP-ów nie odnotowano. Pozostałe (13) zakwalifikowane zostały jako łagodne. Znacznie więcej NOP-ów w 2022 r. zgłoszono po szczepieniach ludności p/Covid-19 (186), – z czego 8 ciężkich, 25 poważnych i 153 łagodne.

W związku z trwającą jeszcze pandemią COVID-19: zachorowania, a w ślad za nimi izolacje i kwarantanny osób podlegających szczepieniom, oraz działające do wiosny w ograniczonym zakresie placówki POZ, wpłynęły na problemy występujące w terenowych punktach szczepień, dotyczące opóźnień w realizacji obowiązkowych szczepień dzieci i młodzieży.

Analiza „nieplanowych” kontroli przestrzegania przez placówki POZ procedur w zakresie realizacji szczepień obowiązkowych, przeprowadzonych w okresie sierpień – wrzesień 2022 r., (skontrolowano 49% wybranych losowo placówek szczepiących w województwie) wykazała występowanie nieprawidłowości w 14 jednostkach (3,9%), zlokalizowanych w powiatach: nowomiejskim, szczycieńskim, nidzickim, oleckim, olsztyńskim i ostródzkim. W trybie pilnym zarządzono

działania naprawcze – w tym uszczegółowioną unifikację wymagań i zapisów kontrolnych.

Od 25 lutego wdrożono rejestrację oraz nadzór nad szczepieniami (p/BCG i p/wzw typu B) noworodków urodzonych w województwie przez obywatelki Ukrainy. Od tego czasu prowadzony jest stały monitoring potrzeb w zakresie bezpłatnych szczepień dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych (mających status uchodźcy wojennego) oraz szczepienia – w tym szczepienia obowiązkowe dzieci i młodzieży do 19 roku życia, dotyczące osób z Ukrainy przebywających na terenie Polski powyżej 3 miesięcy.

Przez cały rok codziennie raportowano do GIS w Warszawie wszystkie przypadki występowania w województwie NOP-ów, po szczepieniach ludności p/Covid-19.

W pierwszym kwartale pracownicy Sekcji przeprowadzali dodatkowo wywiady dotyczące zachorowań na Covid-19, nakładali okresy izolacji i kwarantanny chorym oraz osobom z kontaktów.

Inne podstawowe zadania w zakresie nadzoru Sekcji nad czynną profilaktyką chorób zakaźnych to realizacja zadań merytorycznych, do których należały:

- opracowanie szczegółowego harmonogramu szczepień obowiązkowych w województwie dla dzieci i młodzieży do 19 roku życia – jako suplementu do obowiązującego Programu Szczepień Ochronnych;
- sporządzenie rocznego zamówienia na preparaty szczepionkowe dla województwa, a po ich każdej dostawie z centralnej Bazy Rezerw, dystrybucja do 19 Powiatowych Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych;
- wystandaryzowane wymagania wobec nadzorowanych podmiotów leczniczych;
- sporządzanie analiz, ocen i sprawozdań z wykonawstwa szczepień w powiatach i województwie mających wpływ na podejmowanie działań, celem których jest: utrzymanie powszechnego dostępu mieszkańców do szczepień, podnoszenie efektywności ich uodpornienia, zapewnienie prawidłowości funkcjonowania systemu szczepień obowiązkowych i zalecanych;
- kontrola przestrzegania przez personel medyczny obowiązujących procedur sanitarno-higienicznych, służących bezpieczeństwu sanitarno-epidemiologicznemu mieszkańców;
- działania edukacyjne w zakresie profilaktyki chorób

zakaźnych w tym p/Covid (konferencje, szkolenia grupowe i indywidualne, warsztaty edukacyjno-szkoleniowe) skierowane do pracowników Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz pracowników ochrony zdrowia POZ, służące ujednolicaniu standardów postępowania środowiska medycznego w procesie uodporniania, a także kampanie informacyjne i działania edukacyjno-oświatowe kierowane do pracowników samorządowych i mieszkańców;

- inicjowanie wdrażania samorządowych programów szczepień zalecanych, przeciw: grypie, KZM, zakażeniom wirusem HPV, pneumokokom, meningokokom, współudział i monitorowanie ich realizacji (7 wykonanych populacyjnych programów szczepień w dwunastu gminach województwa w 2022 r. – 1219 zaszczepionych osób)
- przeprowadzenie (szczepionkami z rezerwy p/epidemicznej) akcji szczepień: p/wścieklicznie (433) w 5 powiatach – osób zawodowo narażonych na kontakt z wirusem oraz p/meningokokom (162) w 7 powiatach – pracowników placówek opiekuńczych, żłobków, domów dziecka, laboratoriów, koszar;
- zapewnienie stałego elektronicznego monitoringu temperatur przechowywanych w magazynach WSSE i PSSE preparatów szczepionkowych, przeznaczonych dla mieszkańców województwa oraz bezwzględne stosowanie zasad tzw. „łańcucha chłodniczego” na każdym etapie ich dystrybucji,

W 2022 r. pracownicy Sekcji Szczepień Ochronnych przeprowadzili w województwie 9 kontroli merytorycznych, w tym trzy kontrole kompleksowe w: Gołdapi, Piszcu i Działdowie. Sami z pozytywnym wynikiem poddani zostali działaniom kontrolnym przez Urząd Wojewódzki w Olsztynie z zakresu egzekucji administracyjnej obowiązków o charakterze niepieniężnym oraz przez Wojewódzki Inspektorat Farmaceutyczny dot. warunków przechowywania i dystrybucji szczepionek.

Liczba podjętych przez Sekcję działań w zakresie czynnej profilaktyki chorób zakaźnych, w tym liczba rozdysponowanych szczepionek, wyniosła 219.192.

Istotnym jest, że od czasu reformy administracyjnej kraju w 1999 r., województwo warmińsko-mazurskie niezmiennie cieszy się najwyższą w kraju „tzw. wyszczepialnością” w procesie immunizacji wrażliwych populacji, realizowaną w ramach rządowego Programu Szczepień Ochronnych.

Bezpieczeństwo żywności i żywienia

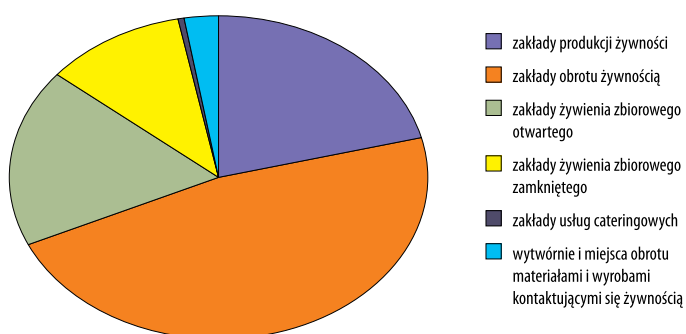
Zakres nadzoru sanitarnego

Zakres bieżącego nadzoru sanitarnego obejmował kontrolę przestrzegania w zakładach przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne, w tym przepisów prawa żywnościowego, dotyczących warunków produkcji, magazynowania, transportu i sprzedaży żywności oraz warunków żywienia zbiorowego, a także warunków produkcji i obrotu

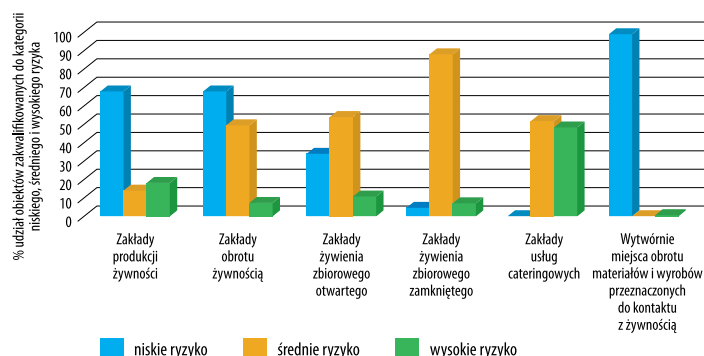
materiałami oraz wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością.

W wyniku przeprowadzonej analizy zagrożeń dla zakładów znajdujących się w rejestrach Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych określono potencjalne ryzyko w zakresie bezpieczeństwa żywności, na które narażona może być żywność w procesie produkcji lub w obrocie.

Wykres 1. Procentowy udział poszczególnych obiektów objętych nadzorem w 2022 roku

Wykres 2. Porównanie udziału obiektów zakwalifikowanych do kategorii niskiego, średniego i wysokiego ryzyka w 2022 roku w poszczególnych grupach zakładów

W grupach: zakłady usług cateringowych oraz zakłady produkcji żywności odnotowano największy odsetek obiektów zakwalifikowanych do kategorii wysokiego ryzyka. Natomiast w większości wytwórni i miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonych do kontaktu z żywnością ryzyko określono jako niskie. Z uwagi na specyfikę nadzorowanych zakładów produkcji żywności (w 2022 roku producenci pierwotni, rolnicy handel detaliczny, dostawcy bezpośredni stanowili 78% ogółu obiektów produkcji żywności) znaczną część z nich zakwalifikowano do kategorii niskiego ryzyka.

Kontrole podmiotów działających w branży spożywczej przeprowadzono z częstotliwością wyznaczoną na podstawie analizy ryzyka zidentyfikowanych zagrożeń dla zdrowia i życia ludzi, obejmującej m.in. stan faktyczny, klasyfikację zakładów do kategorii niskiego, średniego lub wysokiego ryzyka na podstawie kryteriów oceny sanitarnej. Uwzględniając ocenę ryzyka szczególnym nadzorem obejmowano zakłady, które w latach poprzednich wykazywały niewłaściwy stan sanitarny oraz te, które produkują wyroby stwarzające największe zagrożenie dla zdrowia konsumentów tzn.: zakłady produkujące żywność gotową do spożycia (m.in. ciastkarnie, zakłady garmazeryjne), a także zakłady żywieniowe.

Wśród zagadnień tematycznych realizowanych w 2022 roku dużo uwagi poświęcono m.in.:

- nadzorowi nad realizacją obowiązku wdrożenia GHP/GMP oraz zasad systemu HACCP ze szczególnym uwzględnieniem weryfikacji prawidłowości funkcjonowania stosowanych przez kontrolowane podmioty procedur opartych na tym systemie;
- monitoringowi stron internetowych prowadzonych przez przedsiębiorców z podległego terenu wprowadzających do obrotu suplementy diety w aspekcie reklam odnoszących się do właściwości zapobiegawczych, leczniczych lub uzdrawiających choroby ludzkie lub odnoszących się do takich właściwości;
- warunkom wprowadzania do obrotu i jakości zdrowotnej

suplementów diety, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia oraz środków spożywczych wzbogacanych;

- nadzorowi nad warunkami sanitarno-higienicznymi bloków żywienia w placówkach letniego i zimowego wypoczynku dzieci i młodzieży;
- nadzorowi nad obiektami bazy żywieniowej w ośrodkach wczasowo-wypoczynkowych oraz obiektami żywnościowymi przy trasach i w miejscowościach turystycznych w okresie wakacyjnym ze szczególnym uwzględnieniem żywieniowych obiektów ruchomych/tymczasowych działających w trakcie okazjonalnych imprez;
- wzmożonym działaniom prowadzonym w związku z wystąpieniem przypadków afrykańskiego pomoru świń (ASF) na terenie RP na rzecz łagodzenia skutków związanych z wystąpieniem tej choroby.

Po dokonaniu oceny poszczególnych tematów stwierdzono, iż niezbędna jest kontynuacja działań w zakresie większości ww. zagadnień.

Ocena stanu sanitarnego zakładów przeprowadzana była zgodnie z jednolitymi procedurami urzędowej kontroli żywności oraz materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, uwzględniającymi przepisy w zakresie wymagań higienicznych i zdrowotnych, w tym prawa żywnościowego. Przy ocenie warunków sanitarnych kontrolowanych zakładów brano pod uwagę m.in. stan higieniczny oraz wpływający na niego stan techniczno-sanitarny pomieszczeń, sprzętu, wyposażenia, otoczenia zakładu; jakość i identyfikowalność surowców wykorzystywanych do produkcji; stan zdrowia pracowników mających kontakt z żywnością; gospodarkę odpadami; prawidłowość procedur i ich realizację (GHP, GMP, HACCP).

Do najczęściej stwierdzanych nieprawidłowości w kontrolowanych zakładach sektora spożywczego należały:

- niewłaściwe warunki przechowywania żywności:
 - niezgodnie z zaleceniami producenta,
 - brak segregacji w urządzeniach chłodniczych i mroźniczych;

Tabela 1. Działalność kontrolno-represyjna organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa warmińsko-mazurskiego w 2022 roku

Liczba zakładów objętych nadzorem	17 141 , w tym: <ul style="list-style-type: none"> ● 16 675 obiektów żywnościowo-żywieniowych ● 466 wytwórni i miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością
Liczba zakładów skontrolowanych	6532 , w tym: <ul style="list-style-type: none"> ● 6425 obiektów żywnościowo-żywieniowych, w których przeprowadziły 10 027 kontroli sanitarnych, w tym 914 kontroli interwencyjnych; ● 107 wytwórni i miejsc obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością, w których przeprowadziły 131 kontroli sanitarnych, z czego 50 stanowiły kontrole interwencyjne
Liczba sporządzonych protokołów	10 158
Liczba zatwierdzonych zakładów	938
Liczba wydanych decyzji administracyjnych	1633 (w 2021 r. – 1313), w tym 5 decyzji o unieruchomieniu bądź przerwaniu działalności całego lub części zakładu
Liczba nałożonych mandatów karnych	856 mandatów karnych na łączną kwotę 211 050 zł (w 2021 r. odpowiednio 679 na kwotę 167 050 zł)

- brak bieżącej czystości i porządku w pomieszczeniach zakładu;
- niewłaściwy stan techniczno-sanitarny pomieszczeń zakładu, wyposażenia i sprzętu;
- brak właściwie zorganizowanej i udokumentowanej kontroli wewnętrznej, w tym opracowanych instrukcji i procedur dotyczących GHP/GMP oraz zasad systemu HACCP.

Na podstawie analizy danych z ostatnich lat można stwierdzić, iż stan sanitarno-higieniczny poszczególnych rodzajów zakładów kształtuje się na podobnym poziomie. W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami wydawano decyzje administracyjne, co skutkowało poprawą warunków techniczno-sanitarnych w zakładach. Natomiast usunięcie bieżących uchybień wyegzekwowano poprzez zastosowanie sankcji karnych. Z uwagi na istotny aspekt w ochronie zdrowia konsumentów, jakim jest zapewnienie bezpieczeństwa produkowanych i wprowadzanych do obrotu środków spożywczych niezbędna jest kontynuacja działań Państwowej Inspekcji Sanitarnej w celu wyeliminowania nieprawidłowości odnotowywanych w zakładach żywnościowo-żywnościowych.

Jakość zdrowotna środków spożywczych, materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością

Podstawą podejmowania działań w zakresie jakości zdrowotnej żywności oraz materiałów i wyrobów do kontaktu z żywnością jest Plan pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu w Państwowej Inspekcji Sanitarnej na dany rok opracowywany przez Głównego Inspektora Sanitarnego we współpracy z jednostkami naukowymi. Plan zawiera kierunki, zakresy badań, grupy i podgrupy asortymentu z podziałem na liczbę próbek zaplanowanych do pobrania przez poszczególne województwa.

Realizacja badań w zakresie ww. planu jest bardzo istotnym i obowiązkowym do realizacji elementem funkcjonowania Państwowej Inspekcji Sanitarnej jako znaczącego organu w Polsce, działającego w obszarze bezpieczeństwa żywności i żywienia, również na rzecz europejskiego systemu bezpieczeństwa żywności. Przeprowadzając ocenę jakości zdrowotnej środków spożywczych wykonano badania próbek żywności należących do 26 grup asortymentowych

w zakresie zanieczyszczeń mikrobiologicznych, biologicznych i fizycznych, parametrów fizyko-chemicznych, cech organoleptycznych i znakowania. Niezależnie od ustalonego planu pobierano również próbki w przypadku wystąpienia podejrzenia niewłaściwej jakości żywności wprowadzanej do obrotu.

W 2022 r. pobrano do badań laboratoryjnych 3351 próbek żywności (w 2021 r. – 3181), w tym 2871 próbek żywności produkcji krajowej, 295 próbek produktów pochodzących z terenu Unii Europejskiej oraz 185 z krajów trzecich (spoza UE). Probki pobierano z obrotu detalicznego i hurtowego, w zakładach produkcji żywności i zakładach żywienia zbiorowego.

W wyniku przeprowadzonych badań zdyskwalifikowano w sumie 157 próbek środków spożywczych, co stanowi 4,7% wszystkich zbadanych próbek. Spośród próbek żywności, które nie spełniały obowiązujących wymagań jakości zdrowotnej odnotowano 154 próbki krajowe, 2 próbki importowane oraz 1 próbkę wyprodukowaną w Unii Europejskiej.

W 2022 r. odnotowano spadek jakości zdrowotnej środków spożywczych o 0,5% w stosunku do roku wcześniejszego (odpowiednio 4,2% vs 4,7% Tabela 2).

W porównaniu do roku 2021 zakwestionowano niższy odsetek próbek wyprodukowanych w Unii Europejskiej oraz importowanych z krajów trzecich (spadek odpowiednio o 1,4% i 0,4%). Natomiast odsetek próbek pochodzenia krajowego zdyskwalifikowanych za niewłaściwą jakość zdrowotną uległ nieznacznemu zwiększeniu (0,8%).

W 2022 r. nastąpiła poprawa jakości zdrowotnej w grupach:

- ryby, owoce morza i ich przetwory;
- ziarno zbóż i przetwory zbożowo-mączne;
- wyroby cukiernicze i ciastkarskie;
- owoce;
- wody mineralne i napoje bezalkoholowe;
- żywność dla określonych grup.

Jednocześnie w niektórych asortymentach żywności stwierdzono zwiększenie odsetka zdyskwalifikowanych próbek. Dotyczy to następujących grup: mięso, podroby i przetwory mięsne, drób, podroby i produkty drobiarskie, jaja i ich przetwory, mleko i przetwory mleczne, warzywa, w tym strączkowe, kawa, herbata, kakao, herbatki owocowe i ziołowe, wyroby garmażeryjne i kulinarne, suplementy diety oraz inne środki spożywcze.

Tabela 2. Jakość zdrowotna środków spożywczych w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2020-2022

Rok	Środki spożywcze							
	Razem		w tym					
			krajowe		UE		importowane	
	Próbki zbadane	Próbki zakwestionowane	Próbki zbadane	Próbki zakwestionowane	Próbki zbadane	Próbki zakwestionowane	Próbki zbadane	Próbki zakwestionowane
2020	2521	5,9%	2229	5,8%	167	4,2%	125	9,6%
2021	3181	4,2%	2748	4,6%	231	1,7%	202	1,5%
2022	3351	4,7%	2871	5,4%	295	0,3%	185	1,1%

Ponadto przeprowadzono 30 kontroli tłuszczu stosowanego do smażenia w kierunku zawartości związków polarnych w zakładach małej gastronomii oraz w ciastkarniach. Badania przesiewowe wykonane z użyciem szybkich testów nie wykazały nieprawidłowości.

W ramach realizacji Planu pobierania próbek w 2022 r. pobrano do badań 45 próbek materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, w tym 29 próbek importowanych z krajów trzecich (spoza UE), 10 próbek krajowych oraz 6 próbek produktów pochodzących z Unii Europejskiej. W kierunku badania substancji migrujących z materiałów i wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością pobierano wyroby z tworzyw sztucznych, przybory kuchenne z poliamidu, wyroby z melaminy, lakierowane metalowe puszkę, wyroby z poliwęglanu oraz ceramiczne i szklane. Próbek nie kwestionowano.

Analiza sytuacji w zakresie zatruc pokarmowych

W 2022 r. pion bezpieczeństwa żywności i żywienia podejmował również działania związane z 14 podejrzeniami ognisk zatruc pokarmowych (w 2021 r. – 16).

W wyniku dochodzeń epidemiologicznych przeprowadzonych we wszystkich przypadkach ustalono, że czynnikami etiologicznymi zatruc były:

- *Salmonella enteritidis* – w 2 ogniskach zatruc pokarmowych (w 2 obiektach żywienia zbiorowego),
- wirusy (norowirusy) – w 4 ogniskach zatruc pokarmowych (w 4 obiektach żywienia zbiorowego).

W pozostałych przypadkach nie ustalono czynnika etiologicznego odpowiedzialnego za wystąpienie objawów zatrucia pokarmowego.

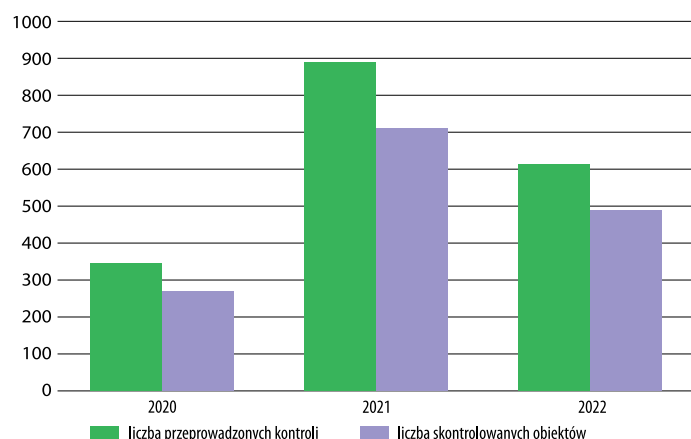
W związku z prowadzonymi dochodzeniami epidemiologicznymi pobrano do badań laboratoryjnych łącznie:

- 97 próbek wymazów sanitarnych, z czego 50 zakwestionowano głównie ze względu na przekroczenie dozwolonego limitu ogólnej liczby drobnoustrojów, obecność bakterii z grupy coli, *Escherichia coli* oraz gronkowców chorobotwórczych,
- 67 próbek kontrolnych posiłków (w obiektach będących pod nadzorem PIS), z czego 14 próbek pobranych w obiektach żywienia zbiorowego zakwestionowano głównie z uwagi na stwierdzenie obecności bakterii chorobotwórczych: gronkowców koagulazo-dodatnich *Staphylococcus aureus* oraz *Escherichia coli*,
- 1 próbkę środka spożywczego – próbki nie kwestionowano

W ramach europejskiego Systemu Wczesnego Ostrzeżenia o Niebezpiecznych Produktach Żywnościowych

Wykres 3. Działania przeprowadzone w ramach Systemu RASFF w latach 2020-2022

i Środkach Żywnienia Zwierząt (RASFF) do Wojewódzkiego Punktu Kontaktowego przy Wojewódzkiej Stacji Sanitarnej-Epidemiologicznej w Olsztynie w 2022 roku wpłynęło 140 powiadomień przesłanych bezpośrednio z Krajowego Punktu Kontaktowego Systemu RASFF przy Głównym Inspektoracie Sanitarnym oraz za pośrednictwem Państwowych Wojewódzkich Inspektorów Sanitarnych z terenu kraju. Powyższe powiadomienia były niezwłocznie przekazywane do właściwych Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych celem podjęcia stosownych działań. W celu wyeliminowania zagrożeń zgłoszonych w ramach Systemu RASFF organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie warmińsko-mazurskim prowadziły działania zgodne z ustawowymi kompetencjami, podejmowały również działania wyjaśniające i działania zaradcze adekwatne do stanu faktycznego oraz monitorowały procesy wycofywania przez przedsiębiorców kwestionowanych produktów. Każdorazowo postępowanie w takich przypadkach prowadzono zgodnie z obowiązującą procedurą funkcjonowania Systemu RASFF. W związku z powyższym przeprowadzono 626 kontroli w 499 obiektach żywnościowo-żywnościowych oraz obiektach obrotu materiałami i wyrobami przeznaczonymi do kontaktu z żywnością na podstawie otrzymanych 149 list dystrybucyjnych.

Powiadomienia zgłaszane do RASFF dzielą się na alarmowe, informacyjne oraz powiadomienia o odrzuceniu na granicy. Powiadomienia alarmowe – przesyłane są, gdy zidentyfikowana zostanie niebezpieczna żywność lub pasze i niezbędne jest podjęcie natychmiastowych działań w tym zakresie w innym państwie będącym członkiem sieci. Powiadomienia informacyjne – przesłane są, gdy zidentyfikowana zostanie niebezpieczna żywność lub pasze, jednak nie jest konieczne podjęcie natychmiastowych działań w tym zakresie w innym państwie będącym członkiem sieci, np. dlatego, że dany produkt nie jest już dostępny na rynku lub znajduje się jedynie na rynku kraju zgłaszającego powiadomienie. Powiadomienie o odrzuceniu na granicy oznacza powiadomienie o odrzuceniu partii, kontenera lub ładunku żywności

lub paszy, o czym mowa w art. 50 ust. 3. lit. c rozporządzenia (WE) nr 178/2002. Dodatkowo gdy członek sieci posiada informacje związane z bezpieczeństwem żywności lub pasz, która nie może być zakwalifikowana jako powiadomienie, a która może być przydatna dla innych członków sieci, przekazuje informacje typu NEWS.

Wśród 140 powiadomień 57 stanowiły powiadomienia alarmowe (w 2021 r. – 114), 83 – informacyjne (w 2021 r. – 81). Dodatkowo otrzymano 3 zgłoszenia przekazane do systemu AAC (The Administrative Assistance and Cooperation System – systemu pomocy administracyjnej i współpracy), które dotyczyły m.in. braku informacji o napromienianiu w kurkumie, stwierdzenia przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu pozostałości pestycydu – metalaksylu w cukini, węglowodorów olejów mineralnych: węglowodorów nasyconych olejów mineralnych (MOSH) oraz węglowodorów aromatycznych olejów mineralnych w oleju słonecznikowym rafinowanym.

W stosunku do roku 2021 liczba otrzymanych powiadomień alarmowych w roku 2022 roku była niższa o 49,1 %, natomiast liczba powiadomień informacyjnych utrzymywała się na podobnym poziomie.

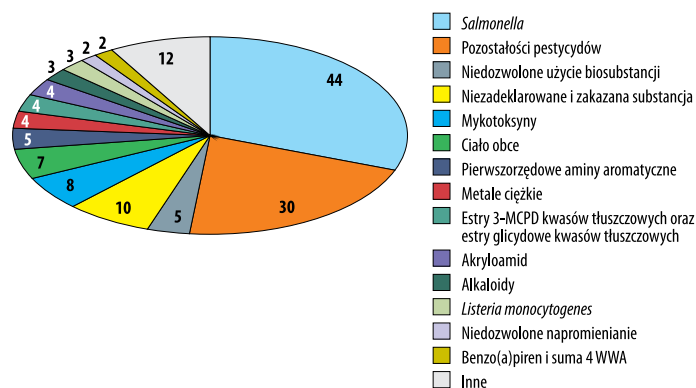
Spośród wszystkich powiadomień, 122 dotyczyły żywności, a 18 wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością. Powodem kwestionowania było głównie:

- stwierdzenie obecności bakterii Salmonella w żywności – **44 powiadomienia** (w tym 32 dotyczyły mięsa drobiowego, a pozostałe 12 dotyczyło przypraw, mięsa i produktów innych niż drobiowe, jaj, nasion roślin oleistych, produktów czekoladowych),
- przekroczenie najwyższych dopuszczalnych poziomów pozostałości pestycydów w warzywach, a także w zbożach i produktach piekarniczych, owocach, substancjach dodatkowych wykorzystywanych do produkcji m.in. suplementów diety, batonów – **30 powiadomień**,
- stwierdzenie obecności zakazanej substancji bądź niezadeklarowanego składnika w suplementach diety, mięsie innym niż drobiowe – **10 powiadomień**,
- stwierdzenie najwyższego dopuszczalnego poziomu mykotoksyn w zbożach i produktach piekarniczych, ziarnie do prażenia, owocach suszonych – **8 powiadomień**.

Pozostałe zagrożenia najczęściej zgłaszane do RASFF w 2022 r. to m.in.:

- obecność ciała obcego m.in. w warzywach, produktach orzechowych, produktach czekoladowych – **7 powiadomień**,
- stwierdzenie niedozwolonego użycia biosubstancji m.in. sproszkowanego włókna bambusowego w wyrobach przeznaczonych do kontaktu z żywnością – **5 powiadomień**,
- migracja ołowiu i kadmu w materiałach i wyrobach do kontaktu z żywnością tj. szklankach, talerzu ceramicznym – **4 powiadomienia**,
- stwierdzenie przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu akryloamidu w produktach piekarniczych – **4 powiadomienia**.

Wykres 4. Najczęściej występujące zagrożenia w żywności i wyrobach do kontaktu z żywnością zgłaszane do Systemu RASFF w 2022 r.

Do najczęściej występujących rodzajów zagrożeń otrzymanych za pośrednictwem powiadomień Systemu RASFF w 2022 r. należały zanieczyszczenia chemiczne: 81 zgłoszeń oraz zanieczyszczenia mikrobiologiczne: 49 zgłoszeń.

W ubiegłym roku 60 % wszystkich powiadomień, jakie wpłynęły do Wojewódzkiego Punktu Kontaktowego dotyczyły produktów pochodzenia krajowego, 28 % importowanych (głównie z Chin), a 12 % towarów wyprodukowanych na obszarze Unii Europejskiej.

Graniczna kontrola sanitarna jakości zdrowotnej żywności

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego zlokalizowanych jest pięć przejść granicznych, tj.: Bezledy, Gronowo, Braniewo, Gołdap oraz morskie w Elblągu (funkcjonujące od 2015 r.), nad którymi nadzór sprawuje wyłącznie Graniczna Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Elblągu. W Bezledach funkcjonuje stały punkt granicznej kontroli sanitarnej.

W 2022 r. PGIS w Elblągu wystawił ogółem 80 świadectw spełnienia wymagań zdrowotnych, w tym 79 dotyczących żywności oraz 1 dotyczące wyrobów przeznaczonych do kontaktu z żywnością, importowanych z krajów spoza Unii Europejskiej.

W ramach granicznej kontroli sanitarnej Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni na podstawie wniosków otrzymanych od przedsiębiorców, dokonywali oceny importowanych i eksportowanych partii towarów w miejscach docelowego przeznaczenia, składach celnych oraz zakładach eksporterów.

W 2022 r. PSSE przeprowadziły graniczną kontrolę importu dla następującego asortymentu:

- ❖ przeciery i koncentraty owocowe (mango, jabłko) – 30 partii,
- ❖ wino gronowe (białe, czerwone) – 20 partii,
- ❖ wieczka puszek piwa – 14 partii,
- ❖ półprodukty roślinne do produkcji żywności – 4 partie,

- ❖ dodatki do żywności (mieszanki do produkcji produktów mięsnych) – 2 partie,
- ❖ owoce suszone (rodzynki), kasza gryczana, rafinowany olej palmowy oraz sos do dań mięsnych – po 1 partii.

Oceniane produkty pochodziły z Wielkiej Brytanii, Mołdawii, Kazachstanu, Rosji, Turcji, Izraela, Indonezji, Brazylii oraz Chin.

Graniczną kontrolę sanitarną produktów w ramach importu żywności przeprowadziły PSSE w Olsztynie – 54 partie, PSSE w Braniewie – 14 partii, PSSE w Elblągu – 4 partie, PSSE w Kętrzynie – 1 partia, PSSE w Ostródzie – 1 partia, na które wydano 38 świadectw spełnienia wymagań zdrowotnych. Graniczna kontrola sanitarna obejmowała głównie kontrolę dokumentacji, oględziny towaru oraz kontrolę warunków transportu.

Ponadto PPIS w terenie województwa warmińsko-mazurskiego (PPIS w Działdowie, PPIS w Elblągu, PPIS w Ełku, PPIS w Iławie, PPIS w Mrągowie, PPIS w Olsztynie i PPIS w Szczytnie) przeprowadzili graniczną kontrolę sanitarną produktów eksportowanych, na podstawie której wydali łącznie 90 świadectw spełnienia wymagań zdrowotnych oraz 105 dokumentów typu Health Certificate na łącznie 404 partie eksportowanej żywności: soki owocowe, napoje owocowe, napój herbaciany, dżemy, kawa, przetwory warzywne (ogórek konserwowy, kapusta kiszona), ketchup, sosy, skrobia ziemniaczana, koncentraty spożywcze zbożowo-owocowe (wsady), woda naturalna gazowana i niegazowana, wyroby piekarnicze (płatki, krakersy), wyroby cukiernicze (lizaki, cukierki), mieszanki peklujące do produkcji produktów mięsnych oraz suplementy diety. W większości powyższe środki spożywcze eksportowano do krajów azjatyckich, jak również Afryki, Ameryki Północnej i Południowej, Australii oraz krajów Europy Wschodniej.

Wybrane zagadnienia żywienia zbiorowego

Żywienie zbiorowe zamknięte jest ważnym elementem podstawowej formy wyżywienia dla określonych grup jak pacjenci szpitali czy dzieci w szkołach i przedszkolach. Warunki, w jakich odbywa się produkcja i obrót żywnością regulowane są przez obowiązujące przepisy prawa żywnościowego, natomiast organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej sprawują nadzór nad stanem higieniczno-sanitarnym w obiektach produkcji i obrotu żywnością. Ponadto jednostki badawczo-rozwojowe podległe Ministrowi Zdrowia (przede wszystkim Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego PZH – PIB) zgodnie z kompetencjami i bieżącym stanem wiedzy opracowują zasady racjonalnego żywienia, a także zalecane racje pokarmowe dla różnych zbiorowości.

Kontrole bloków żywienia w szpitalach

W 2022 r. organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej na terenie województwa warmińsko-mazurskiego obejmowały nadzorem 43 bloki żywienia w szpitalach, w tym 41 z ryzykiem ocenionym na poziomie średnim oraz 2 o ryzyku wysokim. Spośród ww. 43 szpitali 31 obiektów korzystało z usług firm cateringowych. W sumie przeprowadzono 68 kontroli sanitarnych, w tym 4 kontrole interwencyjne. Kontrolom poddawano także obiekty należące do firm cateringowych, które obsługiwały szpitale.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości dotyczyły:

- niewłaściwego stanu sanitarno-higienicznego pomieszczeń;
- niewłaściwego stanu techniczno-sanitarnego urządzeń i sprzętu;
- nieprawidłowego transportu posiłków na oddziały.

Poprawę stanu sanitarnego egzekwowano w drodze postępowania administracyjnego.

W związku z powyższym organy PIS wydały 11 decyzji nakazujących usunięcie nieprawidłowości. Mandatów karnych nie nakładano.

Jakość żywienia w wybranych zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego

Ocenę sposobu żywienia w zakładach żywienia zbiorowego zamkniętego przeprowadzano metodą jakościowej i ilościowej oceny teoretycznej jadłospisów w oparciu o zasady racjonalnego żywienia i zasady prawidłowości układania jadłospisów oraz kierując się zalecanymi normami żywienia dla populacji polskiej. Ponadto żywienie dzieci i młodzieży w placówkach systemu oświaty oceniano na podstawie przepisów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia dzieci i młodzieży w tych jednostkach (tzw. rozporządzenia „sklepikowego”).

W 2022 r. badaniami objęto większą liczbę zakładów żywienia zbiorowego typu zamkniętego niż w roku poprzednim tj. 575 zakładów, co stanowi blisko 32% liczby zakładów w tej grupie (odpowiednio w 2021 r. – 470, 26%). Przeprowadzono ocenę jakościową 579 jadłospisów oraz 82 zestawień dekadowych, które analizowano również pod

kątem wartości energetycznej i zawartości składników odżywczych.

Najczęściej stwierdzanie nieprawidłowości w zakresie żywienia w ww. obiektach to: mało urozmaicone posiłki, brak warzyw i owoców w każdym posiłku, zbyt mała podaż mleka lub jego przetworów, niedostateczna podaż ryb, niezapewnienie w posiłkach podstawowych porcji z grupy: mięso, jaja, orzechy, nasiona roślin strączkowych i innych nasion.

Uzyskane wyniki wskazują, że realizacja żywienia zbiorowego nadal stwarza pewne trudności osobom odpowiedzialnym za jego organizację, gdyż wymaga przede wszystkim wiedzy na temat zasad prawidłowego żywienia, zasad dotyczących układania jadłospisów, znajomości różnorodnych technik kulinarnych, ale także dobrej znajomości wartości odżywczej poszczególnych grup produktów spożywczych i umiejętności korzystania z norm żywienia. W związku z powyższym polecano systematyczne uczestniczenie w szkoleniach z tego zakresu.

W przypadku jadłospisów wymagających korekty, wydawano zalecenia mające na celu poprawę sposobu jakości żywienia, udzielano instruktażu i zobowiązywano podmioty prowadzące żywienie zbiorowe do podjęcia działań naprawczych. Ocenę sposobu żywienia przekazywano również do wiadomości jednostkom nadrzędnym lub dyrektorom podmiotów, w których żywienie realizowane było przez firmę cateringową.

W 2022 r. przeprowadzono 422 kontrole w stołówkach w jednostkach systemu oświaty, obejmujące sprawdzenie prawidłowości żywienia dzieci i młodzieży. W większości skontrolowanych obiektów nie odnotowano zastrzeżeń w zakresie sposobu żywienia, a w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości podejmowano działania administracyjne.

W jednostkach systemu oświaty, oprócz oceny jakościowej jadłospisów dekadowych, przeprowadzono również 35 kontroli, w trakcie których weryfikowano asortyment środków spożywczych oferowanych dzieciom i młodzieży w sklepikach szkolnych oraz udzielano wyjaśnień w tym zakresie. Nie stwierdzono nieprawidłowości w kwestii przestrzegania przepisów zawartych w ww. rozporządzeniu Ministra Zdrowia.

Pracownicy pionu bezpieczeństwa żywności i żywienia promowali zasady prawidłowego żywienia dzieci i młodzieży podczas przeprowadzanych kontroli sanitarnych. Informacje z zakresu żywności i żywienia przekazywano również m.in. koordynatorom odpowiedzialnym za realizację programów edukacyjnych oraz umieszczano na stronach prowadzonych przez poszczególne jednostki PIS i w mediach społecznościowych. Ponadto uczestniczono w cotygodniowych audycjach emitowanych na antenie Radia Olsztyn pt. „Jedzenie pod lupą”.

Nadzór organów Państwowej Inspekcji Sanitarnej nad bezpieczeństwem suplementów diety, żywności dla określonych grup oraz żywności obowiązkowo wzbogacanej

W roku 2022 nadzór sanitarny w zakresie bezpieczeństwa suplementów diety, żywności dla określonych grup sprawowany był m.in. poprzez wzmożone kontrole, działania akcyjne, realizację planu pobierania próbek, współpracę z innymi uprawnionymi organami urzędowej kontroli, szybką wymianę informacji w ramach Systemu RASFF, który ma na celu wczesne ostrzeżenie przed żywnością stanowiącą zagrożenie dla zdrowia konsumenta.

W 2022 r. w województwie warmińsko-mazurskim odnotowano 11 wytwórni suplementów diety i 1 wytwórnię żywności dla określonych grup oraz 7 hurtowni suplementów diety. Zasady dobrej praktyki higienicznej (GHP) i/lub dobrej praktyki produkcyjnej (GMP) wdrożono w 11 wytwórniach suplementów diety, 1 wytwórni żywności dla określonych grup oraz 7 hurtowniach. System HACCP wdrożono w 12 zakładach produkcyjnych oraz 1 hurtowni suplementów diety. Przeprowadzono 20 kontroli w wytwórniach suplementów, 2 w wytwórniach żywności dla określonych grup. Nie wydawano decyzji administracyjnych (1 – w 2021) ani nie nakładano mandatów.

Pod nadzorem PIS znajdowało się również 68 podmiotów prowadzących sprzedaż internetową „na odległość” suplementów diety, żywności dla określonych grup oraz 19 prowadzących sprzedaż za pośrednictwem portalu Allegro, Olx itp. W ramach wzmożonego nadzoru nad suplementami diety, żywnością dla określonych grup skontrolowano 264 strony internetowe, ze szczególnym uwzględnieniem własnych powiatów. W trakcie tych kontroli zwracano szczególną uwagę na reklamę i prezentację oferowanych środków. Nie stwierdzono nieprawidłowości.

W obiektach znajdujących się pod nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej w ramach wzmożonego nadzoru nad wprowadzaniem do obrotu przedmiotowej żywności przeprowadzono 159 kontroli, podczas których sprawdzano warunki sprzedaży oraz oceniano znakowanie tych produktów. Zakres tematyczny kontroli obejmował najczęściej zagadnienia dotyczące poprawności prezentacji i reklamy oferowanych do sprzedaży produktów spożywczych. W trakcie powyższych działań kontrolnych w 1 przypadku stwierdzono nieprawidłowości dotyczące znakowania o czym poinformowano właściwego terenowo dla producenta PWIS.

W ramach realizacji „Planu poboru próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu w PIS w 2022 r.” oceniono bezpieczeństwo 396 (w 2021 r. – 336) próbek żywności dla określonych grup i suplementów diety. Kierunki badań oraz liczby próbek zbadanych w ww. zakresie przedstawia Tabela 3.

Tabela 3. Zakres badań próbek suplementów diety, żywności dla określonych grup przeprowadzonych w 2022 r.

Lp.	Kierunek badania próbek	Liczba zbadanych próbek (z czego zdyskwalifikowane)	Import	UE	Krajowe
1	zanieczyszczenia mikrobiologiczne	190	-	10	180
2	metale szkodliwe dla zdrowia	30	1	5	24
3	mikotoksyny	8	-	-	8
4	substancje dodatkowe dozwolone	13	-	4	9
5	znakowanie	383 (11)*	9	47	327 (11)*
6	organoleptyka	305	3	25	277
7	zanieczyszczenia biologiczne	10	-	-	10
8	inne parametry	45 (1)*	-	8	37 (1)*

* w nawiasach podano liczbę próbek zdyskwalifikowanych, jeżeli takie były

Tabela 4. Zakres badań próbek soli spożywczej i jej zamienników przeprowadzonych w 2022 r.

Lp.	Kierunek badania próbek	Liczba zbadanych próbek
1	jod w soli (KI/ KI03)	8
2	metale szkodliwe dla zdrowia	1
3	znakowanie	9
4	organoleptyka	9

Nie kwestionowano znakowania próbek żywności dla określonych grup (2021 r. – 0), natomiast zakwestionowano znakowanie 11 próbek suplementów diety (4 – wybrane parametry i 7 – znakowanie, w 2021 r. – 2). Nie kwestionowano środków spożywczych wzbogacanych.

Zakwestionowano 1 próbkę suplementu diety z uwagi na stwierdzenie przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu (NDP) sumy alkaloidów pirolizydynowych, w związku z tym względem przedmiotowego produktu podejmowano działania w ramach Sytemu RASSF.

Zbadano 12 próbek wzbogacanych środków spożywczych (pochodzenia krajowego) w zakresie zgodności deklaracji producenta umieszczonej na etykiecie z rzeczywistym składem ilościowym produktów. Próbek nie kwestionowano.

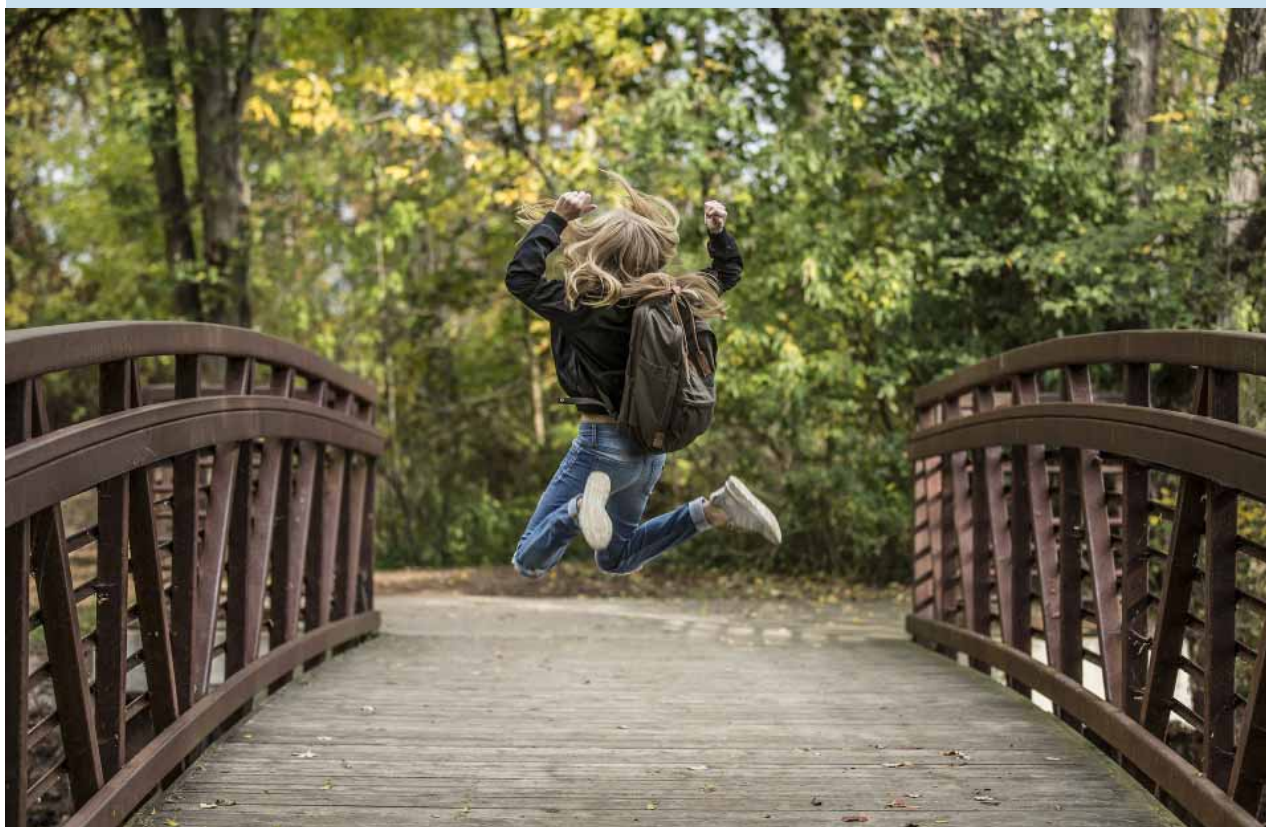
W 2022 roku realizowano również badania żywności obowiązkowo wzbogacanej z kategorii sól spożywcza i jej zamienniki w ramach planu pobierania próbek w zakresie urzędowej

kontroli i monitoringu. Próbek nie kwestionowano. Kierunki badań oraz liczbę próbek soli spożywczej i jej zamienników zbadanych przez laboratoria PIS przedstawia Tabela 4.

Podejmowano także działania w ramach funkcjonowania Systemu RASFF w związku z 15 powiadomieniami dotyczącymi suplementów diety, żywności dla określonych grup, głównie suplementów diety, w których stwierdzano m.in. niedozwolone substancje w żywności, przekroczenia najwyższego dopuszczalnego poziomu alkaloidów pirolizydynowych w suplementach diety, niedozwolone napromienianie, przekroczenie najwyższego dopuszczalnego poziomu estrów glicydowych kwasów tłuszczowych wyrażonych jako glicyd, zanieczyszczenie tlenkiem etylenu (ETO).

Zgodnie z obowiązującym prawem żywnościowym obowiązek zapewnienia bezpieczeństwa produkowanej i wprowadzanej do obrotu żywności spoczywa na przedsiębiorcach branży spożywczej.

Higiena dzieci i młodzieży

Najistotniejszymi celami do realizacji w roku 2022, jakie wyznaczył sobie pion higieny dzieci i młodzieży Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa warmińsko-mazurskiego, były nadzór sanitarny nad stałymi zakładami nauczania i wychowania oraz zapewnienie właściwych warunków higieniczno-sanitarnych na turnusach wypoczynkowych organizowanych w trakcie ferii zimowych i letnich wakacji.

W pierwszym kwartale minionego roku funkcjonowanie Państwowej Inspekcji Sanitarnej w dalszym ciągu podporządkowane było działaniom związanym ze zwalczaniem pandemii COVID-19. Dotknęło to również pracowników pionu higieny dzieci i młodzieży, którzy w tym okresie nie mogli w pełni realizować zadań ustawowych związanych z nadzorem nad placówkami stałymi oraz kontrolami miejsc, w których organizowano zimowy wypoczynek dzieci i młodzieży. Dopiero od kwietnia sytuacja zaczęła się stabilizować, a liczba zachorowań na wirusa SARS-CoV-2 zaczęła systematycznie spadać. Można było już bez większych przeszkód realizować harmonogramy nadzoru nad placówkami stałymi, ale wiadomym było, że nie wszystkie kontrole zaplanowane na rok 2022 zostaną zrealizowane.

Natomiast bez większych przeszkód kontrolowano turnusy letniego wypoczynku, a po rozpoczęciu roku szkolnego 2022/2023 również i placówki systemu oświaty.

Pierwszym symptomem poprawy sytuacji epidemicznej w Polsce był znaczący wzrost liczby turnusów letniego

wypoczynku dzieci i młodzieży zarejestrowanych w roku 2022 w bazie wypoczynku Ministerstwa Edukacji i Nauki w porównaniu do lat pandemicznych 2020-2021. Rekordowym pod tym względem okazał się rok 2019, kiedy w bazie zarejestrowano 1784 turnusy letniego wypoczynku. W roku 2022 liczba ta była niewiele mniejsza i wyniosła 1727.

Zakres kontroli stałych zakładów nauczania oraz miejsc, w których odbywały się zimowiska, półzimowiska, kolonie letnie i obozy obejmował ocenę przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne w stosunku do pomieszczeń i używanego tam sprzętu.

W roku 2022 na terenie naszego województwa funkcjonowało 1535 stałych zakładów nauczania i wychowania. Poza stałymi placówkami, jak wcześniej wspomniano, w bazie wypoczynku Ministerstwa Edukacji i Nauki znalazło się 1727 turnusów letniego wypoczynku oraz 241 turnusów zorganizowanych podczas ferii zimowych.

Najliczniejszą grupę nadzorowanych podmiotów stałych stanowiły szkoły podstawowe (412) i przedszkola (371), zaś

Tabela 1. Stan sanitarno-techniczny placówek oświatowo-wychowawczych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w roku 2022

Typ placówki	Liczba skontrolowanych placówek, w których stwierdzono zły stan:		
	higieniczno-sanitarny oraz techniczny	tylko higieniczno-sanitarny	tylko techniczny
żłobki/kluby dziecięce	1	1	–
przedszkola/inne formy wychowania przedszkolnego	1	1	7
szkoły podstawowe	7	2	24
licea ogólnokształcące	3	1	3
technika	–	–	–
branżowe szkoły I i II stopnia	–	–	–
szkoły specjalne	–	–	–
szkoły policealne	–	–	–
zespoły szkół	8	–	12
warsztaty szkolne i centra szkolenia zawodowego	–	–	–
szkoły wyższe	1	–	–
placówki opiekuńczo-wychowawcze	–	1	1
internaty i bursy	–	–	–
domy studenckie	–	–	–
specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze	–	1	3
pozostałe placówki stałe	–	–	3
RAZEM	21	7	53

w grupie turnusów wypoczynkowych dominowały te, które zorganizowano w obiektach hotelarskich (1142).

W roku 2022 w podmiotach podległych pionowi higieny dzieci i młodzieży przeprowadzono 2268 kontroli i wizytacji (1570 w roku 2021), wydano 245 decyzji administracyjnych (185 w roku 2021), wystawiono 118 decyzji płatniczych (62 w roku 2021) oraz nałożono 7 mandatów karnych na kwotę 1450 zł (w roku 2021 było to 10 mandatów na kwotę 2200 zł). Wystawiono również 2 tytuły wykonawcze.

STAN TECHNICZNY I SANITARNY BUDYNKÓW

Spośród skontrolowanych placówek stałych 53 znajdowały się w niewłaściwym stanie technicznym, 7 w niewłaściwym stanie sanitarnym, a 21 w niewłaściwym stanie higieniczno-sanitarnym oraz technicznym. 855 podmiotów było pod-

łączonych do wodociągu sieciowego, a jeden dysponował własnym ujęciem wody. 775 placówek oświatowo-wychowawczych miało dostęp do kanalizacji sieciowej, 70 korzystało ze zbiornika bezodpływowego, a 11 z własnej oczyszczalni ścieków. W 45 podmiotach nie zachowano standardów dostępności do urządzeń sanitarnych, a w 33 stwierdzono niewłaściwe warunki do utrzymania higieny.

Dodać należy, że już od wielu lat na terenie naszego województwa nie korzysta się z ustępów zewnętrznych.

WARUNKI DO PROWADZENIA ZAJĘĆ WYCHOWANIA FIZYCZNEGO W SZKOŁACH

Pion higieny dzieci i młodzieży dokonał również analizy warunków do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego. Pod tym kątem skontrolowano 404 szkoły wszystkich typów. Dwieście dziewięć spośród nich posiadało szkolny zespół sportowy (z boiskiem lub bez boiska), 12 tylko salę gimnastyczną, a 16 jedynie salę zastępczą lub rekreacyjną. W trzydziestu jeden skontrolowanych szkołach jedyną infrastrukturą do prowadzenia zajęć w-f było boisko sportowe. Trzydzieści pięć szkół dysponowało salą gimnastyczną z boiskiem, a dalsze pięćdziesiąt posiadało salę zastępczą/rekreacyjną z boiskiem. Osiemnaście szkół posiadało salę gimnastyczną i salę zastępczą/rekreacyjną z boiskiem, a sześć – sale gimnastyczne i sale zastępcze/rekreacyjne bez boiska. Dwadzieścia osiem nie posiadało żadnej infrastruktury do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego, a w dwudziestu sześciu niezależnie od posiadanej infrastruktury zajęcia wychowania fizycznego prowadzono również na korytarzach szkolnych.

Tam, gdzie zaplecze sportowe było niewystarczające, organizowano lekcje wychowania fizycznego na bazie innych placówek, i tak:

- 43 szkoły organizowały lekcje w-f w salach gimnastycznych innych placówek lub w innych halach sportowych,
- w siłowniach zlokalizowanych poza placówkami zajęcia zorganizowało 11 szkół,
- na basenach odbywały się lekcje w-f z 59 szkół,
- 58 szkół organizowało zajęcia ruchowe na boiskach zewnętrznych bądź stadionach sportowych.

W trakcie czynności kontrolnych oceniano również dostępność do natrysków oraz stopień ich wykorzystywania przez uczniów po zakończeniu zajęć wychowania fizycznego. Przeprowadzona analiza w tym obszarze wykazała, że w 188 szkołach natryski były czynne, natomiast w 38 były one nieczynne.

HIGIENA PROCESU NAUCZANIA

Obok kontroli stanu sanitarno-technicznego sprawowano również nadzór nad organizacją higieny procesu nauczania. Zagadnienie to realizowano poprzez ocenę dostosowania meblowania do wymagań ergonomii oraz analizę tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych.

W celu podniesienia efektywności procesu nauczania – uczenia się oraz zapewnienia komfortu uczącym się należy dołożyć wszelkich starań, aby właściwie zestawić ławkę i krzesło oraz dostosować je do wzrostu użytkownika. Każdy z wymienionych elementów ma za zadanie kształtować właściwą sylwetkę ciała młodego człowieka oraz zapobiegać nabyciu bądź pogłębieniu wad postawy.

W 2022 roku pracownicy pionu higieny dzieci i młodzieży Państwowej Inspekcji Sanitarnej przeprowadzili ocenę dostosowania umeblowania do wymagań ergonomii w 43 przedszkolach, 25 szkołach podstawowych oraz 2 zespołach szkół. Analizie poddano ogółem 6942 stanowiska nauki przedszkolaków/uczniów. Źle zestawione bądź niedostosowane do wzrostu meble stwierdzono w 9 przedszkolach (57 stanowisk), 7 szkołach podstawowych (149 stanowisk) oraz 1 zespole szkół (17 stanowisk). Ogółem odnotowano 223 miejsca nauki niedostosowane do wymagań ergonomii, co stanowi zaledwie 3,2% wszystkich ocenionych stanowisk.

Negatywnym zjawiskiem stwierdzanym w trakcie oceny dostosowania umeblowania do wymagań ergonomii był brak oznakowania krzeseł i stolików, co w praktyce znacznie utrudniało skompletowanie prawidłowego stanowiska nauki. Kontrole wykazały również, że w części placówek ławki i krzesła znajdowały się w złym stanie technicznym. W takich sytuacjach wydawano decyzje administracyjne i nakazywano wymianę uszkodzonego umeblowania.

Poza dostosowaniem umeblowania do wzrostu uczniów, analizowano także sposób ułożenia tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych. Oceną objęto 215 szkół, w których sprawdzono 2438 tygodniowych planów lekcji. W 19 szkołach odnotowano plany lekcji niezgodne z zasadami higieny, a problem ten dotyczył 130 oddziałów.

Sprawdzano również organizację przerw międzylekcyjnych

w szkołach naszego województwa. Na 375 skontrolowanych podmiotów:

- 251 zapewniało wszystkie przerwy dziesięciminutowe i przynajmniej jedną przerwę dłuższą;
- w 121 przerwy były krótsze niż 10 minut, ale była w nich co najmniej jedna przerwa 15 lub 20 – minutowa;
- w 3 przerwy były krótsze niż 10 minut.

Możliwość spędzania przerw na świeżym powietrzu umożliwiło uczniom 369 szkół. Z kolei 100 podmiotów oprócz dostępu do wody pitnej z sieci wodociągowej, umożliwiło także korzystanie z wody do picia z poidelek, źródełek lub wody z dzbanków.

W roku sprawozdawczym kontrolowano również spełnienie obowiązku dotyczącego zapewnienia w placówkach miejsca na przechowywanie części podręczników i przyborów szkolnych. Spośród szkół skontrolowanych pod tym kątem 13 nie spełniło tego obowiązku.

NADZÓR NAD SUBSTANCJAMI CHEMICZNYMI I ICH MIESZANINAMI W SZKOŁACH

W trakcie prowadzonego nadzoru sanitarnego nad szkołami województwa warmińsko-mazurskiego szczególną uwagę zwracano na przestrzeganie wymagań dotyczących przechowywania oraz oznakowania preparatów chemicznych i ich mieszanin. Spośród 377 szkół skontrolowanych pod tym kątem 206 posiadało takie substancje bądź ich mieszaniny.

W wyniku kontroli stwierdzono, że wszystkie szkoły posiadały aktualne spisy substancji chemicznych i ich mieszanin, a oznakowanie posiadanych substancji było zgodne z obowiązującymi przepisami. Wszystkie posiadały również karty charakterystyk i zapewniały przechowywanie substancji chemicznych i ich mieszanin w zamkniętych pomieszczeniach.

POSIADANIE PRZEZ SZKOŁY I PLACÓWKI CERTYFIKATÓW NA MEBLE I SPRZĘT SPORTOWY ZAKUPIONE PO 1997 ROKU

W ramach oceny dostosowania umeblowania do wymagań ergonomii sprawdzono jaki odsetek mebli szkolnych posiada stosowne atesty lub certyfikaty. Wymóg wyposażenia szkół w atesty lub certyfikaty wynika z § 9 ust. 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 roku w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz. U. 2020 r., poz. 1604).

Pracownicy pionu higieny dzieci i młodzieży pod tym kątem sprawdzili 658 placówek funkcjonujących w oparciu o przepisy prawa oświatowego. W trakcie prowadzonej akcji stwierdzono, że w 2 podmiotach (liceum ogólnokształcącym i zespole szkół) użytkownicy korzystali ze stolików i krzeseł, na które dyrektorzy nie posiadali certyfikatów. W 504 zakładach wszystkie meble posiadały stosowną dokumentację, a w pozostałych 149 certyfikaty posiadała tylko część umeblowania. Trzy zespoły szkół dysponowały umeblowaniem zakupionym przed 1997 rokiem, tj. w okresie, gdy nie było obowiązku nabywania umeblowania posiadającego atesty lub certyfikaty.

Ocenie poddano także posiadanie certyfikatów na sprzęt sportowy znajdujący się w salach gimnastycznych oraz na boiskach sportowych i placach zabaw. Podobnie jak w przypadku mebli szkolnych większość podmiotów (529 na 655 skontrolowanych) posiadała atest lub certyfikat na całość wyposażenia.

WARUNKI DO UTRZYMANIA HIGIENY OSOBISTEJ

W trakcie 2022 roku oceną objęto również warunki do utrzymania higieny osobistej. W każdej skontrolowanej szkole pod tym kątem sprawdzano dostępność do ciepłej bieżącej wody przy wszystkich umywalkach w pomieszcze-

niach higieniczno-sanitarnych, zapewnienie środków higieny osobistej (tj. mydła w dozownikach; suszarek do rąk lub ręczników jednorazowych; papieru toaletowego przy/lub w kabinach wc), stan techniczny i sanitarny pomieszczeń i wyposażenia. W kontrolowanych podmiotach sprawdzono również czy standardy dostępności do urządzeń sanitarnych były zachowane.

Spośród 856 skontrolowanych podmiotów w roku 2022 większość (823) zapewniła właściwe warunki do utrzymania higieny. W pozostałych 33 wymagań tych nie spełniono. W dwóch placówkach stwierdzono brak dostępu do ciepłej bieżącej wody przy wszystkich umywalkach w pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych. Również w dwóch odnotowano zaniedbania czystości i porządku, a w dalszych 32 stwierdzono zły stan techniczny pomieszczeń higieniczno-sanitarnych.

W związku ze stwierdzonymi usterkami wydano 29 decyzji administracyjnych, a w stosunku do dwóch placówek wydano zalecenia pokontrolne. Za uchybienia natury higieniczno-sanitarnej nałożono 1 mandat karny na kwotę 300 złotych.

W 45 podmiotach odnotowano natomiast niezachowanie standardów dostępności do urządzeń sanitarnych.

Szczegółowe dane dotyczące tego zagadnienia przedstawia tabela nr 4.

PROWADZENIE DOŻYWIANIA W SZKOŁACH WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO W ROKU 2022

Młodemu organizmowi powinno się zapewnić posiłki średnio w odstępach czterogodzinnych w ciągu dnia. Na podstawie analizy tygodniowych rozkładów zajęć lekcyjnych i czasu przebywania uczniów w świetlicach (związanego głównie z dojazdami) należy stwierdzić, iż pobyt uczniów w wielu przypadkach jest zdecydowanie dłuższy. Dlatego tak ważna jest możliwość spożycia przynajmniej jednego

Tabela 2. Posiadanie przez szkoły i placówki certyfikatów na meble w przedszkolach i szkołach województwa warmińsko-mazurskiego w roku 2022

Typy placówek	Liczba placówek skontrolowanych	Liczba placówek, w których stwierdzono:				
		meble nie posiadające certyfikatów	odsetek mebli z certyfikatami wynosi			
			do 25 %	do 50 %	powyżej 50 %	100%
przedszkola	273	–	–	–	21	252
szkoły podstawowe	251	–	1	1	76	173
licea ogólnokształcące	21	1	–	–	6	14
technika	3	–	–	–	1	2
branżowe szkoły I i II stopnia	4	–	–	–	2	2
szkoły specjalne	2	–	–	–	–	2
szkoły policealne	2	–	–	–	–	2
zespoły szkół	102	1	1	6	34	57
RAZEM	658	2	2	7	140	504

Tabela 3. Posiadanie przez szkoły i placówki certyfikatów na sprzęt sportowy w przedszkolach i szkołach województwa warmińsko-mazurskiego w roku 2022

Typy placówek	Liczba placówek skontrolowanych	urządzenia i sprzęt sportowy nie posiadające certyfikatów	Liczba placówek, w których stwierdzono:			
			odsetek urządzeń i sprzętu sportowego z certyfikatami wynosi			
			do 25 %	do 50 %	powyżej 50 %	100%
przedszkola	271	5	–	6	19	235
szkoły podstawowe	251	1	4	9	33	202
licea ogólnokształcące	21	–	2	–	2	14
technika	3	–	–	–	–	2
branżowe szkoły I i II stopnia	4	–	–	–	1	2
szkoły specjalne	2	–	–	–	–	2
szkoły policealne	2	–	–	–	–	1
zespoły szkół	101	4	1	2	22	71
RAZEM	655	10	7	17	77	529

Tabela 4. Warunki do utrzymania higieny osobistej w placówkach nauczania i wychowania w województwie warmińsko-mazurskim w roku 2022

Typy placówek	Liczba placówek skontrolowanych	Liczba placówek skontrolowanych w których stwierdzono:					
		właściwe warunki do utrzymania higieny	niewłaściwe warunki do utrzymania higieny osobistej				
			ogółem	w tym:			
				brak ciepłej bieżącej wody	brak wyposażenia w środki higieny osobistej	zaniedbania czystości i porządku	niewłaściwy stan techniczny
żłobki/kluby dziecięce	57	56	1	–	–	1	–
przedszkola/inne formy wychowania przedszkolnego	270	265	5	–	–	–	5
szkoły podstawowe	259	250	9	–	–	1	9
licea ogólnokształcące	21	18	3	–	–	–	3
technika	3	3	–	–	–	–	–
branżowe szkoły I i II stopnia	4	4	–	–	–	–	–
szkoły specjalne	3	3	–	–	–	–	–
szkoły policealne	2	2	–	–	–	–	–
zespoły szkół	105	96	9	2	–	–	9
pozostałe placówki stałe	132	126	6	–	–	–	6
RAZEM	856	823	33	2	–	2	32

(najlepiej ciepłego) posiłku, zwłaszcza w przypadku dzieci i młodzieży znajdujących się w tzw. skokach pokwitaniowych, kiedy organizm się bardzo intensywnie rozwija i przejawia zwiększone zapotrzebowanie na energię. Możliwość spożycia ciepłego posiłku w trakcie wielogodzinnego pobytu w szkole jest jednym z najważniejszych elementów racjonalnego żywienia ucznia warunkującym jego prawidłowy rozwój, dobre samopoczucie i zdolność do efektywnej nauki.

Spośród 383 skontrolowanych szkół ciepły posiłek oferowało swoim uczniom 313 placówek. Obiad dwudaniowy

wydawano w 193 podmiotach i z tej formy dożywiania skorzystało 26758 uczniów. Natomiast obiad jednodaniowy wydawano w 135 szkołach dla 12629 uczniów. Piętnaście szkół wydających ciepłe posiłki oferowały swoim uczniom zarówno obiad pełny, jak i jednodaniowy.

W 172 szkołach posiłki przygotowywano na miejscu w oparciu o własne bloki żywieniowe. Do 138 obiadów dowożono, a w 3 przypadkach ciepły posiłek zapewniono poza terenem szkoły.

Poza obiadami 30 szkół organizowało swoim uczniom

Tabela 5. Organizacja i wydawanie ciepłych posiłków w szkołach województwa warmińsko-mazurskiego w roku 2022

Typy szkół	Liczba skontrolowanych szkół	Placówki skontrolowane, w których stwierdzono							
		posiłki			wydawanie ciepłych posiłków				
		przygotowywane na miejscu	dowożone	zapewnione poza placówką	liczba placówek		liczba dzieci i młodzieży korzystających		
					obiady pełne	posiłki jednodaniowe	ogółem	z obiadów pełnych	z posiłków jedno-daniowych
szkoły podstawowe	250	120	121	1	137	113	30871	20081	10790
technika	3	1	-	-	1	-	160	160	-
licea ogólnokształcące	21	1	1	-	1	1	192	179	13
branżowe szkoły I i II stopnia	4	-	-	-	-	-	-	-	-
szkoły specjalne	2	1	-	-	1	-	25	25	-
szkoły policealne	2	-	-	-	-	-	-	-	-
zespoły szkół	101	49	16	2	53	21	8139	6313	1826
RAZEM	383	172	138	3	193	135	39387	26758	12629

Tabela 6. Organizacja śniadań szkolnych i podawania napojów w szkołach województwa warmińsko-mazurskiego w roku 2022

Typy szkół	Liczba skontrolowanych szkół	Placówki skontrolowane, w których stwierdzono			
		organizowanie śniadań szkolnych		podawanie napoju	
		liczba placówek	liczba korzystających	liczba placówek	liczba korzystających
szkoły podstawowe	250	13	677	54	15054
technika	3	-	-	-	-
licea ogólnokształcące	21	-	-	-	-
branżowe szkoły I i II stopnia	4	-	-	-	-
szkoły specjalne	2	-	-	-	-
szkoły policealne	2	-	-	-	-
zespoły szkół	101	17	1024	6	950
RAZEM	383	30	1701	60	16004

także II śniadania, z tej formy dożywiania skorzystało 1701 uczniów. Ponadto 60 skontrolowanych szkół prowadziło także akcję podawania napojów, z której skorzystało 16004 uczniów.

Ze względu na trudną sytuację materialną część uczniów korzystała z posiłków dofinansowanych. Obiady pełne i jednodaniowe refundowano ogółem 6858 osobom, co stanowiło 17,4% (w roku 2021 odsetek ten wyniósł 26,7% wszystkich wydanych ciepłych posiłków).

W skontrolowanych szkołach odnotowano również 56 funkcjonujących sklepików szkolnych i 47 automatów z żywnością. W 15 sklepikach szkolnych i 17 automatach oferowany asortyment nie spełniał wymogów rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 lipca 2016 r. w sprawie grup środków spożywczych przeznaczonych do sprzedaży dzieciom i młodzieży w jednostkach systemu oświaty oraz

wymagań, jakie muszą spełniać środki spożywcze stosowane w ramach żywienia zbiorowego dzieci i młodzieży w tych jednostkach (Dz. U. z 2016 r., poz. 1154).

WARUNKI REALIZACJI PROFILAKTYCZNEJ OPIEKI ZDROWOTNEJ NAD UCZNIAMI W SZKOŁACH

Kolejnym zagadnieniem, które w 2022 roku poddano analizie przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, były warunki realizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami w szkołach.

W całym roku pod tym kątem skontrolowano 385 szkół wszystkich typów (bez szkół wyższych). Dwieście sześćdziesiąt trzy szkoły posiadały gabinet profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej do własnej dyspozycji, a jedenaście miało gabinet wspólny z inną placówką w tym

Tabela 7. Warunki realizacji profilaktycznej opieki zdrowotnej nad uczniami w szkołach woj. warmińsko-mazurskiego w roku 2022

Typy szkół	Liczba szkół skontrolowanych	Liczba szkół posiadających gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej						Liczba szkół, w których opiekę medyczną zapewniono w pomieszczeniach zastępczych na terenie placówki	Liczba szkół, w których opieka medyczna jest świadczona poza terenem placówki
		ogółem	w tym gabinety		niezgodne z wymogami technicznymi	w niewłaściwym stanie sanitarnym	bez zastrzeżeń sanitarnych i technicznych		
			do dyspozycji jednej szkoły	wspólne z inną placówką w tym samym obiekcie					
szkoły podstawowe	250	170	167	3	-	-	170	72	9
technika	3	2	-	2	-	-	2	-	1
licea ogólnokształcące	21	17	16	1	-	-	17	2	2
branżowe szkoły I i II stopnia	4	2	1	1	-	-	2	2	-
szkoły specjalne	3	2	1	1	-	-	2	-	1
szkoły policealne	2	1	1	-	-	-	1	-	1
zespoły szkół	102	80	77	3	-	-	80	16	6
OGÓŁEM	385	274	263	11	-	-	274	92	20

samym obiekcie. W placówkach, które nie dysponowały własnym gabinetem profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej, wyznaczano na ten cel pomieszczenia zastępcze na terenie macierzystej placówki, a w skrajnych przypadkach opiekę medyczną dla uczniów zapewniano poza terenem szkoły. Pierwsze z wymienionych rozwiązań zastosowano w dziewięćdziesięciu dwóch szkołach, drugie zaś w dwudziestu.

W trakcie kontroli oceniano również w jakim stopniu gabinety profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej spełniały standardy określone w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie szczególnych wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. z 2019 r., poz. 595 z późn. zm.) oraz czy znajdowały się one we właściwym stanie sanitarnym. We wszystkich skontrolowanych gabinetach profilaktyki zdrowotnej i pomocy przedlekarskiej spełniono wymagania, o których mowa w przywołanym przepisie prawnym. Wszystkie znajdowały się również we właściwym stanie technicznym i sanitarnym.

Szczegółowe dane w tym zakresie przedstawiono w tabeli nr 7.

Oceniono również organizację opieki stomatologicznej nad uczniami. Spośród skontrolowanych szkół:

- w 20 zapewniono gabinet stomatologiczny na terenie szkoły,
- w 36 opiekę stomatologiczną oparto na usługach świadczonych w dentobusach,
- w 50 dalszych – w gabinetach stomatologicznych poza terenem szkoły.

W części szkół naszego województwa prowadzono również

działania związane z przeciwdziałaniem wszawicy (pedikulozy). Z informacji uzyskanych od dyrektorów szkół wynikało, że w 143 z nich przynajmniej raz w roku sprawdzono u uczniów czystość głowy, a w kolejnych 40 – częściej niż jeden raz w ciągu roku szkolnego.

W dziewięćdziesięciu dziewięciu szkołach przeprowadzono również akcje edukacyjne poświęcone zapobieganiu i zwalczaniu tego niekorzystnego zjawiska.

REALIZACJA USTAWY O OCHRONIE ZDROWIA PRZED NASTĘPSTWAMI UŻYWANIA TYTONIU I WYROBÓW TYTONIOWYCH

W ramach bieżącego nadzoru sanitarnego nad placówkami oświatowo-wychowawczymi (poza żłobkami, klubami dziecięcymi, przedszkolami i innymi formami wychowania przedszkolnego) pracownicy pionu higieny dzieci i młodzieży Państwowej Inspekcji Sanitarnej sprawdzali również, czy na terenie tych placówek realizowane były wymogi ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych (Dz. U. z 2021 r., poz. 276). Szczególną uwagę zwracano na właściwe oznakowanie o zakazie palenia oraz na sam fakt palenia tytoniu przez uczniów bądź personel.

Pod tym kątem skontrolowano 521 placówek stałych i we wszystkich zapisy ustawy były realizowane. Poza kontrolami, w 109 stałych zakładach nauczania i wychowania pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej prowadzili działania edukacyjne poświęcone profilaktyce palenia tytoniu i wyrobów tytoniowych.

OCENA STANU TECHNICZNEGO PLACÓWEK Z POBYTEM CAŁODOBOWYM

W ramach działalności kontrolnej nad stałymi zakładami nauczania i wychowania w roku 2022 prowadzono także nadzór nad placówkami całodobowymi, w których szczególniej ocenie poddano stan techniczny mebli i sprzętu, pomieszczeń higieniczno-sanitarnych, aneksów kuchennych oraz teren placówek i jego wyposażenie. Spośród skontrolowanych 63 podmiotów tego typu:

- w 3 stwierdzono niewłaściwy stan mebli i sprzętu,
- w 5 odnotowano niewłaściwy stan pomieszczeń higieniczno-sanitarnych,
- w 2 stwierdzono niewłaściwy stan techniczny dróg i przejść.

We wszystkich skontrolowanych placówkach z pobytami całodobowymi aneksy kuchenne znajdowały się we właściwym stanie technicznym i sanitarnym.

NADZÓR NAD OBIEKTAMI MAŁEJ INFRASTRUKTURY SPORTOWO-REKREACYJNEJ

Place zabaw, siłownie w plenerze, skateparki, parki do street workout i parkouru, parki linowe, piaskownice, terenowe ścieżki zdrowia to miejsca wszechstronnego rozwoju dzieci i młodzieży.

Ciekawa i kreatywna zabawa ruchowa na świeżym powietrzu powinna być bezpieczna, a sprzęty wykorzystywane do zabawy czy rekreacji ruchowej nie powinny stwarzać zagrożenia dla ich użytkowników.

Pracownicy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa warmińsko-mazurskiego nadzorowali obiekty małej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej funkcjonujące na terenie obiektów opieki nad dziećmi do lat 3 (żłobków, klubów dziecięcych), placówek oświatowych (m.in. przedszkoli, szkół) czy opiekuńczo-wychowawczych. Podczas kontroli oceniany był stan sanitarny i techniczny urządzeń oraz terenu, a w szczególności:

- stan nawierzchni obiektu,
- posiadanie przez zarządcę obiektu atestów/certyfikatów na wyposażenie,
- zabezpieczenie terenu przed dostępem psów, kotów i innych zwierząt,
- częstotliwość wymiany piasku w piaskownicach (zalecana przed sezonem letnim oraz dwa razy w jego trakcie),
- przytwierdzenie urządzeń na stałe do podłoża,
- stan techniczny urządzeń,
- stosowanie właściwych oznaczeń na urządzeniach oraz umieszczenie w miejscach przeznaczonych do zabaw i rekreacji regulaminów określających zasady bezpiecznego korzystania z obiektów małej infrastruktury sportowo – rekreacyjnej,
- czystość i porządek w obiekcie małej infrastruktury,
- przestrzeganie zakazu palenia tytoniu i papierosów elek-

tronicznych oraz oznakowanie terenu obiektu znakiem zakazu palenia.

W 2022 roku w województwie warmińsko-mazurskim na terenie obiektów przeznaczonych do opieki nad dziećmi do lat 3, placówek oświatowych, opiekuńczo-wychowawczych, rekreacyjnych całkowicie przeznaczonych na wypoczynek dzieci i młodzieży istniało 806 obiektów małej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej (głównie placów zabaw i siłowni plenerowych na posesjach przedszkoli i szkół). Skontrolowano 522 czyli ok. 65% wszystkich funkcjonujących; spośród nich 333 obiekty wyposażone były w piaskownice (prawie 65% spośród skontrolowanych). We wszystkich sprawdzanych podmiotach urządzenia i wyposażenie były przymocowane na stałe do podłoża, a na ich terenie zapewniono czystość i porządek (nie nałożono żadnego mandatu za niewłaściwy stan sanitarny). W 15 ocenianych miejscach zdemontowano lub skutecznie zabezpieczono przed używaniem uszkodzone urządzenia, które mogłyby zagrozić bezpieczeństwu użytkowników. Na terenie 1 obiektu stwierdzono nierówną nawierzchnię, a w 4 innych niewłaściwy stan techniczny wyposażenia (urządzenia niekompletne, elementy urządzeń nadmiernie zużyte lub uszkodzone). W celu uzyskania poprawy stanu technicznego i usunięcia nieprawidłowości wszczęto 4 postępowania administracyjne. Spośród 333 skontrolowanych placów zabaw z działającymi piaskownicami odnotowano, że 21 z nich nie było odpowiednio zabezpieczonych przed odchodami zwierzęcymi (brak ogrodzenia lub zakrywania piaskownic w porach, gdy nie były one użytkowane), a w 5 obiektach nie był wymieniony piasek (0,96% sprawdzanych piaskownic). Brak wymiany piasku dotyczył obiektów, które były kontrolowane w kwietniu i jeszcze nie rozpoczęto ich użytkowania w 2022 r. Właściciele lub zarządcy placów zabaw z piaskownicami mają świadomość, że systematyczna wymiana piasku – przy jednoczesnym stosowaniu fizycznych barier chroniących przed dostępem zwierząt i ich odchodami – jest najskuteczniejszą metodą utrzymywania piasku w czystości i ochroną młodych użytkowników przed zagrożeniami wynikającymi z jego zanieczyszczenia. Ponadto w 32 obiektach małej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej stwierdzono, że urządzenia stanowiące ich wyposażenie nie posiadały stosownych atestów/ certyfikatów.

W nadzorowanych podmiotach w 2022 roku powstało 18 nowych obiektów małej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej służącej dzieciom i młodzieży.

OCENA OBCIĄŻENIA UCZNIÓW TORNISTRAMI/PLECAKAMI

Poza wymienionymi działaniami pracownicy pionu higieny dzieci i młodzieży Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa warmińsko-mazurskiego w roku 2022 przeprowadzili ocenę obciążenia uczniów tornistrami/plecakami.

Zgodnie z założeniami akcji na terenie województwa warmińsko-mazurskiego badaniami objęto po dwie szkoły podstawowe z każdego powiatu (jedna miejska, jedna wiejska),

co dało ogólną liczbę 38 szkół. Oceną objęto 7244 uczniów (3533 dziewczęta i 3711 chłopców) z 474 oddziałów. W miastach badaniami objęto 5648 uczniów z 320 oddziałów, zaś na wsiach – 1596 uczniów uczęszczających do 154 oddziałów.

Za właściwy stosunek ciężaru plecaka do wagi jego użytkownika, zgodnie z wytycznymi Głównego Inspektora Sanitarnego, przyjęto wartość do 15%. Powyżej tego odsetka, stosunek wagi plecaka do masy ciała uznawano za nieprawidłowy.

Po analizie wyników przesłanych przez powiatowe stacje sanitarno-epidemiologiczne przeprowadzające akcję, u 794 uczniów stwierdzono niewłaściwy stosunek wagi plecaka do masy ciała, co stanowiło 11%. U pozostałych uczniów (6450) stosunek ten był niższy niż 15%.

Przeanalizowano także strukturę obciążenia u uczniów poszczególnych klas. Okazało się, że największą grupą z przetadowanymi plecakami są czwartoklasiści (19,1%), zaś najlepiej w tej kategorii wypadli uczniowie klas ósmych, wśród których jedynie 3,8% nosiło zbyt ciężki tornister.

W miastach na 5648 zbadanych uczniów u 647 stwierdzono nadmierny ciężar plecaka (11,4%). Z kolei spośród 1596 uczniów wiejskich podstawówek, zbyt ciężkie plecaki miało 147 (9,2%). Zatem większy odsetek uczniów noszących plecaki powyżej dopuszczalnej normy odnotowano u uczniów miejskich szkół podstawowych.

Analizie poddano również strukturę obciążenia u poszczególnych płci. Oceną objęto 3533 dziewczęta i 3711 chłopców; zbyt ciężki plecak nosiły 442 dziewczęta (12,5%

spośród ocenionych), a wśród chłopców grupa ta liczyła 352 osoby (9,5%).

Właścicielem najcięższego plecaka był uczeń klasy siódmej, którego tornister ważył 14,3 kg (waga ciała – 60,7 kg; stosunek ciężaru plecaka do masy ciała – 23,6%). Z kolei najwyższy stosunek wagi plecaka do ciężaru ciała ucznia odnotowano u ucznia klasy piątej i wyniósł on 29,9 % (masa ciała 24,72 kg; ciężar tornistra – 7,4 kg).

Poprzednią akcją obciążenia uczniów tornistrami/plecakami przeprowadzono w roku 2018. Zarówno w roku 2022 i 2018 za właściwy stosunek ciężaru plecaka do masy ciała osoby go noszącej przyjęto do 15%. Oceną objęto wówczas 9148 uczniów szkół podstawowych (z jednej szkoły miejskiej i jednej szkoły wiejskiej). U 1758 uczniów stwierdzono nieprawidłowy stosunek ciężaru plecaka do masy ciała, co stanowiło 19,2%.

Z porównania danych ogólnych z ocen przeprowadzonych w roku 2018 i 2022 wynika jednoznacznie, iż o ponad 8% spadł odsetek uczniów szkół podstawowych województwa warmińsko-mazurskiego, u których stwierdzono przekroczenie dopuszczalnej wagi plecaków (z 19,2% w roku 2018 do 11% w roku 2022).

W porównaniu do oceny obciążenia uczniów tornistrami/plecakami przeprowadzonej w roku 2018 nastąpił pewien przełom. Wówczas nie stwierdzono ani jednej szkoły, w której stosunek ciężaru plecaka do masy ciała u wszystkich uczniów był prawidłowy.

W roku 2022 w trzech szkołach u wszystkich uczniów stosunek ten był właściwy; były to:

- Szkoła Podstawowa im. Adama Loreta w Ponikach, Poniki 2, 11 – 210 Sępopol (oceną objęto 51 uczniów),
- Szkoła Podstawowa w Marcinkowie, Marcinkowo 27, 11 – 700 Mrągowo (oceną objęto 106 uczniów),
- Szkoła Podstawowa w Stożnem, Stożne 6, 19 – 420 Kowale Oleckie (oceną objęto 39 uczniów).

Co prawda zjawisko to wystąpiło w trzech niewielkich wiejskich szkołach, ale jest godne odnotowania.

Kolejnym pozytywnym aspektem oceny jest redukcja odsetka uczniów z przeciążonymi plecakami w szkołach, gdzie dotąd ten wskaźnik był najwyższy.

W roku 2022 największy odnotowany odsetek uczniów ze zbyt wysokim stosunkiem wagi plecaka do ciężaru ciała występujący w ramach jednej szkoły wyniósł 20,1%, podczas gdy w roku 2018 było to aż 94,4%.

W porównaniu do badań z roku 2018 zmniejszyła się waga najcięższego plecaka – w roku 2018 ważył on 20 kg, a w roku 2022 było to 14,3 kg. Nastąpił również spadek ciężaru plecaków uczniowskich w poszczególnych ciągach edukacyjnych.

Zmniejszył się także maksymalny stosunek ciężaru plecaka do masy ciała – najwyższy odnotowany w roku 2018 stosunek wagi plecaka do ciężaru ciała ucznia wyniósł aż 56,4%, podczas gdy w roku 2022 było to 29,9%.

NADZÓR NAD SEZONOWYM WYPOCZYNIEM DZIECI I MŁODZIEŻY

W roku 2022 pion higieny dzieci i młodzieży – poza nadzorem nad placówkami stałymi – nadzorował również sezonowy wypoczynek dzieci i młodzieży.

W bazie Ministerstwa Edukacji i Nauki zimą zarejestrowano 241 turnusów na terenie naszego województwa. Skontrolowano 80 miejsc, w których odbywał się wypoczynek, przeprowadzono 126 kontroli. W dwóch przypadkach stwierdzono nieprawidłowości z zakresu żywienia. Na wypoczynku zimowym wydano jedną decyzję administracyjną, jedną płatniczą i nałożono mandat karny w wysokości 200 zł. Do Państwowej Inspekcji Sanitarnej zgłoszono 2 skargi, które okazały się zasadne.

Spośród 1727 turnusów wypoczynku letniego, które znalazły się w bazie MEiN, skontrolowano 851, gdzie przeprowadzono 1164 kontrole.

W trakcie prowadzonego nadzoru nad wypoczynkiem

letnim odnotowano 41 miejsc, w których nie zapewniono właściwych warunków zakwaterowania i żywienia oraz 4 turnusy niezgłoszone do bazy wypoczynku. Do organów inspekcji sanitarnej latem 2022 r. wpłynęło 17 skarg, z których 7 okazało się zasadnych. Skutkiem stwierdzenia nieprawidłowości było wystawienie 47 decyzji administracyjnych nakazujących usunięcie usterek, 56 decyzji płatniczych oraz nałożenie 24 mandatów karnych na łączną kwotę 4700 zł.

Do najczęściej występujących na wypoczynku uchybień natury sanitarno-higienicznej należały:

- zły stan sanitarny łazienek, umywalni i sanitariatów,
- niewłaściwy stan sanitarno-higieniczny sypialni,
- niewłaściwy stan techniczny pomieszczeń i wyposażenia bloku żywieniowego,
- wykorzystywanie do produkcji artykułów po terminie przydatności do spożycia,
- brak właściwej segregacji asortymentowej artykułów spożywczych w urządzeniach chłodniczych,
- nieprawidłowe magazynowanie żywności, w tym przechowywanie produktów nietrwałych w warunkach temperaturowych niezgodnych z określonymi przez producenta,
- brak czystości i porządku w pomieszczeniach, gdzie przygotowywano posiłki.

Działania Państwowej Inspekcji Sanitarnej woj. warmińsko-mazurskiego w 2023 r. będą zmierzały do:

- podejmowania działań profilaktycznych mających na celu stworzenie właściwego stanowiska nauki w szkole i w domu,
- dalszego podnoszenia standardów obiektów, w których przebywają dzieci i młodzież,
- polepszenia warunków do prowadzenia zajęć wychowania fizycznego w szkołach,
- systematycznego eliminowania ze szkół czynników uciążliwych w środowisku pracy ucznia (stanowisk niedostosowanych do wymagań ergonomii; niewłaściwego natężenia oświetlenia sztucznego),
- dalszego monitoringu w zakresie obciążenia uczniów tornistrami/plecakami i prowadzenia akcji informacyjnych mających na celu ograniczenie ciężaru plecaków szkolnych,
- zapewnienia właściwych warunków higieniczno-sanitarnych w miejscach, w których będzie odbywał się sezonowy wypoczynek dzieci i młodzieży.

Promocja zdrowia i oświata zdrowotna

Działania podejmowane w 2022 roku przez Promocję Zdrowia i Oświatę Zdrowotną Wojewódzkiej i Powiatowych Stacji Sanitarно-Epidemiologicznych wynikały z założeń krajowych (Ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, wytycznych Głównego Inspektora Sanitarnego, Narodowego Programu Zdrowia), wojewódzkich (Wojewódzkiego Programu Promocji i Ochrony Zdrowia, Wojewódzkiego Programu Zwalczenia AIDS i Zapobiegania Zakażeniom HIV, Programu Przeciwdziałania Narkomanii), sytuacji epidemiologicznej, społecznej, demograficznej województwa i poszczególnych powiatów. Ich inicjowaniem i koordynacją zajmowali się pracownicy Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej. Organizowali, prowadzili, koordynowali i nadzorowali działalność oświatowo-zdrowotną w celu ukształtowania odpowiednich postaw i zachowań prozdrowotnych.

Działania skierowane były do: rodziców i opiekunów dzieci, dzieci w wieku przedszkolnym, uczniów szkół podstawowych, szkół średnich, nauczycieli, wychowawców oraz pedagogów szkolnych, studentów, kobiet w wieku rozrodczym, pacjentów zakładów opieki zdrowotnej, pracowników ochrony zdrowia, przedstawicieli samorządów lokalnych, policjantów, strażników miejskich, żołnierzy i pracowników służby więziennej.

W 2022 roku jednostki Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa warmińsko-mazurskiego swoją działalnością

z zakresu promocji zdrowia i oświaty zdrowotnej objęły 168 397 osób podczas realizacji prawie 6049 tysięcy różnorodnych działań edukacyjnych.

Realizowaliśmy następujące programy profilaktyczne:

- Program „Czyste powietrze wokół nas”
- Program „Bieg po zdrowie”
- Program „Trzymaj Formę!”
- Program „Skąd się biorą produkty ekologiczne”

- Program edukacyjny „ARS, czyli jak dbać o miłość”
- Krajowy Program Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczenia AIDS
- Program „Wybierz życie – pierwszy krok” poświęcony profilaktyce zakażeń wirusem HPV

Organizowaliśmy działania związane z:

- profilaktyką COVID-19
- profilaktyką zażywania nowych narkotyków
- Światowym Dniem bez Tytoniu
- Dniem Rzucania Palenia,
- Światowym Dniem Zdrowia
- Europejskim Dniem Wiedzy o Antybiotykach
- profilaktyką grypy sezonowej i grypy A/H1N1
- akcją „Myję ręce bo wiem więcej”
- akcją „Moje dziecko idzie do szkoły”
- akcją „Zdrowe wakacje”
- akcją zimową (bezpieczny i zdrowy wypoczynek podczas ferii zimowych)
- kampanią EFSA „Wybieraj bezpieczną żywność”
- profilaktyką zażywania napojów energetyzujących
- profilaktyką chorób odkleszczowych
- profilaktyką zarażeń pasożytniczych (owsica, wszawica, świerz, bąblowica itp.)
- profilaktyką wścieklizny
- profilaktyką zatruc grzybami
- profilaktyką wirusowego zapalenia wątroby (wzw A, B, C)
- profilaktyką chorób przenoszonych drogą płciową
- propagowaniem zasad higieny osobistej

- uświadamianiem zagrożeń zdrowotnych wynikających z nadmiernej ekspozycji na promieniowanie UV

Program promujący racjonalne odżywianie i aktywność fizyczną „Trzymaj Formę!”

Po przerwie spowodowanej pandemią, we wrześniu 2022 roku rozpoczęła się XVI edycja programu. Przystąpiło do niej 280 (57%) szkół podstawowych naszego województwa. Pracownicy PZiOZ przeprowadzili szkolenia dla 189 koordynatorów szkolnych oraz nabór do ogólnopolskiego Konkursu Wiedzy o Zdrowym Stylu Życia „Trzymaj formę!”. Do konkursu zgłosiło się 287 uczniów klas VI-VIII z 31 szkół podstawowych.

Program „Skąd się biorą produkty ekologiczne”

Adresatami programu były dzieci w wieku 5-6 lat uczęszczające do przedszkola oraz o ich rodzice/opiekunowie. Cel główny programu to podniesienie poziomu wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz kształtowanie właściwych nawyków żywieniowych u dzieci. W 2022 roku pracownicy promocji zdrowia i oświaty zdrowotnej woj. warmińsko-mazurskiego przygotowali do realizacji programu 125 koordynatorów przedszkolnych. Programem objęto 5012 dzieci i 2411 rodziców w 125 placówkach. Inicjatywą wzmacniającą realizację programu był wojewódzki konkurs plastyczny „Skąd się biorą produkty ekologiczne” dla dzieci, zorganizowany przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną oraz

Oddział Terenowy Krajowego Ośrodka Wsparcia Rolnictwa w Olsztynie. Do konkursu zgłoszono 572 prace.

Akcja „Moje dziecko idzie do szkoły”

Akcja skierowana była do rodziców dzieci, które rozpoczynały naukę w klasach I szkół podstawowych w roku szkolnym 2022/2023. Pracownicy Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej przeprowadzili zajęcia edukacyjne dla 2402 rodziców w 71 szkołach podstawowych i 29 przedszkolach woj. warmińsko-mazurskiego. Podczas zajęć omawiano zasady prawidłowego doboru plecaka/tornistra i umebłowienia do nauki (stolika/biurka, krzesła) oraz zasady prawidłowego żywienia dzieci, w tym znaczenie drugiego śniadania. Edukacja w tym zakresie była prowadzona także w punktach promocji zdrowia działających podczas 21 lokalnych imprez masowych w 7 powiatach (1600 odbiorców). Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna opracowała i wydała materiał informacyjny dla adresatów akcji.

Akcja „Zdrowe Wakacje”

Pracownicy Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej przeprowadzili 364 zajęcia edukacyjne na 294 turnusach wypoczynku letniego dzieci i młodzieży. Uczestniczyło w nich 12 419 osób. Zajęcia były poświęcone głównie: profilaktyce wybranych chorób zakaźnych (np. borelioza, KZM, COVID-19, wścieklizna) i pasożytniczych (np. wszawica, owsica, świerzb, bąblowica), profilaktyce zatruc grzybami, poparzeń barszczem

Sosnowskiego, zasadom higieny osobistej oraz zasadom bezpiecznego zachowania podczas upałów, burzy i nad wodą, profilaktyce stosowania substancji psychoaktywnych. Zorganizowano 18 punktów informacyjno-edukacyjnych podczas imprez lokalnych w 8 powiatach (2700 odbiorców). Informacje związane z tematyką akcji zamieszczano na stronach internetowych i mediach społecznościowych PSSE/WSSE (449 wpisów).

Europejski Dzień Wiedzy o Antybiotykach

Przeprowadzono zajęcia edukacyjne na temat zapobiegania antybiotykoodporności dla 1724 odbiorców wśród których byli m.in. uczniowie szkół podstawowych i średnich, rodzice uczniów, studenci, nauczyciele, dzieci przedszkolne, pielęgniarki. Zorganizowano 2 konferencje powiatowe dla 114 pracowników służby zdrowia i studentów kierunków medycznych. Zamieszczono 79 wpisów tematycznych na stronach internetowych i w mediach społecznościowych WSSE/PSSE.

Profilaktyka palenia tytoniu i wyrobów tytoniowych

Państwowa Inspekcja Sanitarna województwa warmińsko-mazurskiego realizowała działania edukacyjne mające na celu zapobieganie szerzenia się epidemii palenia wyrobów tytoniowych wśród społeczeństwa. Część działań skierowana była do dzieci i młodzieży poprzez realizację programów edukacyjnych, których celem jest zapobieganie inicjacji tytoniowej wśród dzieci i młodzieży oraz ugruntowanie

zdrowego stylu życia. Państwowa Inspekcja Sanitarna realizowała dwa programy edukacyjne skierowane do dzieci 5 i 6 letnich „Czyste powietrze wokół nas” oraz dla dzieci 10 i 11 letnich „Bieg po zdrowie”. Program „Czyste powietrze wokół nas” w roku szkolnym 2021/2022 realizowało 149 placówek przedszkolnych i oddziałów przedszkolnych. Programem objęto 5493 dzieci 5- i 6-letnich, 487 dzieci 4- i 7-letnich oraz 2693 rodziców. Program „Bieg po zdrowie” w roku szkolnym 2021/2022 realizowało 79 szkół podstawowych. Programem objęto 2950 uczniów i 1948 rodziców. Oba programy realizowane są od kilku lat. Są wysoko oceniane przez dzieci, rodziców i nauczycieli.

W 2022 roku zorganizowano i przeprowadzono 33 zajęcia edukacyjne skierowane do 3493 uczniów szkół podstawowych i średnich oraz 12 szkoleń dla 369 pracowników inspekcji sanitarnej, doradców zawodowych w urzędach pracy, nauczycieli, policjantów, pracowników jednostek samorządowych. Działania inspekcji sanitarnej objęły różne aspekty związane z wyrobami tytoniowymi, ze szczególnym uwzględnieniem tematyki związanej z e-papierosem. Do ważnych zadań inspekcji sanitarnej należy nadzór nad realizacją zapisów ustawy o ochronie zdrowia przed następstwami używania tytoniu i wyrobów tytoniowych. Podczas kontroli w zakładach pracy i obiektach publicznych prowadzonych przez jednostki inspekcji sanitarnej, sprawdzany jest obowiązek oznakowania obiektu zakazem palenia oraz respektowanie zakazu używania wyrobów tytoniowych w obiektach publicznych. Inspekcja

sanitarna sprawdza czy palarnie w obiektach publicznych spełniają warunki zapisane w ustawie.

Program promujący racjonalne odżywianie i aktywność fizyczną „Trzymaj Formę!”

Do XIV edycji programu przystąpiło 345 (64%) szkół podstawowych naszego województwa. Pracownicy PZIOZ przeprowadzili 19 szkoleń dla koordynatorów szkolnych oraz zajęcia edukacyjne na temat racjonalnego odżywiania dla 1361 uczniów i 2613 rodziców uczniów.

Ze względu na epidemię COVID-19 realizacja programu w drugim semestrze została odwołana.

Program „Skąd się biorą produkty ekologiczne”

Adresatami programu są uczęszczające do przedszkola dzieci w wieku 5-6 lat oraz do ich rodzice/opiekunowie. Cel główny programu to podniesienie poziomu wiedzy na temat rolnictwa ekologicznego oraz kształtowanie właściwych nawyków żywieniowych u dzieci. W roku szkolnym 2021/2022 pracownicy promocji zdrowia i oświaty zdrowotnej woj. warmińsko-mazurskiego przeprowadzili 20 szkoleń, w trakcie których przygotowano do realizacji programu 19 koordynatorów powiatowych i 149 koordynatorów przedszkolnych. Zajęciami edukacyjnymi objęto 2490 dzieci i 1913 rodziców w 43 przedszkolach.

Program Profilaktyki zakażeń HIV

Inspekcja sanitarna województwa warmińsko-mazurskiego od samego początku epidemii zakażeń HIV systematycznie realizuje zadania wynikające z polityki rządu w zakresie zapobiegania i zwalczania HIV/AIDS. W 2021 roku realizowano zadania wynikające z Krajowego Programu Zapobiegania Zakażeniom HIV i Zwalczania AIDS. Co roku w woj. warmińsko-mazurskim wykrywanych jest kilkadziesiąt nowych zakażeń HIV. Tendencja wzrostowa ma miejsce w całej Polsce i na świecie. Dlatego działania profilaktyczne są realizowane co roku i skierowane są do różnych grup społecznych i zawodowych z zastosowaniem różnorodnych form przekazu. Od 1 września 2021 Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Olsztynie wspólnie z Warmińsko-Mazurskim Stowarzyszeniem Higieny i Zdrowia Publicznego w Olsztynie uruchomiła Punkt Konsultacyjno-Diagnostyczny w kierunku HIV w Olsztynie, wykonujący badania z kierunku HIV bezpłatnie i anonimowo dla wszystkich chętnych osób. W 2021 roku wykonano 97 badań w kierunku HIV razem z poradnictwem okołotestowym. Punkt pełni bardzo ważną rolę społeczną. Zapewnia profesjonalną, bezpłatną, anonimową obsługę klienta. Jest dofinansowywany przez Krajowe Centrum ds. AIDS Agencji Ministra Zdrowia.

Program edukacyjny „ARS, czyli jak dbać o miłość”

W roku szkolnym 2021/2022 pracownicy Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej koordynowali realizację programu „ARS,

czyli jak dbać o miłość”. Działania edukacyjne kierowane były do uczniów szkół ponadpodstawowych. Podczas realizacji programu edukacją objęto 2948 uczniów.

Program edukacyjny „Wybierz życie – pierwszy krok”

W roku szkolnym 2021/2022 pracownicy Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej koordynowali realizację programu „Wybierz życie – pierwszy krok”, do którego przystąpiły 32 szkoły ponadpodstawowe naszego województwa. Programem objęto 2972 uczniów klas I szkół średnich. Ponadto przeprowadzono szkolenie dla pracowników powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych woj. warmińsko-mazurskiego. W ramach programu prowadzono zajęcia edukacyjne, wykłady, pogadanki, prelekcje, pokazy prezentacji multimedialnych, rozmowy indywidualne na temat profilaktyki raka szyjki macicy.

Kampania EFSA „Wybieraj bezpieczną żywność”

Europejski Urząd ds. Bezpieczeństwa Żywności (EFSA) we współpracy z Głównym Inspektoratem Sanitarnym po raz drugi zorganizował kampanię na temat świadomych wyborów żywieniowych. Kluczowym przesłaniem kampanii jest zachęcenie obywateli do dokonywania świadomych wyborów żywieniowych. Celem kampanii jest zwiększenie zaufania konsumentów do unijnego systemu bezpieczeństwa żywności poprzez zwiększenie wiedzy dotyczącej znakowania produktów, analizy składu, sposoby przechowywania oraz

terminu przydatności do spożycia. W edycji drugiej kampanii EFSA edukacja konsumencka skoncentrowana była wokół 5 tematów wiodących tj. alergenów, higieny żywności, nowej żywności, suplementów diety oraz zdrowia roślin.

Zadaniem pracowników Promocji Zdrowia i Oświaty Zdrowotnej przy współpracy z pracownikami pionu Bezpieczeństwa Żywności z terenu woj. warmińsko-mazurskiego było propagowanie idei kampanii.

Zrealizowano 342 działania o charakterze edukacyjnym, działaniami objęto 6560 odbiorców, w tym:

- 131 działań edukacyjnych na temat suplementów diety – 4053 odbiorców
- 140 działań edukacyjnych na temat higieny żywności – 4668 odbiorców
- 123 działania edukacyjne na temat znakowania produktów żywnościowych – 3306 odbiorców

Przeprowadzono liczne szkolenia, wykłady, prelekcje, organizowano stoiska informacyjno-edukacyjne, zajęcia edukacyjne dla dzieci i młodzieży szkolnej, Kampanię realizowano przy szerokiej lokalnej współpracy.

Akcja „Myję ręce, bo wiem więcej”

To inicjatywa dotycząca higieny rąk skierowana do najmłodszych dzieci, w wieku przedszkolnym oraz wczesnoszkolnym. Cel akcji to poprawa jakości mycia rąk jako najprostszego metody dbania o zdrowie. Podejmowane działania educa-

cyjne utrwały wiedzę dzieci na temat zależności pomiędzy częstotliwością i dokładnością mycia rąk a rozwojem oraz rozprzestrzenianiem się chorób brudnych rąk. W ramach akcji zrealizowano 282 spotkania edukacyjne obejmując edukacją 3984 osób.

Inne przedsięwzięcia

■ Przy współpracy z Telewizyjną Agencją Producentką TAP1 z Olsztyna realizowaliśmy programy telewizyjne z cyklu „Nasze zdrowie”. Programy prezentują działania związane z promocją zdrowia i oświatą zdrowotną podejmowane przez Wojewódzką Stację Sanitarno-Epidemiologiczną w Olsztynie oraz Powiatowe Stacje Sanitarno-Epidemiologiczne. „Nasze Zdrowie” to program poświęcony profilaktyce zdrowotnej dzieci, młodzieży, jak i dorosłych. W każdym programie omawiane są przez specjalistów problemy zdrowotne, którym można zapobiegać dzięki odpowiedniemu zachowaniu. Tematami odcinków były między innymi: profilaktyka zażywania nowych narkotyków, profilaktyka COVID-19, grypy i chorób górnych dróg oddechowych, szczepienia ochronne, zasady właściwego odżywiania się ze szczególnym uwzględnieniem piramidy zdrowia i aktywności fizycznej.

■ Współpracowaliśmy i wpieraliśmy sieć „Szkół Promujących Zdrowie” na terenie naszego województwa. Braliśmy udział w pracach kapituły przyznającej krajowe i wojewódzkie „Certyfikaty Szkoły Promującej Zdrowie”.

Higiena komunalna

Do zadań Państwowej Inspekcji Sanitarnej w zakresie Higieny Komunalnej należy kontrola przestrzegania przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne w obiektach użyteczności publicznej, w tym w obiektach związanych z wypoczynkiem oraz sprawowanie nadzoru nad jakością wody, zarówno tej przeznaczonej do spożycia przez ludzi jak i wody wykorzystywanej do rekreacji wodnej. Działania te są realizowane zgodnie z ustalonym rocznym planem kontroli.

Działalność kontrolna w obiektach nadzorowanych

Na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego w 2022 roku pod nadzorem pionu higieny komunalnej znajdowało się 7908 urządzeń i obiektów użyteczności publicznej.

Obiekty te stanowią liczną i różnorodną grupę o zróżnicowanych wymaganiach sanitarnych. Do obiektów nadzorowanych zaliczamy min. ustępy publiczne, domy pomocy społecznej, obiekty świadczące usługi noclegowe (noclegownie, hotele, motele, pensjonaty, kempingi, domy wycieczkowe, schroniska), obiekty świadczące usługi w zakresie pielęgnacji ciała (zakłady kosmetyczne i fryzjerskie, solaria, gabinety odnowy biologicznej, salony tatuażu), tereny rekreacyjne, dworce (autobusowe, kolejowe, przystanie jednostek pływających), przejścia graniczne, cmentarze, zakłady pogrzebowe i inne. Przeprowadzane kontrole, obejmujące swoim zakresem przestrzeganie przepisów dotyczących utrzymania należytego stanu sanitarno-higienicznego, w większości przypadków

nie wykazały nieprawidłowości. Spośród skontrolowanych 3852 obiektów niewłaściwy stan higieniczno-sanitarny i sanitarno-techniczny stwierdzono w 176. Obiekty te stanowiły 4,5% ogółu skontrolowanych.

Baza noclegowa

Liczną grupę obiektów nadzorowanych, bo aż 1282 stanowią obiekty wchodzące w skład bazy noclegowej naszego województwa. W 2022 r. było to: 122 hotele, 7 moteli, 56 pensjonatów, 35 kempingów, 93 schroniska młodzieżowe i pola biwakowe oraz 969 innych obiektów, w których świadczone są usługi hotelarskie.

Skontrolowano 714 obiektów, co stanowi 55 % obiektów objętych ewidencją. Podstawowymi elementami uwzględnianymi przy ocenie stanu sanitarnego placówek świadczących usługi hotelarskie były: gospodarka wodno-ściekowa i postępowanie z odpadami komunalnymi, sprawność

wentylacji pomieszczeń, stan sanitarno-techniczny obiektu oraz wyposażenie pokoi noclegowych, sanitariatów i ciągów komunikacyjnych, postępowanie z bielizną (pranie i przechowywanie) oraz utrzymanie właściwego stanu sanitarno-higienicznego w obiekcie. Standard skontrolowanych obiektów jest zadowalający. Obiekty, w których stwierdzono niewłaściwy stan sanitarno-techniczny

i sanitarno-higieniczny stanowiły 3,8 % wszystkich obiektów bazy noclegowej skontrolowanych w roku sprawozdawczym.

Obiekty świadczące usługi w zakresie pielęgnacji ciała

Najliczniejszą grupę obiektów objętych nadzorem, bo aż 2649 stanowią te świadczące usługi w zakresie pielęgnacji ciała i włosów:

- zakłady fryzjerskie – 1261
- zakłady kosmetyczne – 949
- zakłady tatuażu – 51
- zakłady odnowy biologicznej – 233
- inne zakłady, w których są świadczone łącznie więcej niż jedna z tych usług – 155

Podczas kontroli w obiektach szczególną uwagę zwracano na wdrażanie i stosowanie odpowiednich procedur zapobiegających ochronę przed zakażeniami oraz chorobami zakaźnymi. Procedury te powinny regulować sposób postępowania przy wykonywaniu czynności, w trakcie których dochodzi do naruszenia ciągłości tkanek ludzkich, zasady stosowania sprzętu poddawanego sterylizacji oraz sposoby przeprowadzania dezynfekcji skóry i błon śluzowych oraz dekontaminacji pomieszczeń i urządzeń.

Standard obiektów, w których świadczone są usługi w porównaniu do roku ubiegłego pozostawał na podobnym poziomie. Kontrole przeprowadzone w 1921 obiektach wykazały, że

w około 4,6% z nich stwierdzono nieprawidłowości z zakresu spełnienia wymogów sanitarno-technicznych i sanitarno-higienicznych. Najczęściej kwestionowano stan sanitarno-higieniczny

w obiekcie oraz niewłaściwe stosowanie procedur dotyczących sposobu postępowania przy wykonywaniu czynności, w trakcie których dochodzi do naruszenia ciągłości tkanek.

Działania w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa zdrowotnego osób korzystających z przestrzeni publicznej

Każdego roku okres letni to czas organizacji wielu imprez masowych o charakterze artystycznym czy sportowym.

Na wniosek organizatorów imprez masowych właścivi terenowo Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni w 2022 roku wydali 123 opinie na organizację imprez masowych. Skontrolowano 30 imprez w trakcie ich trwania. Nie stwierdzono nieprawidłowości.

Pod nadzorem pionu higieny komunalnej znajdują się również 1237 terenów związanych z rekreacją.

W 2022 r. skontrolowano 340 takich obszarów. Nieprawidłowości stwierdzono w 1 przypadku.

Cmentarze

Obszarem kontrolowanym przez pion higieny komunalnej są również miejsca pochówków.

W 2022 r. w ewidencji widniało 419 cmentarzy, spośród których skontrolowano 211, co stanowi

ponad 50 % nekropolii objętych nadzorem. Przeprowadzone kontrole przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej dotyczyły głównie utrzymania czystości i porządku na terenie nekropolii i w ich otoczeniu, postępowania w zakresie gromadzenia i odbioru odpadów komunalnych, stanu technicznego ogrodzeń, zagospodarowania terenu cmentarnego, utwardzenia alejek, udostępniania urządzenia wodnego do czerpania wody na cele cmentarne. W większości cmentarze utrzymane były we właściwym stanie sanitarno-porządkowym i sanitarno-technicznym. Drobne nieprawidłowości stwierdzono na 2 cmentarzach (pow. nowomiejski i pow. kętrzyński).

Ponadto w 2022 roku PPIS wydali 1399 decyzji w przedmiocie ekshumacji zwłok oraz przeprowadzili 162 kontroli w trakcie ekshumacji.

W 2022 r. w województwie warmińsko-mazurskim uruchomiono pierwsze krematorium zwłok ludzkich. Krematorium powstało w przebudowanej części kompleksu usługowego firmy „Dębica” Usługi Pogrzebowe Sp. z o.o. przy ul. Łęczyckiej 39A w Elblągu. Usługi w zakresie spopielenia zwłok/szczątków wykonywane są na potrzeby firmy „Dębica” Usługi Pogrzebowe Sp. z o.o. i na zlecenie innych zakładów pogrzebowych. Procedura postępowania ze zwłokami przygotowanymi do kremacji i szczątkami jest zgodna z obowiązującymi w tym zakresie przepisami.

Solaria

W dalszym ciągu organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej, sprawując bieżący nadzór sanitarny nad solariami, sprawdzają również realizację przez kontrolowane podmioty zapisów ustawy z dnia 15 września 2017 r. o ochronie zdrowia przed następstwami korzystania z solarium. Ustawa, która weszła w życie w dniu 16 lutego 2018 r. ma na celu ochronę zdrowia ludzi przed szkodliwym działaniem sztucznego promieniowania ultrafioletowego, wydzielanego przez urządzenia wykorzystywane do naświetlania skóry, wywołujące efekt opalenizny.

Ustawa wprowadza całkowity zakaz udostępniania solarium osobom, które nie ukończyły 18 roku życia oraz nakłada obowiązek umieszczenia w miejscu udostępniania solarium czytelnej i widocznej informacji o zakazie udostępniania solarium osobom, które nie ukończyły 18 roku życia, a także wprowadza zakaz reklamy i promocji usług w zakresie udostępniania solarium.

Według danych na koniec 2022 roku w ewidencji figuro-

wało 106 obiektów świadczących usługi w zakresie opalania ciała, czyli o 3 mniej niż na koniec 2021 roku. W ciągu roku skontrolowano 65 obiektów. W żadnym ze skontrolowanych obiektów nie stwierdzono niedostosowania się do zapisów obowiązującej Ustawy z dnia 15 września 2017 r.

Woda przeznaczona do spożycia przez ludzi

Stałemu monitoringowi podlegała woda do spożycia pochodząca z urządzeń służących zbiorowemu zaopatrzeniu w wodę oraz urządzeń indywidualnych, z których woda jest wykorzystywana w budynkach użyteczności publicznej lub przy działalności gospodarczej a także w podmiotach działających na rynku spożywczym. Według danych na dzień 31 grudnia 2022 r. na terenie województwa woda do spożycia dla około 1 mln 356 tys. odbiorców dostarczana była 527 wodociągami oraz 107 ujęciami indywidualnymi będącymi pod stałym nadzorem Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Woda z nadzorowanych urządzeń wodociągowych jest systematycznie badana przez jednostki odpowiedzialne za jej jakość, w zakresie i z częstotliwością określonymi

w rozporządzeniu Ministra Zdrowia, oraz przez organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Jednostkami odpowiedzialnymi za jakość wody podawanej w urządzeniach wodociągowych są producenci wody – przedsiębiorstwa wodociągowe, a także podmioty wykorzystujące wodę, pochodzącą z indywidualnego ujęcia, jako część działalności handlowej lub w budynkach użyteczności publicznej, natomiast nadzór nad jakością wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi sprawują organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

W roku 2022 r. dla 26 wodociągów wydano okresowe oceny o nieprzydatności wody do spożycia (zaopatrujących w wodę około 20 tysięcy osób). Jest to wynik lepszy niż w 2021 roku, kiedy to brak przydatności stwierdzano okresowo w 42 wodociągach. W przypadku wydania przez organ PIS oceny o braku przydatności wody do picia, administratorzy wodociągów byli obligowani do zapewnienia odbiorcom wody dobrej jakości z innego, zastępczego źródła. W miejscowościach, w których istniała taka możliwość, urządzenia wodne były przelączone na zasilanie w wodę z innych wodociągów o dobrej jakości wody, jednak w większości przypadków odbiorcy wody mieli zapewnioną wodę z beczkwozów lub/i wodę butelkowaną.

Ponadto w związku z występowaniem w wodzie do spożycia z nadzorowanych urządzeń wodnych przekroczeń parametrów mikrobiologicznych, fizykochemicznych i organoleptycznych, które nie stwarzały zagrożenia dla zdrowia ludzi, organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej w województwie warmińsko-mazurskim na czas realizacji działań naprawczych przez właściciela wodociągu wydały czasowe zgody na warunkowe korzystanie z wody z 98 urządzeń wodnych zaopatrujących w wodę około 98,3 tysiąca osób, czyli porównywalnie z rokiem ubiegłym. PPIS na bieżąco współpracują z podmiotami zaopatrującymi ludność w wodę w zakresie działań związa-

nych z zapewnieniem bezpieczeństwa zdrowotnego wody, w celu wyeliminowania potencjalnych zagrożeń. W dalszym ciągu działaniem priorytetowym władz lokalnych powinno być zapewnienie mieszkańcom możliwości korzystania z wody dobrej jakości. Administratorzy wodociągów powinni na bieżąco podejmować działania takie jak usprawnianie procesów uzdatniania wody, poprawa stanu technicznego urządzeń, modernizacja i ewentualne łączenie wodociągów oraz rozbudowa sieci wodociągowej, które będą miały korzystny wpływ na jakość dostarczanej wody.

Kąpieliska i miejsca wykorzystywane do kąpielii

Jak co roku, również i w sezonie letnim 2022 Państwowa Inspekcja Sanitarna prowadziła monitoring jakości wody w kąpieliskach i miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpielii.

Drugi kwartał roku to okres wzmożonych przygotowań do prowadzenia monitoringu jakości wody w kąpieliskach.

Standardowo PPIS z powiatów, na terenie których są wyznaczone kąpieliska, na bieżąco współpracują z organizatorami kąpielisk w zakresie systematyczności prowadzonych badań jakości wody oraz rzetelności w ich przekazywaniu do serwisu kąpieliskowego. W ramach prowadzonych działań, PPIS z obszaru województwa warmińsko-mazurskiego przekazali wszystkim organizatorom kąpielisk w roku 2022 „Wytyczne Głównego Inspektoratu Sanitarnego dla użytkowników panelu organizatora Serwisu kąpieliskowego – sezon kąpielowy 2022. Wersja 6.0”.

W sezonie letnim 2021 Państwowa Inspekcja Sanitarna prowadziła monitoring jakości wody w 42 kąpieliskach oraz 40 miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli. Wykaz kąpielisk w sezonie kąpielowym 2022 oraz ustalone i zweryfikowane przez koordynatora wojewódzkiego harmonogramy pobierania próbek wody przez organizatora i organy PIS, zostały przesłane do Głównego Inspektoratu Sanitarnego.

Bieżące informacje dotyczące kąpielisk, w tym oceny jakości wody zamieszczane były

w ogólnopolskim serwisie kąpieliskowym na stronie <https://sk.gis.gov.pl> oraz w komunikatach publikowanych na stronie WSSE w Olsztynie.

WMPWIS wydał 15 komunikatów informujących o jakości wody w kąpieliskach i miejscach do kąpeli. Ze względu na zakwit sinic okresowo nieprzydatna do kąpeli była woda w: Kąpielisku nad jeziorem miejskim w Nidzicy, Kąpielisko nr 2 Plaża Miejska nad jeziorem Ukiel w Olsztynie, Kąpielisko nr 1 Plaża Miejska nad jeziorem Ukiel w Olsztynie, Kąpielisko na jeziorze Mikołajskim przy ul. Okrężnej w Mikołajkach oraz Kąpielisko na wodach jeziora Pauzeńskiego w miejscowości Czerwona Karczma (powiat ostródzki).

Pływalnie

W 2022 roku organy PIS sprawowały nadzór nad 47 basenami w 17 powiatach na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.

Wymogi jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach

określone są w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie wymagań jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach (Dz. U. z 2015 r. poz. 2016 ze zm.). Rozporządzenia określa: wymagania jakim powinna odpowiadać woda na pływalniach, częstotliwość pobierania próbek wody, metodyki referencyjne analiz i sposób oceny jakości wody oraz sposób informowania ludności o jakości wody.

W myśl zapisów rozporządzenia, jakość wody powinna być kontrolowana przez zarządzającego pływalnią z częstotliwością i w zakresie określonym w przepisach. Organy PIS dokonują natomiast zbiorczej oceny rocznej, popartej również badaniami jakości wody, czy woda na pływalni odpowiada wymogom sanitarnym.

W 2022 roku okresowe przekroczenia najwyższych dopuszczalnych wartości parametrów określonych w rozporządzeniu, to: chlor wolny, chlor związany, chloroform, Σ THM, utlenialność, pH, potencjał redox, mętność, *Legionella sp.*, *Escherichia coli*, *Pseudomonas aeruginosa*, ogólna liczba mikroorganizmów w 36°C, stwierdzono w 33 obiektach w powiatach: bartoszyckim, braniewskim, elbląskim, giżyckim, gołdapskim, iławskim, kętrzyńskim, lidzbarskim, mrągowskim, ostródzkiem, szczycieńskim i olsztyńskim.

Ponadto w wyniku przeprowadzonych przez przedstawicieli PIS w 2022 kontroli, nieprawidłowości w zakresie utrzymania właściwego stanu sanitarno-technicznego i sanitarno-higienicznego stwierdzono w obiektach zlokalizowanych w 5 powiatach (bartoszyckim, giżyckim, lidzbarskim, ostródzkiem i olsztyńskim). Administratorzy pływalni podejmowali działania naprawcze, mające na celu poprawę jakości wody oraz stanu sanitarno-technicznego w obiektach.

Jakość wody ciepłej

Ze względu na zagrożenie jakie niesie dla zdrowia ludzi zanieczyszczenie wody ciepłej bakteriami *Legionella*, zwraca się obecnie dużą uwagę na występowanie tych bakterii w instalacjach ciepłej wody i możliwość infekcji spowodowanej korzystaniem z urządzeń wytwarzających aerozol

wodno-powietrzny. Regularne badania i ocena wody ciepłej prowadzone są w podmiotach leczniczych całodobowych oraz obiektach opieki długoterminowej, a także na pływalniach.

Bakterie *Legionella* są czynnikiem etiologicznym legionellozy, czyli choroby dróg oddechowych, zaliczanej do chorób zakaźnych. Do zakażenia dochodzi na skutek wdychania aerozolu powietrzno-wodnego zawierającego pałeczki *Legionella sp.* Zwiększone ryzyko infekcji występuje w szpitalach, w sanatoriach, domach opieki, a decydującym czynnikiem jest tu zmniejszona odporność pacjentów i mieszkańców.

W 2022 roku ze 128 obiektów pobrano do badań 363 próbki wody ciepłej użytkowej. W 270 próbkach (co stanowi 74 % zbadanych) jakość wody ciepłej odpowiadała wymaganiom mikrobiologicznym. W pozostałych zbadanych próbkach wody ciepłej stwierdzono obecność bakterii *Legionella* na poziomie przekraczającym wartość dopuszczalną.

Osoby kierujące obiektami podejmowały działania naprawcze, które w większości wypadków skutkowały poprawą jakości wody, jednak problem dotyczący występowania bakterii *Legionella* w instalacjach wody ciepłej w budynkach nadal istnieje.

Sanitarna ochrona granic

Nadzorem sanitarnym objętych jest 8 przejść granicznych:

- 4 drogowe – w Grzechotkach, Gronowie, Gołdapi i Bezedach,
- 2 morskie – w Elblągu i Fromborku,
- 1 kolejowe – w Braniewie,
- 1 Port Lotniczy Olsztyn – Mazury w Szymanach.

W 2022 roku przeprowadzono łącznie 16 kontroli przejść

granicznych w zakresie oceny stanu sanitarno-higienicznego z uwzględnieniem czystości klimatyzacji i wentylacji oraz postępowania z odpadami. Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 13 marca 2020 r. w sprawie czasowego zawieszenia lub ograniczenia ruchu granicznego na określonych przejściach granicznych, ruch graniczny na przejściach w Gołdapi i Gronowie pozostawał zawieszony, natomiast na przejściach w Braniewie, Bezedach i Grzechotkach ograniczony.

Morskie przejścia graniczne w Elblągu i Fromborku oraz kolejowe przejście w Braniewie, podobnie jak w latach ubiegłych nie funkcjonowały. Od marca 2022 r. trwają prace związane z modernizacją Portu we Fromborku, na którym zlokalizowane jest morskie przejście we Fromborku.

Stan sanitarny obiektów użyteczności publicznej na skontrolowanych przejściach określono jako dobry. Wszystkie przejścia posiadają wydzielone pomieszczenia sanitarne dla służb i obsługi oraz dla osób przekraczających granicę, w tym pomieszczenia przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Ich stan sanitarny, techniczny i wyposażenie oceniono jako dobry

Na początku bieżącego roku sprawozdawczego rozpoczęła się agresja Rosji na terytorium Ukrainy. Ze względu na trwające działania wojenne, część obywateli opuszczała swój kraj przemieszczając się przez terytorium Rosji, a następnie udając się do Polski lub tranzytem do innych krajów europejskich, przekraczając granicę w Bezedach lub w Grzechotkach. Przejścia nie posiadały punktów recepcyjnych, dlatego osoby te kierowano, według potrzeb, do podmiotów i instytucji publicznych zapewniających niezbędną pomoc.

Higiena radiacyjna

Oddział Higieny Radiacyjnej WSSE w Olsztynie jako organ pierwszej instancji na terenie województwa warmińsko-mazurskiego prowadzi działalność na rzecz ochrony ludności przed promieniowaniem jonizującym stosowanym w medycynie oraz promieniowaniem elektromagnetycznym stosowanym w medycynie i przemyśle.

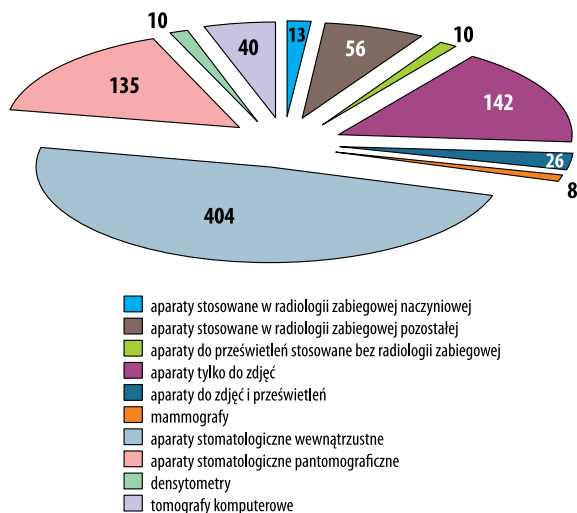
Do głównych zadań Oddziału należą m.in.:

- Kontrole zakładów, stosujących źródła promieniowania jonizującego do celów medycznych oraz zakładów stosujących źródła pól elektromagnetycznych, pod kątem spełnienia wymogów określonych w przepisach prawa
- Wykonywanie pomiarów dozymetrycznych wokół źródeł promieniowania jonizującego oraz pomiary pola elektromagnetycznego wokół urządzeń wytwarzających takie pola, jak również ocena warunków pracy
- Prowadzenie postępowania administracyjnego w celu usunięcia stwierdzonych podczas kontroli nieprawidłowości
- Ocena wyników pomiarów dawek indywidualnych osób zawodowo narażonych na promieniowanie jonizujące oraz prowadzenie postępowań wyjaśniających w przypadku przekroczenia dawek granicznych promieniowania jonizującego jak również uczestnictwo w postępowaniach wyjaśniających przy rozpoznaniu choroby zawodowej związanej z ekspozycją na promieniowanie jonizujące i pole elektromagnetyczne
- Kontrola przestrzegania zasad ochrony radiologicznej pacjenta
- Opiniowanie projektów nowopowstałych lub modernizowanych zakładów stosujących źródła promieniowania jonizującego i niejonizującego
- Pobór prób w ramach Podstawowej Placówki Pomiaru Skażeń Promieniotwórczych
- Współpraca z Wydziałem Bezpieczeństwa i Zarządzania Kryzysowego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie w przypadku wystąpienia zdarzeń radiacyjnych o zasięgu wojewódzkim
- Prowadzenie działalności informacyjnej w dziedzinie ochrony radiologicznej
- Udzielanie informacji i porad w zakresie narażenia na radon w pomieszczeniach oraz związanych z narażeniem na radon zagrożeń dla zdrowia

Ochrona przed promieniowaniem jonizującym

W 2022 r. Oddział Higieny Radiacyjnej obejmował swoim nadzorem 624 pracownice rentgenowskie, ponadto wśród tych obiektów jest 30 jednostek stosujących aparaty rentgenowskie poza pracowniami (bloki operacyjne, sale chorych). W 2022 roku pod nadzorem było 844 aparatów rentgenowskich.

Rysunek 1. Liczba i rodzaj aparatów rtg w 2022 r. na terenie województwa warmińsko-mazurskiego

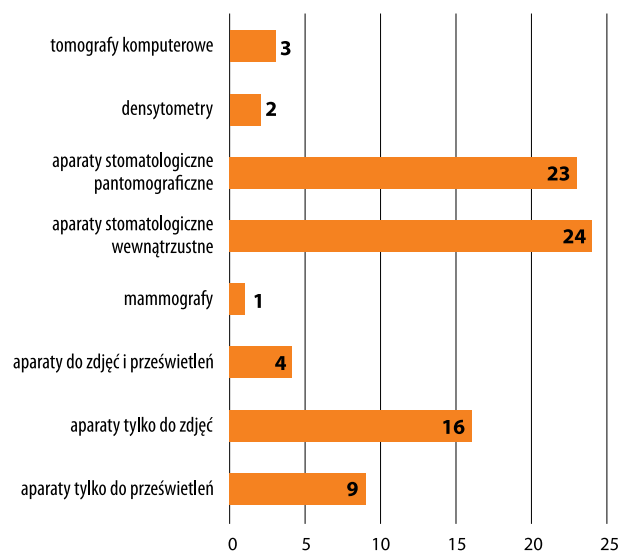
W ramach ochrony przed promieniowaniem jonizującym w 2022 r. Oddział Higieny Radiacyjnej przeprowadził 128 kontroli w zakładach stosujących źródła promieniowania jonizującego podczas których skontrolowano 181 pracowni rentgenowskich oraz 14 jednostek posiadających aparaty rentgenowskie poza pracownią, łącznie kontroli poddano 247 aparatów rentgenowskich.

Na terenie województwa w dalszym ciągu obserwuje się wymianę aparatów rentgenowskich na urządzenia nowszej generacji (wydano 56 decyzji stwierdzające wygaszenie decyzji zezwalającej na stosowanie aparatu rtg oraz 36 decyzji stwierdzających wygaszenie decyzji zezwalających na uruchomienie pracowni rtg), ponadto jak w latach poprzednich wiele jednostek wzbogaciło się o nowe aparaty rtg. W 2022 r. wydano 82 decyzje zezwalające na stosowanie aparatów rtg. Ponadto wydano 53 decyzje zezwalające na uruchomienie medycznych pracowni rentgenowskich. Uruchomienie nowych aparatów rentgenowskich oraz otwarcie nowych pracowni ma przełożenie na lepszy dostęp do diagnostyki w województwie.

Do głównych zadań Oddziału Higieny Radiacyjnej należy ocena warunków pracy osób pracujących w narażeniu na działanie promieniowania jonizującego oraz ochrona radiologiczna pacjenta.

W narażeniu na promieniowanie jonizujące w 2022 r. pracowało 1868 osób. W celu oceny warunków pracy osób zawodowo narażonych na działanie promieniowania jo-

Rysunek 2. Liczba i rodzaj aparatów rtg na które wydano zezwolenia na stosowanie w 2022 r.

nizującego podczas kontroli przeprowadzonych w 2022 r. wykonano pomiary rozkładu mocy dawki promieniowania jonizującego wokół 208 aparatów rentgenowskich. Przeprowadzone pomiary wykazały prawidłowe zabezpieczenie osłon stałych oraz miejsc pracy przed przenikaniem promieniowania jonizującego. Ponadto osoby pracujące w narażeniu na działanie promieniowania jonizującego objęte były dozymetrią indywidualną bądź środowiskową, dodatkowo osoby wykonujące zabiegi z zakresu radiologii zabiegowej objęte były dozymetrią pierścinkową obrazującą narażenie dłoni na promieniowanie jonizujące. Podczas każdej kontroli analizie poddawane były dawki jakie otrzymuje personel pracujący z aparatami rentgenowskimi. Na podstawie tej analizy można stwierdzić, że w żadnym przypadku nie doszło do przekroczenia dawki granicznej promieniowania jonizującego dla osób zawodowo narażonych na działanie promieniowania jonizującego, osoby pracujące w narażeniu prawidłowo zostały zakwalifikowane do odpowiedniej kategorii narażenia na działanie promieniowania jonizującego. Ponadto otrzymywane przez nich dawki skuteczne (dawka na całe ciało) były w większości na granicy wykrywalności metody odczytu dozymetru. Tak niskie dawki wskazują na właściwe zabezpieczenie miejsc pracy jak i właściwy sposób postępowania w trakcie wykonywania badań.

Innym ważnym kierunkiem działania Oddziału był nadzór nad ochroną radiologiczną pacjenta. Realizowany był on m.in. poprzez:

- wykonywanie pomiarów w zakresie kontroli jakości aparatury rtg
- weryfikację wykonywanych przez jednostki nadzorowane testów kontroli jakości
- analizę informacji przekazywanych przez podmioty na temat nieprawidłowości stwierdzonych podczas testów jakości aparatury rtg
- wydawanie zgód na prowadzenie działalności związanej

z narażeniem na promieniowanie jonizujące w celach medycznych polegającej na udzielaniu świadczeń zdrowotnych z zakresu badań rentgenodiagnostycznych, badań diagnostycznych i leczenia chorób nienowotworowych oraz paliatywnego leczenia chorób nowotworowych z wykorzystaniem produktów radiofarmaceutycznych oraz zabiegów z zakresu radiologii zabiegowej.

Bezpieczeństwo pacjentów poddawanych diagnostyce przy użyciu promieniowania jonizującego bezpośrednio zależy od prawidłowego działania aparatury rentgenowskiej. W 2022 r. wykonano 22 testy jakości aparatów rtg, które wykazały prawidłowe działanie kontrolowanych aparatów. Ponadto podczas każdej kontroli sanitarnej jak również podczas postępowania administracyjnego związanego z wydaniem zezwolenia na stosowanie aparatów rtg poddano szczegółowej analizie wyniki testów jakości aparatury rentgenowskiej oraz urządzeń pomocniczych. W 2022 r. poddano analizie 247 testów jakości aparatów rentgenowskich, wyniki testów potwierdziły prawidłowe działanie w/w aparatów.

Duże znaczenie dla ochrony radiologicznej pacjentów ma wykonywanie procedur radiologicznych zgodnie ze sprawdzonymi i uznanymi metodami. Wszystkie jednostki na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, którym wydano zgodę na prowadzenie działalności związanej z narażeniem na promieniowanie jonizujące w celach medycznych polegającej na udzielaniu świadczeń zdrowotnych z zakresu badań rentgenodiagnostycznych, badań diagnostycznych i leczenia chorób nienowotworowych, paliatywnego leczenia chorób nowotworowych z wykorzystaniem produktów radiofarmaceutycznych bądź zabiegów z zakresu radiologii zabiegowej, dysponują personelem o odpowiednich kwalifikacjach jak również urządzeniami radiologicznymi charakteryzującymi się odpowiednimi dla danego zakresu prowadzonej działalności medycznej parametrami technicznymi.

Powyższe działania w połączeniu z postępem technologicznym sprawiają, że narażenie pacjenta na promieniowanie jonizujące pochodzące od zastosowań medycznych jest minimalizowane i zgodne z zasadą optymalizacji.

Podczas kontroli przeprowadzonych w 2022 r. w 3 zakładach stosujących urządzenia wytwarzające promieniowanie jonizujące stwierdzono nieprawidłowości. W wyniku tych kontroli wszczęto postępowanie administracyjne w sprawie naruszenia przepisów określających wymagania higieniczne i zdrowotne w zakresie nadzoru nad źródłami wytwarzającymi promieniowanie jonizujące. Stwierdzone podczas kontroli nieprawidłowości dotyczyły przede wszystkim:

- braku inspektora ochrony radiologicznej
- braku planów audytów klinicznych wewnętrznych
- braku przeprowadzonych w jednostkach audytów klinicznych wewnętrznych
- braku aktualnych testów podstawowych.

Powyższe uchybienia były usuwane w terminach ustalonych z kierownikami jednostek organizacyjnych. W pozostałych przypadkach nie stwierdzono naruszeń przepisów prawa.

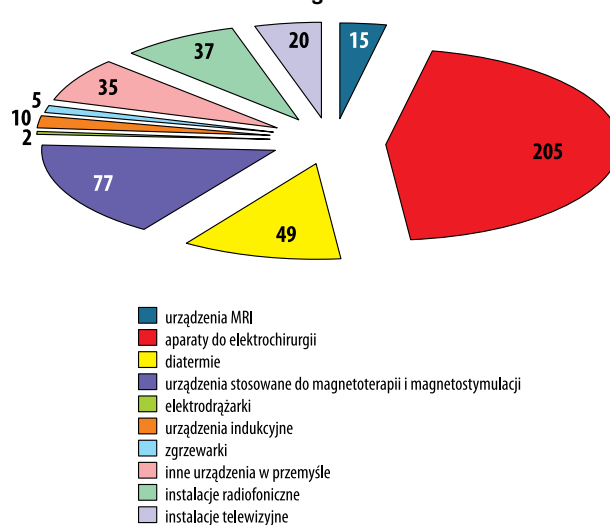
Przy WSSE w Olsztynie działa Placówka Pomiarów Skażeń Promieniotwórczych prowadząca monitoring polegający na kontroli produktów żywnościowych, pasz oraz wody wodociągowej pod względem zawartości radioaktywnego cezu 137. W 2022 r. pobrano oraz poddano analizie 37 próbek w ramach w/w placówki.

W 2022 r. pracownicy OHR przeprowadzili 7 kontroli w związku z przekroczeniami progów alarmowych na bramce dozymetrycznej w Zakładzie Gospodarki Odpadami Komunalnymi, w każdym przypadku udało się zlokalizować i zidentyfikować izotop promieniotwórczy oraz oszacować wielkość mocy dawki od źródła promieniowania. Wykryte pierwiastki okazały się stosowanym w medycynie nuklearnej izotopem jodu 131. Dzięki temu, iż izotop ten charakteryzuje się szybkim rozpadem promieniotwórczym, skażone odpady wystarczyło odizolować na krótki okres czasu, po którym zakwalifikowano je do odpadów komunalnych.

Ochrona przed promieniowaniem niejonizującym

W 2022 r. Oddział Higieny Radiacyjnej obejmował swoim nadzorem 455 urządzeń wytwarzających pola elektromagnetyczne w 89 jednostkach organizacyjnych.

Rysunek 3. Liczba i rodzaj urządzeń wytwarzających pola elektromagnetyczne w 2022 r. na terenie województwa warmińsko-mazurskiego

Do głównych zadań Oddziału służących ochronie przed promieniowaniem niejonizującym należy ocena warunków pracy pracowników obsługujących urządzenia wytwarzające pola elektromagnetyczne. Nadzór nad bezpieczeństwem pracy w/w pracowników realizowany jest między innymi poprzez kontrole:

- terminowości wykonania pomiarów rozkładu pola elektromagnetycznego wokół urządzeń;
- terminowości prowadzenia okresowych szkoleń pracowników w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy przy pracach w narażeniu na pola-EM;

- terminowości wykonywania badań lekarskich zezwalających na zatrudnienie w warunkach narażenia na pola elektromagnetyczne
- prawidłowego prowadzenia rejestru pomiarów pola elektromagnetycznego oraz rejestru czynników szkodliwych.

W ramach ochrony przed promieniowaniem niejonizującym w 2022 r. Oddział Higieny Radiacyjnej skontrolował warunki pracy przy 118 urządzeniach wytwarzających pola elektromagnetyczne. Zgodnie z prowadzoną ewidencją, pracę w narażeniu na pola elektromagnetyczne na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w 2022 r. wykonywało 2088 osób.

Przeprowadzone w 2022 r. kontrole potwierdziły właściwy nadzór nad warunkami pracy osób obsługujących źródła pól elektromagnetycznych, tylko w jednym kontrolowanym zakładzie stwierdzono nieprawidłowości. Dotyczyły one braku badań lekarskich osób pracujących w narażeniu na pola elektromagnetyczne oraz braku szkoleń z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy. Powyższe uchybienia były usuwane w terminach uzgodnionych z kierownikami jednostek organizacyjnych.

W 2022 r. Oddział Higieny Radiacyjnej przeprowadził dodatkowo 2 kontrole problemowe związane ze skargami ludności dotyczącymi podejrzenia przekroczenia dopuszczalnych wartości poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Wykonane podczas kontroli pomiary wykłuzyły przekroczenie dopuszczalnych wartości poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.

Działalność opiniodawcza

Oddział Higieny Radiacyjnej prowadził także działalność opiniodawczą w zakresie ochrony przed promieniowaniem rentgenowskim oraz polami elektromagnetycznymi.

W celu zminimalizowania narażenia pracowników oraz osób z ogółu ludności na kontakt z promieniowaniem jonizującym, każda pracownia rentgenowska przed uzyskaniem zezwolenia na uruchomienie podlega ocenie w zakresie ochrony radiologicznej poprzez zaopiniowanie projektu pracowni wraz z opisem i obliczeniami osłon stałych. Przy ocenie projektów uwzględnia się m. in. planowane stanowiska pracy, bezpieczeństwo osób przebywających w sąsiedztwie pracowni. Ponadto przy ocenie bierze się pod uwagę wartości dawek granicznych. Takie postępowanie przyczynia się do minimalizowania narażenia pracowników oraz osób z ogółu ludności na promieniowanie jonizujące. W 2022 r. Oddział Higieny Radiacyjnej opiniował pod względem ochrony radiologicznej 54 projekty dotyczące medycznych pracowni rentgenowskich.

W zakresie ochrony przed polami elektromagnetycznymi w 2022 roku Oddział poddał analizie 953 sprawozdania z pomiarów pól e-m w środowisku naturalnym od instalacji wytwarzających pola elektromagnetyczne. Sprawozdania były analizowane pod względem zgodności wykonania pomiarów z metodyką pomiarów oraz dotrzymania dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku. Analiza dostarczonych wyników pomiarów promieniowania elektromagnetycznego w otoczeniu w/w instalacji potwierdziła utrzymanie poziomów promieniowania w dopuszczalnych granicach.

Środowisko pracy

Państwowa Inspekcja Sanitarna sprawuje nadzór nad warunkami pracy, polegający między innymi na ocenie warunków pracy, identyfikacji zagrożeń występujących na stanowiskach pracy, wykonywaniu pomiarów, badań stężeń i natężeń czynników szkodliwych w środowisku pracy oraz podejmowaniu działań mających na celu minimalizację niekorzystnego wpływu w/w czynników na zdrowie pracujących, a zwłaszcza zapobiegania powstawaniu chorób zawodowych i innych chorób związanych z warunkami pracy.

Bieżący nadzór nad środowiskiem pracy w 2022 r. związany był z egzekwowaniem od pracodawców obowiązków wynikających z krajowych i wspólnotowych aktów prawnych dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy, w tym głównie Działu X Kodeksu pracy, rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy, rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 – REACH, rozporządzenia (WE) nr 1272/2008 – CLP w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin chemicznych, ustawy o substancjach chemicznych i ich mieszaninach, ustawy o produktach biobójczych.

Ponadto Oddział Higieny Pracy realizuje zadania związane z egzekwowaniem przepisów dotyczących produktów kosmetycznych. Prowadzono kontrole w zakresie zgodności z przepisami rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1223/2009 z dnia 30 listopada 2009 r. do-

tyczącego produktów kosmetycznych. Kontrole dotyczyły w szczególności dokumentacji produktów kosmetycznych w aspekcie oceny bezpieczeństwa oraz warunków wytwarzania produktów kosmetycznych i wprowadzenia zasad dobrej praktyki produkcji, a także oceny w zakresie oznakowania opakowań jednostkowych produktów.

W latach 2021-2022 realizowano temat związany z nadzorem nad warunkami pracy i oceny narażenia zawodowego pracowników zatrudnionych w zakładach pogrzebowych.

Pion higieny pracy PIS województwa sprawuje nadzór nad 6329 zakładami pracy, w których zatrudnionych jest 196112 pracowników. Struktura zakładów uwzględniająca wielkość zatrudnienia od lat utrzymuje się na podobnym poziomie tj. 98% to zakłady zatrudniające do 50 osób, a około 2 % stanowią zakłady zatrudniające powyżej 250 osób (112 zakładów).

W województwie warmińsko-mazurskim dominuje przemysł rolno-spożywczy, drzewny, meblarski, produkcja wyrobów metalowych, a także handel hurtowo-detaliczny i zakłady służby zdrowia.

1. DZIAŁALNOŚĆ KONTROLNA

W 2022 r. pracownicy pionu higieny pracy skontrolowali 1322 zakłady pracy (tj. około 21% wszystkich zewidencjonowanych zakładów), w których przeprowadzili 1612 kontroli.

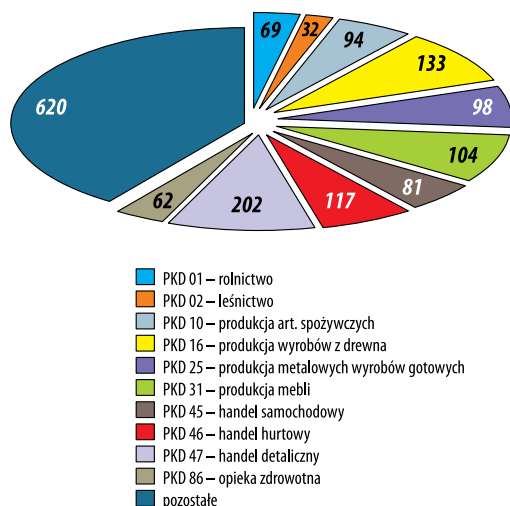
W związku ze stwierdzeniem naruszenia wymogów higieniczno-zdrowotnych wydano 596 decyzji administracyjnych zawierających 2084 nakazów, mających na celu poprawę warunków pracy.

Najczęstsze uchybienia stwierdzane podczas kontroli to:

- brak aktualnych wyników badań i pomiarów czynników szkodliwych na stanowiskach pracy oraz rejestrów tych wyników;
- zły stan zaplecza higieniczno-sanitarnego oraz pomieszczeń pracy;
- brak lub nieprawidłowa ocena ryzyka zawodowego;
- brak rejestrów związanych z czynnikami rakotwórczymi/mutagennymi;
- uchybienia w zakresie niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin;
- uchybienia w zakresie czynników biologicznych.

Zły stan sanitarny odnotowano w 209 zakładach tj. w ok. 16 % skontrolowanych zakładów.

Struktura przeprowadzonych kontroli w 2022 r. wg PKD

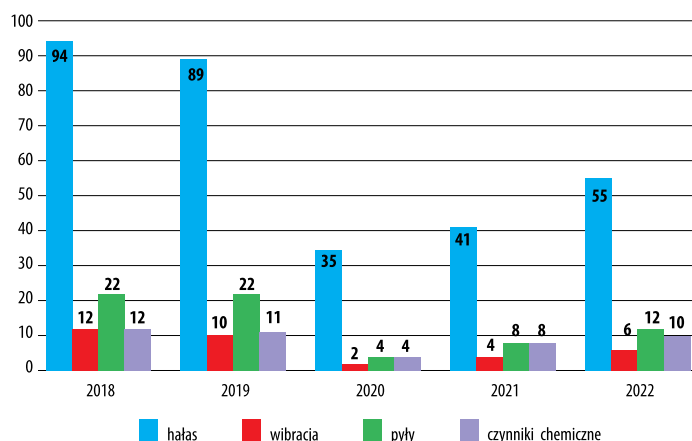
2. OCENA ŚRODOWISKA PRACY I NARAŻENIA ZAWODOWEGO

W 2022 r. stwierdzono przekroczenie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń (NDS/N) czynników szkodliwych dla zdrowia w 85 zakładach. Ogólna liczba wszystkich zakładów pracy z przekroczeniami NDS/NDN wynosi 155, w których narażonych jest 3349 osób (w 2021 r. – 4429 osób). Największa liczba osób narażonych jest na czynniki fizyczne

(głównie na hałas oraz drgania mechaniczne, mikroklimat zimny, mikroklimat gorący) – 3096 osób, a ponadto na pyły przemysłowe – 92 osoby i na czynniki chemiczne – 197osoby.

Przekroczenia NDN hałasu występują głównie w przemyśle spożywcym, zakładach przemysłu drzewnego i meblarskiego oraz leśnictwie (przy pozyskiwaniu drewna).

Liczba zakładów pracy, w których w latach 2018-2022 stwierdzono przekroczenia NDS i NDN wg czynników szkodliwych

3. CZYNNIKI RAKOTWÓRCZE/MUTAGENNE

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w ewidencji G/PSSE znajduje się 775 zakładów (2021 r. – 657), w których pracownicy narażeni są/mają kontakt z czynnikami rakotwórczymi. W 2022 r. przeprowadzono kontrolę w 288 zakładach, w których narażonych jest 8545 pracowników, w tym 1996 kobiet i 6549 mężczyzn. Ogółem przeprowadzono 320 kontroli w zakresie nadzoru nad czynnikami rakotwórczymi i mutagennymi. W związku ze stwierdzonymi uchybieniami wydano łącznie 90 decyzji (2020 r. -10, 2021 r. -70).

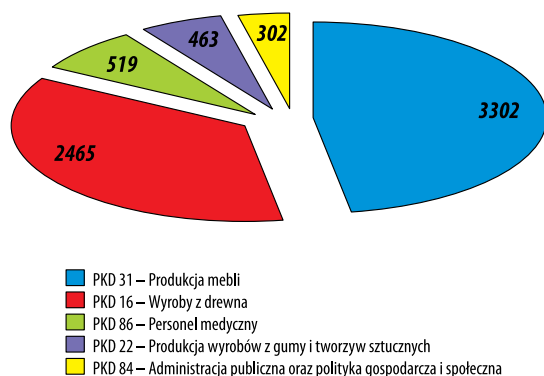
Czynnikami rakotwórczymi i mutagennymi występującymi na stanowiskach pracy są:

- pył drewna powstający przy pozyskiwaniu i obróbce drewna oraz przy procesach produkcyjnych;
- krzemionka krystaliczna powstająca m.in. w przemyśle metalurgicznym, przemyśle materiałów budowlanych, przemyśle paliwowo-energetycznym;
- spaliny emitowane z silników Diesla – narażeni są głównie kierowcy zawodowi, maszyniści, mechanicy samochodowi, operatorzy sprzętu ciężkiego;
- oleje mineralne użyte wcześniej w silnikach spalinowych wewnętrznego spalania w celu smarowania i schładzania części ruchomych silnika – bezpośredni kontakt z olejami przepracowanymi ze skórą jest w warsztatach samochodowych;
- promieniowanie jonizujące emitowane przy wykonywaniu zdjęć RTG, przy badaniach koronograficznych, tomografii komputerowej oraz prześwietlaniu opon do prawidłowego procesu produkcyjnego;
- WWA (wielopierścieniowe węglowodory aromatyczne), których głównym przedstawicielem jest benzo(a)piren.

Występują w sadzy węglowej, smołach węglowych i pakach węglowych oraz w procesie technologicznym – odlewnictwo żelaza, wytwórnia mas bitumicznych;

- epoksyetan – stosowany w procesie sterylizacji w szpitalach;
- formaldehyd jest związkiem stosowanym w celach bakteriobójczych, wykorzystywany do utrwalania i zalewania wycinków histopatologicznych, jak również stosuje się do produkcji i montażu wyrobów przemysłowych, w przemyśle tekstylnym do produkcji niegniotących się tkanin, wchodzi w skład żywic wykorzystywanych w procesie produkcji sklejk;
- związki chromu VI-wartościowego (tj.: chromian potasu, dichromian potasu, tlenek chromu (VI), chromian (VI) cynku) stosowane w badaniach laboratoryjnych oraz procesach galwanicznych.

Rodzaje działalności gospodarczej o największym narażeniu na czynniki rakotwórcze/mutagenne w 2022 r. (liczba osób narażonych)

W roku 2022 do PIS województwa warmińsko-mazurskiego wpłynęło 56 zgłoszeń prac polegających na zabezpieczeniu lub usuwaniu wyrobów zawierających azbest (czynnik rakotwórczy).

W roku sprawozdawczym przeprowadzono 6 kontroli w siedzibach firm zajmujących się usuwaniem/zabezpieczaniem/transportem wyrobów zawierających azbest oraz 9 kontroli w trakcie prowadzenia prac z azbestem. W związku ze stwierdzonymi uchybieniami wydano 2 decyzje administracyjne.

Kontrole miały na celu sprawdzenie wymaganej dokumentacji w tym m. in. decyzji, programów gospodarowania odpadami niebezpiecznymi, badań profilaktycznych pracowników, szkoleń w zakresie bhp, rejestru prac i pracowników narażonych na działanie czynników rakotwórczych w miejscu pracy, oceny ryzyka zawodowego oraz wyposażenia pracowników w odpowiednią odzież i obuwie robocze, środki ochrony indywidualnej, zakazu spożywania posiłków, picia napojów i palenia tytoniu, przechowywania rzeczy osobistych w miejscu wykonywania prac.

Przy pracach związanych z zabezpieczaniem, usuwaniem i transportem wyrobów zawierających azbest na terenie woj. warmińsko-mazurskiego zatrudnionych w 2022 r. było 40 osób.

4. SUBSTANCJE CHEMICZNE I ICH MIESZANINY

Nadzór Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa warmińsko – mazurskiego w zakresie przestrzegania przepisów ustawy o substancjach i mieszaninach chemicznych, rozporządzenia (WE) nr 1907/2006. – REACH, rozporządzenie (WE) nr 1272/2008 – CLP, ustawy o produktach biobójczych oraz nadzór nad prekursorami narkotyków kategorii 2 i 3 prowadzony był bezpośrednio w zakładach pracy i u podmiotów odpowiedzialnych za wprowadzanie do obrotu substancji i mieszanin chemicznych.

W ewidencji nadzorowanych obiektów przez G/PSSE województwa i WSSE liczba wprowadzających do obrotu substancje chemiczne w postaci własnej lub jako składniki w mieszaninach oraz stosujących substancje chemiczne

i ich mieszaniny wynosi 4360 podmiotów (2020 r. – 3966, 2021 r. – 4307), w tym:

- importerów – 1
- producentów – 7
- dalszych użytkowników – formulatorów – 12
- dystrybutorów – 774
- stosujących – 3566

Jak wynika z danych statystycznych 82% to stosujący, którzy nie są formulatorami tj. branża budowlana, meblarstwo, przemysł metalowy oraz pozostała indywidualna działalność usługowa.

W roku sprawozdawczym przeprowadzono łącznie 842 kontrole w zakresie nadzoru nad substancjami i mieszaninami chemicznymi, co stanowi 53 % ogólnej liczby przeprowadzonych kontroli. W 108 przypadkach stwierdzono naruszenie przepisów. W związku z naruszeniem przepisów dotyczących substancji chemicznych i ich mieszanin PIS województwa wydała 70 decyzji administracyjnych mających na celu usunięcie zaistniałych nieprawidłowości.

Najczęściej stwierdzane nieprawidłowości podczas stosowania substancji i mieszanin chemicznych:

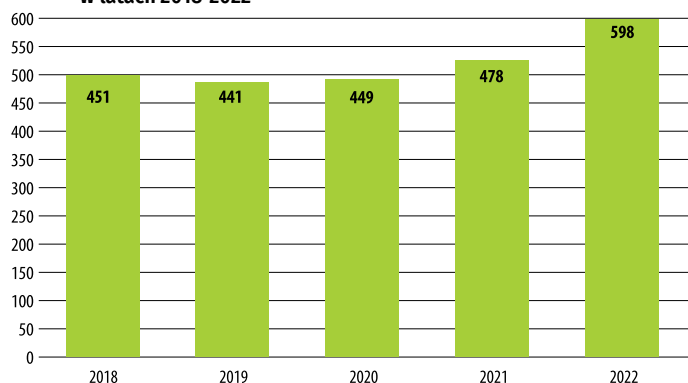
- brak aktualnego spisu chemicznych substancji/ mieszanin niebezpiecznych, stwarzających zagrożenie – 46 przypadków;
- brak kart charakterystyki substancji/mieszanin chemicznych – 46 przypadków;
- nieprawidłowe oznakowanie pojemników, zbiorników, niezabudowanych rurociągów służących do przechowywania substancji niebezpiecznych i mieszanin niebezpiecznych – 10 przypadków.

Ponadto w 2022 r. realizowano wspólnotowe projekty z inicjatyw Forum wymiany informacji Europejskiej Agencji Chemikaliów – REACH-EN-FORCE-10 dotyczący zintegrowanej kontroli produktów chemicznych oraz BPR-EN-FORCE-2 dotyczący kontroli produktów biobójczych pod kątem obecności zatwierdzonych/niezatwierdzonych substancji czynnych.

5. PRODUKTY BIOBÓJCZE

Zgodnie z ewidencją prowadzoną przez G/PSSE województwa warmińsko-mazurskiego w roku sprawozdawczym 598

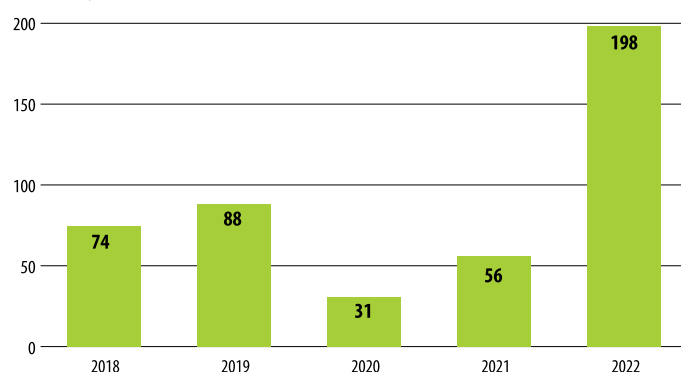
Liczba podmiotów wprowadzających do obrotu produkty biobójcze w latach 2018-2022

podmiotów wprowadzało do obrotu produkty biobójcze, w tym 5 podmiotów zobowiązanych było do uzyskania pozwolenia na wprowadzanie tych produktów.

Ogółem przeprowadzono 198 kontroli (56 – 2021 r.) w zakresie wprowadzania do obrotu produktów biobójczych (głównie u podmiotów prowadzących handel hurtowy i detaliczny) oraz 211 kontroli w zakresie ich stosowania.

Działania kontrolne w zakresie wprowadzania do obrotu produktów biobójczych w latach 2018-2022

W roku 2022 wystawiono 23 decyzje dotyczące produktów biobójczych (m. in. w zakresie wprowadzania produktów biobójczych bez wymaganego pozwolenia, niewłaściwego oznakowania opakowań).

6. PREKURSORY NARKOTYKÓW KAT. 2 i 3

Na terenie województwa w 2022 r. prekursory narkotyków kategorii 2 i 3 wprowadzało do obrotu 59 podmiotów, w tym:

- prekursory kategorii 2 – 16 podmiotów;
- prekursory kategorii 3 – 53 podmioty.

Natomiast stosujących prekursory narkotykowe kategorii 2 i 3 zewidencjonowano 273 podmioty. Przeprowadzono łącznie 18 kontroli u wprowadzających do obrotu prekursory narkotyków oraz 64 kontrole u stosujących. W 2022 r. nie stwierdzono podczas kontroli naruszenia przepisów w zakresie prekursorów narkotykowych.

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego nie wydano zezwoleń na wywóz prekursorów narkotyków do krajów trzecich.

7. PRODUKTY KOSMETYCZNE

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w ewidencji PSSE znajdują się 23 zakłady produkujące i/lub konfekcjonujące produkty kosmetyczne, których główny asortyment stanowią produkty do pielęgnacji ciała, olejki, produkty splotkiwane do mycia oraz perfumy.

W roku sprawozdawczym przeprowadzono 2 kontrole sanitarne, podczas których nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ponadto w ewidencji nadzorowanych obiektów znajduje się 313 podmiotów udostępniających na rynku produkty kosmetyczne, w tym: 32 hurtownie oraz 281 sklepów.

W roku sprawozdawczym przeprowadzono 164 kontrole i wydano 30 decyzji administracyjnych. Nałożono karę na łączną sumę 12775 zł.

WMPWIS jako organ II instancji wydał 9 decyzji dotyczących postępowania odwoławczego w sprawie wprowadzania do obrotu/udostępniania na rynku produktów kosmetycznych.

W ramach unijnego Systemu Wczesnego Ostrzegania o Produktach Niebezpiecznych (RAPEX) organy Państwowej Inspekcji Sanitarnej z terenu województwa warmińsko-mazurskiego w 2022 roku otrzymały 3 notyfikacje dotyczące produktów kosmetycznych, które mogły stwarzać zagrożenie dla zdrowia konsumentów z uwagi na występowanie w składzie substancji zakazanych. W związku z powyższym przeprowadzono 49 kontroli i wizytacji w sklepach stacjonarnych, podczas których nie stwierdzono w obrocie ww. produktów. Ponadto dokonano przeglądu ofert zakwestionowanych produktów na internetowych platformach sprzedażowych m. in. allegro.pl, erli.pl, olx.pl, ebay.pl, portalach społecznościowych oraz dokonano analizy stron internetowych sklepów drogerijnych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.

Ponadto w roku 2022 przeprowadzono 93 kontrole (w tym: 22 u dystrybutorów oraz 71 w sklepach) w zakresie przestrzegania przepisów dot. zakazu stosowania pirytionianu cynku w produktach kosmetycznych. Skontrolowano 1999 produktów kosmetycznych. Wydano 1 decyzję wycofującą z obrotu dwa produkty kosmetyczne zawierające w swoim składzie ww. substancję zakazaną.

8. NADZÓR NAD CZYNNIKAMI BIOLOGICZNYMI

W województwie warmińsko-mazurskim narażenie pracowników na szkodliwe czynniki biologiczne występuje w 2931 zakładach, co stanowi 46 % wszystkich zakładów znajdujących się w ewidencji PIS województwa. W 2022 r. skontrolowano 460 zakładów, w których narażonych na oddziaływanie szkodliwych czynników biologicznych zaliczonych do gr. 2 zagrożenia jest ogółem 17364 osób, natomiast na czynniki biologiczne zaliczone do gr. 3 zagrożenia narażonych jest 9451 osób. Ogółem przeprowadzono 473 kontrole w zakresie zagrożeń biologicznych (w 2021 r. – 377 kontroli).

W związku ze stwierdzeniem naruszenia wymagań higie-

niczno-zdrowotnych PPIS województwa wydali 39 decyzji administracyjnych mających na celu usunięcie zaistniałych nieprawidłowości. Najwięcej osób narażonych na szkodliwe czynniki biologiczne jest zatrudnionych w obiektach służby zdrowia (5059 osób), przetwórstwie spożywczym (4309 osób), przemyśle drzewnym (1034 osób), rolnictwie (523 osób) i leśnictwie (886 osób) – są to branże dominujące w naszym województwie.

W roku sprawozdawczym WMPWIS na podstawie ustawy o mikroorganizmach i organizmach genetycznie zmodyfikowanych wydał 1 opinię w formie postanowienia w zakresie warunków higieny pracy dla zakładów inżynierii genetycznej.

9. OCENA WARUNKÓW PRACY I NARAŻENIA ZAWODOWEGO PRACOWNIKÓW ZATRUDNIONYCH W ZAKŁADACH POGRZEBOWYCH W LATACH 2021-2022.

Zgodnie z wytycznymi do planu pracy w latach 2021-2022 pion Higieny Pracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej województwa realizował temat związany z nadzorem nad warunkami pracy i narażeniem zawodowym pracowników zatrudnionych w zakładach pogrzebowych.

W roku 2022 przeprowadzono ogółem 45 kontroli.

Najczęściej stwierdzone uchybienia dotyczyły m.in.:

- braku rejestru pracowników i prac narażających pracowników na działanie szkodliwego czynnika biologicznego zakwalifikowanego do 3 grupy zagrożenia,
- braku dokumentacji oceny ryzyka zawodowego na poszczególnych stanowiskach pracy w zakładach pogrzebowych,
- nieodpowiedniego stanu sanitarno-higienicznego pomieszczeń i urządzeń higieniczno-sanitarnych.

W związku ze stwierdzeniem naruszeń higieniczno-zdrowotnych w roku 2022 PPIS województwa wydali 19 decyzji administracyjnych, mających na celu poprawę warunków pracy.

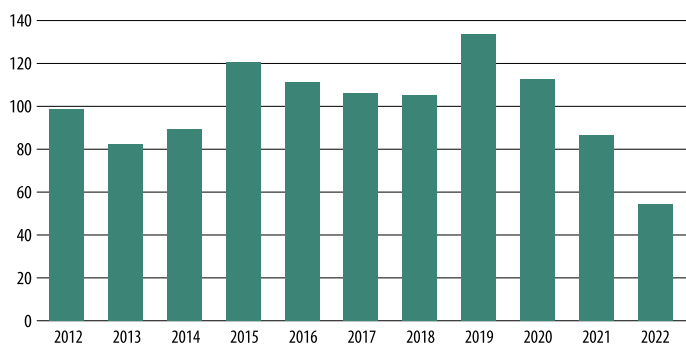
10. CHOROBY ZAWODOWE

Jednym z ważniejszych elementów w działalności pionu higieny pracy Państwowej Inspekcji Sanitarnej jest kontrola warunków zdrowotnych środowiska pracy, a zwłaszcza zapobieganie powstawaniu chorób zawodowych i innych chorób związanych z warunkami pracy. Praca w warunkach szkodliwych lub niewłaściwy sposób wykonywania pracy mogą być przyczyną chorób zawodowych.

W roku 2022 w województwie warmińsko – mazurskim dokonano 153 zgłoszenia podejrzenia choroby zawodowej, w tym 8 zgłoszeń dotyczyło COVID 19 (1 zgłoszenie pośmiertne). Ponadto przeprowadzono 160 postępowań, sporządzono 157 kart oceny narażenia zawodowego i przeprowadzono

Choroby zawodowe stwierdzone w woj. warmińsko-mazurskim w latach 2012-2022

93 wizytacji w ramach postępowań wyjaśniających dot. chorób zawodowych.

Wydano w sumie 73 decyzje, z czego:

- 56 decyzji stwierdzające choroby zawodowe;
- 10 decyzji o braku podstaw do stwierdzenia choroby zawodowej,
- 7 innych decyzji dotyczących chorób zawodowych.

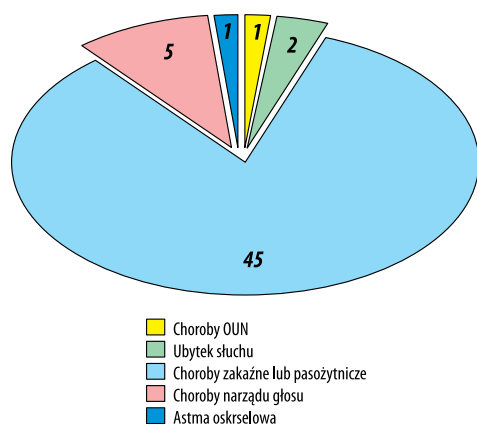
Ponadto PPIS wydali 70 postanowień dotyczących chorób zawodowych.

Wydane postanowienia dotyczyły: zawieszenia postępowania (47), wznowienia postępowania (22) oraz 1 postanowienie dotyczyło przedłużenia postępowania administracyjnego.

W porównaniu do roku 2021 zmalała liczba stwierdzonych chorób zawodowych z 86 przypadków w roku 2021 do 54 w roku 2022 (wykres poniżej).

Wśród stwierdzonych chorób zawodowych w 2022 r. (54) podobnie jak w latach ubiegłych dominują choroby zakaźne i pasożytnicze albo ich następstwa – 45 przypadków (83,3%), w tym odnotowano 37 przypadków zawodowych zachorowań na boreliozę (głównie u rolników – 27 przypadków), 5 zachorowań na kleszczowe zapalenie mózgu (dotyczy rolników indywidualnych) oraz 3 przypadki zachorowania na gruźlicę.

Struktura chorób zawodowych stwierdzonych w woj. warmińsko-mazurskim w 2022 r.

Z analizy chorób zawodowych wg rodzajów działalności gospodarczej wynika, iż najczęściej stwierdzano choroby w zakładach klasyfikowanych w PKD jako:

- rolnictwo (uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową) – 33 przypadki (61,1%);
- leśnictwo i pozyskiwanie drewna – 6 przypadków (11,1%)
- edukacja – 6 przypadków (11,1%)

Podobnie jak w latach ubiegłych niewiele w stosunku do wszystkich stwierdzanych chorób zawodowych jest chorób wywołanych mierzalnymi czynnikami szkodliwymi występującymi w środowisku pracy (w roku 2016 – 2,7%, w roku 2017 – 2,8%, w roku 2018 – ok. 1%, w roku 2019 – 1,5%, w roku 2020 – 1,8 %, w roku 2021 – 1,2 %, a w roku 2022 – 3,7%).

W 2022 r. do W-MPWIS wpłynęły 4 odwołania od decyzji PPIS (3 odwołania złożyły zakłady pracy). Ponadto wpłynęły 1 wniosek o wznowienie postępowania oraz 2 wnioski o wyłączenie PPIS z prowadzonego postępowania.

W związku ze złożonymi odwołaniami od decyzji PPIS dot. chorób zawodowych – WMPWIS w 2022 r. wydał 3 decyzje utrzymujące w mocy decyzje I instancji oraz 1 decyzję uchylającą decyzję w całości i przekazano do ponownego rozpatrzenia.

W roku 2022 wpłynęła 1 skarga na decyzję WMPWIS do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Olsztynie, która została przez WSA oddalona.

11. NADZÓR NAD PRZESTRZEGANIEM ZAKAZU PRODUKCJI I WPROWADZANIA DO OBROTU ŚRODKÓW ZASTĘPCZYCH TZW. DOPALACZY

W celu realizacji zadań wynikających z ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej oraz ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii na terenie woj. warmińsko-mazurskiego prowadzony jest stały monitoring obecności w obrocie środków zastępczych lub produktów, co do których zachodziło podejrzenie, że mogą być środkami zastępczymi lub nowymi substancjami psychoaktywnymi.

W 2022 roku na terenie województwa warmińsko-mazurskiego nie stwierdzono sprzedaży środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych w stacjonarnych placówkach handlowych. PPIS województwa w ramach nadzoru nad środkami zastępczymi i nowymi substancjami psychoaktywnymi w 2022 r. przeprowadzili 47 kontroli (liczba obejmuje wyłącznie działania zakończone protokołem kontroli).

W roku 2022 do WSSE w Olsztynie wpłynęły 24 zgłoszenia podejrzeń zatruc (głównie zatrucia narkotykami, lekami, alkoholem), z czego 1 przypadek dotyczył zatrucia środkami zastępczymi lub NSP (zgon).

Działania PIS w obszarze środków zastępczych (tzw. dopalaczy) i nowych substancji psychoaktywnych prowadzone były głównie w zakresie obejmującym wczesne rozpoznawanie i ostrzeżenie o zagrożeniach ze strony ww. środków, we współpracy z Policją, Prokuraturą, podmiotami leczniczymi, Głównym Inspektoratem Sanitarnym.

Laboratorium Badań Środowiskowych i Żywności

Laboratorium Badań Środowiskowych i Żywności WSSE w Olsztynie od grudnia 2003 r. posiada akredytację Polskiego Centrum Akredytacji (PCA) w zakresie spełnienia wymagań normy PN-EN ISO/IEC 17025 potwierdzoną Certyfikatem Akredytacji Laboratorium Badawczego nr AB 451. Laboratorium sukcesywnie aktualizuje zakres badań akredytowanych dostosowując metody badań do wymagań aktualnych rozporządzeń oraz norm jak również rozszerza zakres o nowe techniki i matryce.

W 2022 r. wprowadzono i uzyskano akredytację PCA dla nowych metod:

- oznaczanie kwasu cyklaminyowego w napojach bezalkoholowych oraz suplementach diety techniką HPLC-UV/VIS wg normy PN-EN 12857:2002;
- oznaczania zawartości histaminy w rybach, produktach rybnych, owocach morza i ich przetworach techniką HPLC-UV/VIS wg normy PN-EN ISO 19343:2017-08. Histamina jest aminą biogenną, której znaczne ilości mogą powstawać w wyniku aktywności mikrobiologicznej w martwych tkankach ryb, szczególnie w przypadku niewłaściwych warunków lub zbyt długiego czasu ich przechowywania. Zatrucia histaminą, w niektórych przypadkach mogą stanowić istotne zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi, w szczególności w przypadku wysokich dawek, krzyżowej reakcji z lekami albo alergii.

W związku z tym oznaczanie zawartości histaminy jest

jednym z kierunków objętych „Planem pobierania próbek do badania żywności w ramach urzędowej kontroli i monitoringu dla Państwowej Inspekcji Sanitarnej”. Wprowadzenie i akredytacja w/w metody pozwala na realizację badań we własnym Laboratorium.

Przeprowadzono aktualizację zakresu dla szeregu metod badania żywności i wody, m.in.:

- oznaczania liczby gronkowców koagulazododatnich (*Staphylococcus aureus* i innych gatunków) w próbkach żywności metodą płytkową posiewu powierzchniowego wg normy PN-EN ISO 6888-1:2022-03;
- oznaczanie zawartości aflatoksyny M1 w mleku i produktach żywnościowych na bazie mleka techniką HPLC-FLD wg normy PN-EN ISO 14501:2021-10;
- oznaczanie liczby kwasowej i kwasowości w tłuszczach metodą miareczkową wg normy PN-EN ISO 660:2021-03 pkt. 9.1;

- oznaczania liczby progowej zapachu TON oraz liczby progowej smaku TFN w wodzie do spożycia przez ludzi metodą uproszczoną, parzystą, wyboru niewymuszonego wg normy PN-EN 1622:2006;
- oznaczania stężenia cyjanków w wodzie, wodzie do spożycia przez ludzi metodą spektrofotometryczną wg Testu Mercka 1.09701.0001;
- oznaczania stężenia chloru wolnego oraz stężenia chloru ogólnego w wodzie, wodzie do spożycia przez ludzi metodą kolorymetryczną wg normy PN-EN ISO 7393-2:2018-04;
- oznaczania stężenia chloru związanego (z obliczeń) w wodzie, wodzie do spożycia przez ludzi wg normy PN-EN ISO 7393-2:2018-04.

Zarówno w obszarze nowych jak i zaktualizowanych badań PCA potwierdziło kompetencje Laboratorium podczas przeprowadzonego audytu.

W obszarze badania żywności Laboratorium, poza badaniami próbek produktów żywnościowych, dodatków do żywności, suplementów, witamin, materiałów do kontaktu z żywnością badanych w ramach urzędowej kontroli żywności i monitoringu, wykonuje także badania próbek pochodzących z ognisk zatruc pokarmowych. Są to próbki kontrolne posiłków oraz próbki wymazów sanitarnych pobranych z powierzchni, z którymi żywność miała kontakt. W przypadku wymazów sanitarnych badania wykonywane są w celu uzyskania informacji na potrzeby dochodzenia epidemiologicznego na temat higieny obszarów, w których wytwarzana jest żywność. Obejmują one wykrywanie obecności Salmonella spp., gronkowca złocistego, bakterii z grupy coli oraz ogólnej liczby drobnoustrojów. W 2022 roku badania te zostały rozszerzone o wykrywanie obecności norowirusów w próbkach wymazów sanitarnych metodą biologii molekularnej – real time RT-PCR.

Laboratorium przeprowadziło szkolenie pracowników powiatowych stacji sanitarno-epidemiologicznych w zakresie pobierania próbek wymazów sanitarnych w kierunku wykrywania obecności norowirusów oraz Listeria monocytogenes.

Na potrzeby nadzoru prowadzonego przez Oddziały Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Olsztynie w 2022 r. Laboratorium wykonało 9 005 badań, w tym 47101 oznaczeń w próbkach: żywności i przedmiotów do kontaktu z żywnością, wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, wody w kąpieliskach i miejscach okazjonalnie wykorzystywanych do kąpeli, wody w basenach.

W ramach podejrzenia zatrucia pokarmowego Laboratorium wykonało badania 53 próbek kontrolnych posiłków oraz 50 próbek wymazów sanitarnych. Z 28 próbek wyizolowano Staphylococcus aureus oraz Escherichia coli.

W 2022 roku Laboratorium wykonało badania żywności dla innych Wojewódzkich Stacji Sanitarno-Epidemiologicznych:

- WSSE w Białymstoku – badania w kierunku wykrywania obecności werotoksycznych Escherichia coli STEC (50 próbek);
- WSSE w Lublinie – badania w kierunku wykrywania obecności wirusów HAV, NoGI, NoGII (45 próbek);

- WSSE w Warszawie – badania w kierunku oznaczania zawartości mykotoksyn (263 próbki);
- WWSE w Szczecinie – badania w kierunku oznaczania zawartości niklu (39 próbek).

Laboratorium potwierdziło kompetencje w zakresie wykonywanych badań poprzez udział w corocznej ocenie Laboratorium przez Polskie Centrum Akredytacji oraz w licznych badaniach biegłości i porównaniach międzylaboratoryjnych organizowanych na szczeblu krajowym jak i międzynarodowym. W październiku 2022 roku Laboratorium wzięło udział w organizowanych we Francji akredytowanych badaniach biegłości w kierunku wykrywania obecności norowirusów oraz wirusa zapalenia wątroby typu A w owocach mrożonych uzyskując bardzo dobre wyniki. Po raz kolejny potwierdzono kompetencje w zakresie metody pobierania próbek wody do badań mikrobiologicznych i fizyko-chemicznych. Akredytację PCA na tę metodę Laboratorium posiada od 2015 r.

Współpraca

Laboratorium Badań Środowiskowych i Żywności współpracuje z komórkami Działu Nadzoru Wojewódzkiej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Olsztynie, Powiatowymi Stacjami Sanitarno-Epidemiologicznymi woj. warmińsko-mazurskiego oraz wieloma instytucjami i jednostkami badawczymi m. in.:

- Narodowym Instytutem Zdrowia Publicznego PZH – Państwowym Instytutem Badawczym w zakresie przekazywania do Krajowego Laboratorium Referencyjnego wyizolowanych z żywności szczepów;
- Państwową Agencją Atomistyki w zakresie wykonywania i przekazywania do PAA wyników badań stężenia aktywności radionuklidu ¹³⁷Cs, w próbkach żywności, wody i produktów rolnych w tym pasz dla zwierząt, w ramach realizacji zadań placówki podstawowej prowadzącej pomiary skażeń promieniotwórczych;
- Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim i Zespołem Szkół Chemicznych i Ogólnokształcących w Olsztynie w zakresie realizacji praktyk zawodowych oraz prezentacji działalności Laboratorium.

Personel i wyposażenie pomiarowo-badawcze

Personel Laboratorium to wysoko wykwalifikowana kadra posiadająca wieloletnie doświadczenie zawodowe, która stale podnosi kwalifikacje poprzez udział w studiach podyplomowych i szkoleniach.

Laboratorium posiada wysokospecjalistyczną aparaturę pomiarowo-badawczą. W obszarze badań chemicznych stosowane są m.in.: spektrometry absorpcji atomowej (FAAS, ETAAS, HGAAS), spektrometr promieniowania gamma, chromatografy gazowe (GC) i cieczowe (HPLC) z detektorami różnego typu w tym z detektorami mas (MS), chromatografy

Pracownia badań sensorycznych wody

jonowe (IC), spektrofotometry, analizatory rtęci, piec mikrofalowy, wirówka z chłodzeniem, homogenizatory. W obszarze badań mikrobiologicznych stosowane są m.in.: inkubatory, ciepłarki, aparaty filtracyjne, kriozamrażarka, w tym do badań obecności materiału genetycznego: termocyklery, aparaty do automatycznej izolacji materiału genetycznego, termomiksery, LightCycler, aparat do elektroforezy oraz przy metodzie immunoenzymatycznej czytnik mikroplitek.

W 2022 r. Laboratorium wyposażone zostało w chromatograf gazowy z detektorem mas typu potrójny kwadrupol (GC/MS/MS) serii 7000D Agilent – aparat nowej generacji mający zastosowanie w wielu obszarach, dający możliwość szybkiej identyfikacji zanieczyszczeń w próbkach i ich monitorowanie.

W celu zapewnienia prawidłowych warunków umożliwiających właściwe postrzeganie cech sensorycznych wody do spożycia przez ludzi (liczby progowej zapachu TON oraz liczby progowej smaku TFN) utworzono nową pracownię sensoryczną w oparciu o wymagania normy PN-EN ISO 8589:2010 „Analiza sensoryczna. Ogólne wytyczne projektowania pracowni analizy sensorycznej”. Pomieszczenia, w których przeprowadza się badania sensoryczne wody monitorowane są pod kątem temperatury, odizolowane od hałasów, dobrze wentylowane i pozbawione obcych zapachów, posiadają równomierne oświetlenie o stałym natężeniu oraz ściany i meble w neutralnych kolorach.

Zapobiegawczy nadzór sanitarny

Państwowa Inspekcja Sanitarna w zakresie zapobiegawczego nadzoru sanitarnego wykonuje zadania z zakresu zdrowia publicznego na etapie planowania i realizacji przedsięwzięć strategicznych na szczeblu krajowym i regionalnym (wojewódzkim, powiatowym i gminnym) oraz indywidualnych, wpisując się w ochronę zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobiegania powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych. Zakres tych działań określony jest w art. 3 ustawy o Państwowej Inspekcji Sanitarnej (Dz. U. z 2023 r., poz. 338).

Działania te dotyczą w szczególności:

- 1) opiniowania projektów planów zagospodarowania przestrzennego województwa, studiów uwarunkowań i kierunków przestrzennego rozwoju gmin, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, uzgadniania warunków zabudowy i zagospodarowania terenu pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych;
 - 1a) uzgadnianie warunków zabudowy i zagospodarowania terenu pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych;
- 2) uzgadnianie dokumentacji projektowej pod względem wymagań higienicznych i zdrowotnych dotyczących:
 - a) budowy oraz zmiany sposobu użytkowania obiektów budowlanych, statków morskich, żeglugi śródlądowej i powietrznych,
 - b) nowych materiałów i procesów technologicznych przed ich zastosowaniem w produkcji lub budownictwie;
- 3) uczestniczenie w dopuszczeniu do użytku obiektów budowlanych, statków morskich, żeglugi śródlądowej i powietrznych oraz środków komunikacji lądowej;
- 4) inicjowanie przedsięwzięć oraz prac badawczych w dziedzinie zapobiegania negatywnym wpływom czynników i zjawisk fizycznych, chemicznych i biologicznych na zdrowie ludzi.

Wymienione powyżej zadania – realizowane zarówno przez Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych, jak

i przez Warmińsko-Mazurskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego przyczyniają się w sposób istotny do poprawy stanu sanitarno-higienicznego województwa.

Wojewódzki inspektor sanitarny jest właściwy do opiniowania studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na mocy ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2022 r., poz. 503 z późn. zm.). W roku 2022 wojewódzki inspektor sanitarny zajął 154 stanowiska/opinie w sprawie projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego miast i gmin oraz 21 opinii w sprawie projektów studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miast i gmin, a także zajął 88 stanowisk w formie pism – z uwagami.

Do opiniowania studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miast i gmin oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, czyli tych samych dokumentów, co wojewódzki inspektor sanitarny, tylko w oparciu o inną ustawę – z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2022 r., poz. 1029 z późn. zm.) zobligowani są Państwowi Powiatowi Inspektorzy Sanitarni. W związku z tym PPIIS zajęli 188 stanowisk w sprawie zaopiniowania projektów dokumentów planistycznych. Dodatkowo, powiatowi inspektorzy sanitarni w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektowanych ww. dokumentów uzgodnili zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla 214 dokumentów. W roku 2022 wydano 6 stanowisk dotyczących odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, w tym 1 stanowisko wydane zostało negatywnie (nie odstąpiono od przeprowadzenia strategicznej oceny).

Z kolei w oparciu o ww. ustawę z dnia 3 października 2008 r., lecz w odniesieniu do projektów m.in. polityk, strategii, planów m.in. w dziedzinie przemysłu, gospodarki wodnej, gospodarki ściekowej, gospodarki odpadami – w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko uczestniczy i wydaje opinie państwowy wojewódzki inspektor sanitarny.

W minionym roku w ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko uzgodniono zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko dla 16 dokumentów oraz zaopiniowano 20 projektów dokumentów. Odstąpiono z kolei dla większości dokumentów strategicznych (głównie aktualizowanych), tj. w przypadku 39 dokumentów. W 3 przypadkach nałożono obowiązek przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Wśród opiniowanych przez WMPWIS dokumentów znalazły się: programy ochrony środowiska, w tym zdrowia ludzi, lokalne programy rewitalizacji miast, strategie rozwoju społeczno-gospodarczego, plany zrównoważonej mobilno-

ści miast, a także projekty założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa oraz plany gospodarki niskoemisyjnej.

Z kolei powiatowi inspektorzy sanitarni opiniowali głównie miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, jak również zmiany tych planów (większość uzgadnianych dokumentów stanowią miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego obejmujące pojedyncze jednostki osadnicze oraz fragmenty miast).

Działania planistyczne kładą nacisk w większości na przyjmowanie rozwiązań proekologicznych w zakresie gospodarki wodno-ściekowej, gospodarki energetycznej, gospodarki odpadami – co ma znaczący wpływ na poprawę stanu sanitarno-higienicznego miast, gmin i osiedli wiejskich.

Przy rozpatrywaniu studiów uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego nieodłączne jest analizowanie prognozy oddziaływania na środowisko. Prognoza uwzględnia skutki dla środowiska, w tym zdrowia ludzi, wynikające z projektowanego przeznaczenia terenu, powodowane emisją, wprowadzaniem ścieków do wód i do ziemi, wytwarzaniem odpadów, zanieczyszczeniami gleby, ryzyko awarii, oddziaływaniem na wody powierzchniowe i podziemne, zwierzęta i rośliny, a także zawiera analizę możliwości ewentualnych rozwiązań eliminujących lub ograniczających negatywne oddziaływanie na środowisko.

Należy zauważyć, że w większości zapisy tych planów przewidują zaopatrzenie w wodę z ujęć o charakterze publicznym (objętych stałym nadzorem inspekcji sanitarnej), odprowadzenie ścieków ma miejsce do kanalizacji sanitarnej, a następnie do oczyszczalni ścieków; zezwala się na funkcjonowanie kotłowni wyłącznie na paliwo ekologiczne, niskoemisyjne (w aglomeracjach miejskich są to elektrociepłownie). Systematycznemu uporządkowaniu podlega zabudowa – wydzielane są tereny o przeznaczeniu przemysłowym i składowym, oddzielane są one od terenów zabudowy mieszkalnej i mieszkalno-usługowej. Organy państwowej inspekcji sanitarnej określają w wydawanych opiniach o tych planach warunki dla funkcjonowania usług w zabudowie mieszkalnej (mogą to być wyłącznie usługi nieuciążliwe, np. związane z zaspokajaniem codziennych potrzeb mieszkańców, tzw. komercyjne w zakresie: handlu, gastronomii, turystyki i rekreacji, finansów i ubezpieczeń, administracji gospodarczej, obsługi komunikacji oraz usług bytowych w obiektach wbudowanych lub wolnostojących).

W planach określa się również tereny wypoczynkowe i rekreacyjne, tereny imprez masowych wraz z niezbędną infrastrukturą, a także tereny handlu (w tym obiekty handlowe o powierzchni sprzedaży przekraczającej 400 m²) czy gastronomii.

W roku 2022, podobnie jak w ostatnich latach, wydawano sporadycznie negatywne opinie o miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (w całym województwie wydano 2 takie opinie). Dwa zasadnicze powody to: planowanie „nowej” zwartej zabudowy mieszkalnej w oparciu

o indywidualne ujęcia wody i zbiorniki bezodpływowe na ścieki oraz lokalizowanie uciążliwych przedsięwzięć np. stref przemysłowych w otoczeniu zabudowy mieszkalnej.

Następnym etapem w procesie inwestycyjnym jest określanie przez państwowego wojewódzkiego i powiatowego inspektora sanitarnego warunków dla „lokalizacji” szczególnej grupy inwestycji – przedsięwzięć mogących (zawsze lub potencjalnie) znacząco oddziaływać na środowisko. Listę tych przedsięwzięć zawiera rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019 r., poz. 1839 z późn. zm.) wydane na podstawie ustawy z 3 października 2008 r. Każde z wymienionych w tym rozporządzeniu przedsięwzięć wymaga wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach (tzw. „decyzja środowiskowa”). Planowane przedsięwzięcia mogące zawsze znacząco oddziaływać na środowisko wymagają przeprowadzenia oceny oddziaływania na środowisko. W odniesieniu do tej grupy przedsięwzięć właściwy jest wojewódzki inspektor sanitarny. Są to inwestycje polegające na budowie: dróg (ekspresowych i autostrad), napowietrznych linii elektroenergetycznych, instalacji do przesyłu ropy naftowej, produktów naftowych, substancji chemicznych lub gazu, sztucznych zbiorników wodnych, inwestycji w zakresie terminalu, strategicznej inwestycji w sektorze naftowym, a także inwestycji w zakresie linii kolejowych oraz inwestycji w rozumieniu art. 2 pkt 3 ustawy z dnia 10 maja 2018 r. o Centralnym Porcie Komunikacyjnym. PWIS jest również organem właściwym do opiniowania pozostałych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać

na środowisko w zakresie zadań określonych w ustawie o Państwowej Inspekcji Sanitarnej. Państwowy powiatowy inspektor sanitarny lub państwowy graniczny inspektor sanitarny jest organem właściwym do wydawania opinii w odniesieniu do pozostałych przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (zawsze i potencjalnie), w zakresie zadań określonych dla tych organów w ustawie z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej.

Drugą grupę przedsięwzięć wymienionych w rozporządzeniu stanowią przedsięwzięcia mogące potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko. W przypadku uznania m.in. przez powiatowego inspektora sanitarnego potrzeby przeprowadzenia oceny oddziaływania danej inwestycji na środowisko – opracowywany jest raport, który wraz z innymi dokumentami podlega weryfikacji.

Państwowy inspektor sanitarny ustala warunki realizacji przedsięwzięcia analizując wymogi sanitarno-higieniczne i zdrowotne.

Najczęściej rozpatrywane inwestycje to obecnie przede wszystkim farmy fotowoltaiczne, a także inwestycje polegające na budowie, rozbudowie i przebudowie dróg, budowy budynków inwentarskich, w tym wieloprzemysłowych ferm drobiu i świń, inwestycje porządkujące gospodarkę wodno-ściekową (sieci wodociągowe, sieci kanalizacji sanitarnych, oczyszczalnie ścieków i stacje uzdatniania wody), stacje paliw, modernizacje systemów ciepłowniczych i rozbudowy sieci ciepłych, biogazownie.

Realizacja inwestycji, takich jak sieci wodociągowe, oczyszczalnie ścieków, stacje uzdatniania wody – przyczynia się niewątpliwie do poprawy stanu sanitarno-higienicznego

województwa, jednak ilość podejmowanych przedsięwzięć w tym zakresie jest niepokojąco niewielka. Na terenie niektórych gmin nadal istnieje konieczność budowy w trybie pilnym oczyszczalni ścieków, kolektorów sanitarnych wraz z przyłączami (szczególnie w miejscowościach zaopatrzonych w wodę z wodociągu publicznego).

W ostatnich latach obserwuje się znaczący wzrost inwestycji stanowiących alternatywę dla tradycyjnych źródeł energii – tzw. OZE – odnawialnych źródeł energii. We wcześniejszych latach były to elektrownie wiatrowe i biogazownie, które budziły protesty lokalnej społeczności z uwagi na hałas (przede wszystkim w zakresie tzw. infradźwięków) i tzw. efekt stroboskopowy (turbiny wiatrowe), a także uciążliwości zapachowe (biogazownie). Jednak po wprowadzeniu przepisów regulujących m.in. kwestie odległości przy sytuowaniu elektrowni wiatrowych od budynków mieszkalnych albo budynków o funkcji mieszanej i odwrotnie – budynków mieszkalnych albo budynków o funkcji mieszanej od elektrowni wiatrowych – ilość spraw związanych z planowaniem lokalizacji dla farm wiatrowych zmalała niemalże do zera. Obecnie najwięcej powstających inwestycji związanych z OZE dotyczy farm fotowoltaicznych. Dla ich lokalizacji najczęściej wyznacza się rozległe tereny rolne (gorszej klasy – nieuprawnej) lub nieużytki.

W dalszym ciągu dużym problemem na terenie województwa warmińsko-mazurskiego są powstające wielkopowierzchniowe fermy zwierząt, których lokalizacja wzbudza ogromny sprzeciw społeczny z uwagi na usytuowanie budynków inwentarskich w bardzo bliskiej odległości od zabudowań mieszkalnych. Z tego względu państwowi powiatowi inspektorzy sanitarni niejednokrotnie wydają negatywne opinie w sprawie uzgodnienia warunków realizacji przedsięwzięcia przed wydaniem decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach. W 2022 roku wydano w sumie 1 taką opinię.

Dla realizacji przedsięwzięć drogowych w wielu przypadkach ustala się warunki realizacji dotyczące zastosowania rozwiązań poprawiających klimat akustyczny i aerosanitarny powietrza (pas zieleni izolującej, ekrany akustyczne, zastosowanie stolarki okiennej o podwyższonej izolacyjności akustycznej wyposażonej w nawiewniki).

Wykaz ważniejszych inwestycji oraz dokumentów strategicznych, mających istotne znaczenie lokalne lub ponadlokalne, opiniowanych lub uzgadnianych przez WMPWIS w roku 2022:

- I. Dokumenty strategiczne o znaczeniu lokalnym lub ponadlokalnym:
 1. Projekt Programu Regionalnego Fundusze Europejskie dla Warmii i Mazur na lata 2021-2027.
 2. Projekt Planu zrównoważonej mobilności MOF Olsztyna.
 3. Projekt Programu ochrony powietrza dla strefy warmińsko-mazurskiej ze względu na przekroczenie poziomu dopuszczalnego pyłu PM10 i poziomu docelowego benzo(a)pirenu zawartego w pyłe PM10 wraz z planem działań krótkoterminowych.
 4. Projekty planu zagospodarowania przestrzennego akwenów portu morskiego w Elblągu.

5. Projekt Planu gospodarki odpadami dla województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2023-2028.

- II. Przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko o znaczeniu ponadlokalnym:

1. Inwestycja polegająca na budowie drogi ekspresowej S16 na odcinku Mrągowo-Orzysz-Ełk.
2. Inwestycja polegająca na budowie gazociągu Konopki – Ełk – Mrągowo wraz z infrastrukturą niezbędną do jego obsługi na terenie województw mazowieckiego, podlaskiego i warmińsko-mazurskiego.

W roku 2022 określono w województwie warunki dla realizacji 82 przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko. W zakresie kompetencji należących do państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych wydano m.in. ważniejsze opinie o warunkach realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko:

1. Budowa dwóch nowoczesnych budynków inwentarskich do hodowli indyków wraz z infrastrukturą towarzyszącą na działce nr 427/6 obręb Koszelewy, gmina Rybno.
2. Budowa zakładu produkcyjnego pn. SOIL PRO EKO na terenie części działek nr 200 i 205 położonych w obrębie ewid. Nowa Wieś gm. Pastłęk.
3. Budowa portu jachtowego na działce nr 303/12 m. Grajwo gm. Giżycko.
4. Budowa pięciu budynków inwentarskich – kurników o łącznej maksymalnej obsadzie 1100 DJP wraz z infrastrukturą towarzyszącą na działkach o nr ewid. 215/3, 215/4 i 32/6 w miejscowości Upałty, gmina Giżycko.
5. Rozbudowa drogi wojewódzkiej nr 592 na odcinku Kętrzyn-Giżycko – ponowna ocena oddziaływania na środowisko.
6. Budowa fermy chowu brojlerów składających się z 3 budynków inwentarskich o łącznej obsadzie 99,9 tys. szt. wraz z infrastrukturą na działkach nr 162/3, 162/4, 162/5 obręb 0012 Łążyn gm. Lubawa.
7. Budowa elektrowni słonecznej o mocy do 220 MW wraz z infrastrukturą towarzyszącą na działce nr ew. 3/41 obręb 0010 Godzikowo, Gmina Kętrzyn, oraz na działce nr ew. 257 (obręb 0029) Nakomiady, Gmina Kętrzyn.
8. Farma fotowoltaiczna o mocy do 300 MW w m. Zaręby, gm. Lidzbark Warmiński na powierzchni ok. 325,5 ha.
9. Budowa trzech budynków inwentarskich do chowu brojlera kurzego wraz z niezbędną infrastrukturą na działce o nr ewid. 321/9 obręb Mroczo, gmina Grodziczno, powiat nowomiejski, województwo warmińsko-mazurskie (instalacja do chowu brojlera kurzego wraz z niezbędną infrastrukturą o obsadzie 141960 szt. (567,84 DJP).
10. Przedsięwzięcie polegające na budowie elektrowni słonecznej wraz z infrastrukturą towarzyszącą na działce nr 359 obręb Jaśki oraz na działce nr 322 obręb Rosochackie, na terenie gm. Olecko o mocy do 400 MW.
11. Modernizacja instalacji do produkcji płyt drewnopochodnych – płyt wiórowych, zlokalizowanej na terenie

zakładu EGGER Biskupiec Sp. z o.o. w Biskupcu – Kolonii Druhej, ul. św. Józefa 1, 11-300 Biskupiec.

12. Budowa hali produkcyjnej obejmującej rozbudowę o nową halę produkcyjną Zakładu Prototypów Łodzi przy ul. Osiedlowej w Ostródzie.
13. Budowa farmy fotowoltaicznej Orzysz o łącznej mocy do 100 MW wraz z niezbędną infrastrukturą towarzyszącą na działkach o nr ewidencyjnych: 3, 9, 11/59, 13/2, 17/5, 21/18, 25/5, 27/8, 185/6 położonych w obrębie Grzegorz, gmina Orzysz.
14. Budowa instalacji fotowoltaicznej o mocy do 400 MW wraz z infrastrukturą towarzyszącą na działkach ewidencyjnych nr 4/2 obręb Łupowo oraz 126/41 obręb Sąpaty.

Do istotnych zadań państwowej inspekcji sanitarnej należy również rozpatrywanie odstępstw od wymogów technicznych określonych w rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz. U. z 2022 r., poz. 1225).

Większość odstępstw rozpatruje państwowy wojewódzki inspektor sanitarny i są to odstępstwa w zakresie:

- obniżenia poziomu podłogi poniżej terenu dla pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi;
- obniżenia wysokości pomieszczeń przeznaczonych na pobyt ludzi;
- oświetlenia wyłącznie światłem sztucznym pomieszczeń stałej pracy.

W roku 2022 WMPWIS rozpatrzył 66 spraw związanych z odstępstwami i wydał 40 decyzji. W większości przypadków odstępstwa od warunków technicznych dotyczyły spraw związanych są ze zmianą sposobu użytkowania pomieszczeń. Najwięcej wniosków związanych było z wyrażeniem zgody na obniżenie wysokości pomieszczeń i dotyczyły one przede wszystkim lokali o funkcji gastronomicznej, pomieszczeń produkcyjnych, pomieszczeń podmiotów leczniczych lub przeznaczonych na pobyt więcej niż 4 osób w pomieszczeniu.

Zgoda na brak oświetlenia światłem dziennym jest wydawana w szczególnych przypadkach – gdy oświetlenie to nie jest wskazane ze względów technologicznych lub jest uzasadnione celowością funkcjonalną zlokalizowania pomieszczenia w części budynku pozbawionej oświetlenia dziennego.

Natomiast zgoda na obniżenie wysokości pomieszczeń (nie mniej niż do 2,50 m) zazwyczaj udzielana jest dla pomieszczeń istniejących, dobrze wentylowanych, oświetlonych światłem dziennym i spełniających pozostałe wymogi techniczne.

Ponadto w związku z § 14 ust. 5 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 26 marca 2019 r. w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać pomieszczenia i urządzenia podmiotu wykonującego działalność leczniczą (Dz. U. z 2022 r., poz. 402) wojewódzki inspektor sanitarny udzielił również zgody w zakresie lokalizacji poniżej poziomu terenu urządzonego

przy budynku pomieszczeń o charakterze diagnostycznym, terapeutycznym, magazynowym i o funkcjach pomocniczych. W trybie przedmiotowego rozporządzenia wydano 2 decyzje.

Kolejny etap w działalności inwestycyjnej stanowi uzgadnianie dokumentacji projektowej w zakresie wymagań higieniczno-sanitarnych. Uzgodnień dokonują powiatowi inspektorzy sanitarni oraz działający na mocy upoważnienia Głównego Inspektora Sanitarnego – rzeczoznawcy ds. sanitarno-higienicznych.

Należy podkreślić, że projektowane i stosowane materiały budowlane w szczególności wykończenia ścian i posadzek, elementy wyposażenia (np. w gastronomii, przemyśle spożywczym ze stali nierdzewnej) ewidentnie przyczyniają się do poprawy funkcjonalności i estetyki obiektów. Inwestorzy stosują coraz lepszej jakości urządzenia technologiczne charakteryzujące się wysokim poziomem techniki (umożliwia to np. wykonywanie kilku czynności w krótkim czasie jednocześnie, zapewnia powtarzalność istotnych procesów produkcyjnych) i bezpieczeństwem obsługi. Na uwagę zasługuje również coraz częstsze projektowanie i stosowanie dobrej jakości instalacji wentylacyjnych i klimatyzacyjnych, co pozwala zachować w pomieszczeniach wymaganą jakość powietrza (czystość, wilgotność, temperatura).

Niestety jest sporo zastrzeżeń do projektów uzgadnianych przez rzeczoznawców ds. sanitarno-higienicznych, przede wszystkim tych związanych z działalnością leczniczą (głównie szpitali) i gastronomiczną (zaplecza kuchenne).

Wśród uzgadnianych projektów przez Państwowych Powiatowych Inspektorów Sanitarnych przeważają sklepy (w tym galerie handlowe) i lokale gastronomiczne – najczęściej tzw. „małe gastronomie” – jak również restauracje z pełną gamą przygotowywanych potraw. Najczęściej są to adaptacje istniejących powierzchni usługowych, przebudowa i rozbudowa już istniejących. Inną grupę stanowią podmioty wykonujące działalność leczniczą – są to przede wszystkim nieduże przychodnie, ale również pomieszczenia praktyki zawodowej. Kolejną grupę stanowią lokale usługowe adaptowane najczęściej na zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej, salony masażu. Uzgadnia się również niewielką ilość projektów przedszkoli, żłobków czy klubów dziecięcych.

Wśród uzgadnianych projektów przeważają lokale usługowe, w tym gastronomiczne o bardzo różnym profilu działalności – od bufetów oferujących napoje i słodycze po restauracje z pełną ofertą przygotowywanych potraw. Najczęściej są to adaptacje istniejących powierzchni usługowych, przebudowa i rozbudowa już istniejących. Drugą grupę stanowią podmioty wykonujące działalność leczniczą – są to przede wszystkim nieduże ambulatoria (przychodnie), ale również szpitale (na ogół przebudowywane i rozbudowywane), a także pomieszczenia praktyki zawodowej (dawnej prywatnej indywidualnej praktyki lekarskiej). Trzecią grupę stanowią pozostałe lokale usługowe adaptowane najczęściej na zakłady fryzjerskie, kosmetyczne, odnowy biologicznej,

salony masażu. Uzgadnia się również projekty aptek oraz sklepów różnej branży.

W roku 2022 powiatowi inspektorzy sanitarni na terenie województwa uzgodnili 377 dokumentacji projektowej, w tym projektów budowlanych czy technologicznych, zaś rzeczoznawcy ds. sanitarnohigienicznych uzgodnili 419 dokumentacji projektowych. Wśród projektów zaopiniowanych przez PPIS znalazły się m.in.:

W zakresie kompetencji należących do państwowych powiatowych inspektorów sanitarnych wydano m.in. następujące (ważniejsze) opinie o projektach budowlanych:

1. Zmiana sposobu użytkowania pomieszczeń parteru budynku wielofunkcyjnego z przeznaczeniem na przedszkole niepubliczne w Bartoszycach przy ul. 11 Listopada 10.
2. Budynek usługowo-handlowy na budynek przedszkola niepublicznego w Braniewie przy ul. Traugutta 3.
3. Budowa hali produkcyjnej DEKORGLASS na działce nr 384/15 obręb Burkat, gm. Działdowo przeznaczonej do produkcji form metalowych.
4. Budowa budynku dla SPZOZ w Działdowie na potrzeby Bloku Operacyjnego, SOR, OAiOM i Centralnej Sterylizatorni w Działdowie przy ul. Leśnej 1.
5. Przebudowa lokali użytkowych polegająca na dostosowaniu na potrzeby gabinetów stomatologicznych i medycyny estetycznej przy ul. Nowowiejskiej 3/7 w Elblągu.
6. Adaptacja lokalu usługowego na potrzeby zespołu gabinetów stomatologicznych zlokalizowanych na parterze realizowanej zabudowy mieszkalno-usługowej przy ul. Przy Bramie Targowej 13 a w Elblągu.
7. Przebudowa i adaptacja części istniejących pomieszczeń budynku na terenie Szpitala Powiatowego w Pasłęku w celu utworzenia pracowni Tomografii Komputerowej (TK) oraz wykonania łącznika do budynku głównego wraz z przebudową podjazdu dla karet.
8. Rozbudowa kompleksu oświatowego o wolnostojący budynek przedszkola przy istniejącym budynku Szkoły Podstawowej (dawnego gimnazjum) w Prostkach, dz. nr 1457/16, obręb Prostki.
9. Budowa budynku proszkowni serwatki na terenie Okręgowej Spółdzielni Mleczarskiej przy ul. Białostockiej 25 w Giżycku.
10. Budowa stołówki szkolnej i żywienia w oddziałach przedszkolnych w szkole podstawowej w Wilkasach.
11. Budowa budynku handlowo-usługowego w Giżycku przy ul. Pasaż Portowy z przeznaczeniem na gabinety stomatologiczne.
12. Budowa hali produkcyjno-magazynowej w ramach rozbudowy istniejącej hali produkcyjno-magazynowej o wydział ramek wraz z zagospodarowaniem terenu i infrastrukturą techniczną na dz. nr 49 obręb 0002 Lubawa i dz. nr 228 obręb Lubawa 0001 Lubawa.
13. Adaptacja lokali usługowych na gabinety stomatologiczne w Iławie przy ul. Niepodległości 10.
14. Przebudowa bloku operacyjnego i oddziału chirurgii Szpitala Powiatowego w Kętrzynie.
15. Przebudowa pomieszczeń na parterze budynku mieszkalno-usługowego na gabinety lekarskie i rehabilitacyjne przy ul. Sosnowej 12 w Lidzbarku Warmińskim.
16. Budowa napowietrznego ciągu pieszego z punktem widokowym w ramach rozbudowy Ośrodka Narciarskiego

Kurza Góra na działkach o nr ewid. 160/5, 160/30, 160/50 obręb Kurzętnik, gm. Kurzętnik.

17. Dobudowa hali produkcyjno-magazynowej z łącznikiem i budynkiem technicznym na dz. nr 91/2, 92/1, obręb Mierzyn, gm. Biskupiec na terenie przetwórci owoców i warzyw.
18. Budowa budynku usługowo-handlowego z przeznaczeniem na przedszkole i żłobek, dz. nr 146/5 obr. 0002 Dorotowo, gm. Stawiguda.
19. Przebudowa fragmentu parteru budynku A Warmińsko-Mazurskiego Centrum Chorób Płuc na potrzeby Oddziałów Onkologii i Gruźlicy przy ul. Jagiellońskiej 78 w Olsztynie.
20. Adaptacja pomieszczeń budynku na Regionalną Placówkę Opiekuńczo-Terapeutyczną w Olsztynie przy ul. Kościuszki 86.
21. Budowa stacji uzdatniania wody oraz obiektów towarzyszących, przyłączy wodociągowych, energetycznych, kanalizacji sanitarnej i technologicznej w miejscowości Bartążek, na terenie działek o nr ew. 5/7, 5/6 obręb Bartąg, gmina Stawiguda.
22. Budowa hali piekarniczo-cukierniczej w Międzyzlesiu, dz. nr 233/7, gm. Ostróda.
23. Remont oddziału wewnętrznego wraz z dostosowaniem do aktualnych potrzeb oddziału w Szpitalu Powiatowym ul. Jagiełły 1 w Ostródzie.
24. Przebudowa pomieszczeń na poradnię onkologiczną i chirurgii onkologicznej w Ostródzie przy ul. Kościuszki 2.
25. Budowa budynku mieszkalno-pensjonatowego projektowanego w Piszcu przy ul. Łąkowej.
26. Budowa Centrum Rehabilitacji po-Covid 19 w Orzyszu dz. nr 257, obr. Orzysz, gm. Orzysz.
27. Budowa zaplecza gastronomicznego kuchni pracowniczej w zakładzie IKEA Industry w Wielbarku.
28. Przebudowa istniejącego budynku szkoły i zmiana sposobu użytkowania budynku na potrzeby przedszkola zlokalizowanego przy ul. Mickiewicza w Świętajnie.
29. Budowa wielkopowierzchniowego obiektu handlowego zlokalizowanego przy ul. Reja w Pasymiu.

Ponadto WMPWIS zatwierdził 41 projektów osłon stałych przed promieniowaniem jonizującym dla gabinetów i pracowni rentgenowskich z aparatami rtg oraz projektów wentylacji w pracowniach lub gabinetach rentgenowskich.

Ostatni etap działania Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego stanowi uczestnictwo w dopuszczeniu do użytku obiektów budowlanych. Sprawdzana jest przede wszystkim zgodność wykonania obiektu budowlanego z projektem budowlanym – na podstawie art. 56 ustawy Prawo budowlane, ale także spełnienie wymogów sanitarno-higienicznych. W roku 2022 uczestniczono w odbiorach 645 inwestycji, wielu bardzo istotnych z punktu widzenia rozwoju województwa.

Ponadto pracownicy nadzoru zapobiegawczego WSSE w 2022 r. uczestniczyli w 1 kontroli statku żeglugi śródlądowej i wydali 2 opinie w sprawie dopuszczenia do eksploatacji

statku żeglugi śródlądowej pod względem wymagań sanitarnych.

Wśród istotnych obiektów odebranych przez powiatowych inspektorów sanitarnych w 2022 roku znalazły się:

1. Oddział Dziecięcy w Szpitalu Powiatowym im. Jana Pawła II w Bartoszycach.
2. Oddział Udarowy z Neurologią w Szpitalu Powiatowym im. Jana Pawła II w Bartoszycach.
3. Przedszkole Niepubliczne „Mali Odkrywcy”, ul. 11 Listopada 10, 11-200 Bartoszyce.
4. Gabinet ginekologiczny przy ul. Mazurskiej 7, 11-200 Bartoszyce.
5. Rozbudowane Obiekty Rehabilitacyjne Wojewódzkiego Szpitala Rehabilitacyjnego przy ulicy Armii Krajowej 24 w Górowie Iławeckim.
6. Poradnia lekarska z funkcją mieszkalną na poddaszu przy ul. Kajki 1 w Działdowie.
7. Zmiana sposobu użytkowania budynku mieszkalno-usługowego na budynek usługowy – żłobek dziecięcy i centrum szkoleniowe zlokalizowanego w Działdowie przy ul. Orłowskiego 30, dz. Nr 655/20.
8. Stacja Podnoszenia Ciśnienia Wody w Lidzbarku przy ul. 3 Maja na działce nr 429/3 i 432/5.
9. Zakład produkcji osłon modułu dla telewizorów wraz z infrastrukturą towarzyszącą w Działdowie przy ul. Przemysłowej na działce nr 391/2 obręb Burkat, gm. Działdowo.
10. Oddział Chorób Wewnętrznych Szpitala Powiatowego w Pasłęku po modernizacji w związku z COVID-19.
11. Modernizacja pomieszczeń dla potrzeb Oddziału Anestezjologii i Intensywnej Terapii w budynku Szpitala Miejskiego Św. Jana Pawła II w Elblągu.
12. Przebudowane pomieszczenia piwniczne klatki K1 Domu Studenckiego nr 1 Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Elblągu na potrzeby Centrum Kompetencji Społecznych.
13. Zespół pomieszczeń laboratorium, pomieszczeń higieniczno-sanitarnych dla pracowników produkcyjnych oraz pomieszczeń biurowych w budynku Centrum Badawczo Rozwojowego przy ul. Westerplatte 43 w Pasłęku.
14. Dom Pomocy Społecznej w Ełku przy ul. M. Szczęsnego.
15. Poradnia lekarza rodzinnego w Ełku przy ul. Tuwima 20/5U.
16. Budynek produkcyjno-magazynowy (produkcja jachtów) z częścią administracyjną w Ełku przy ul. Produkcyjnej.
17. Pracownia Endoskopowa na parterze w budynku głównym Szpitala w Giżycku przy ul. Warszawskiej 41.
18. Rozbudowany budynek handlowo-usługowy i nowo wybudowany budynek handlowo-usługowy, parking (200 mp.) instalacja doziemna wodociągowa, elektroenergetyczna, kanalizacja sanitarna i deszczowa, doziemna instalacja gazowa w Parku Handlowym M6 przy ul. Przemysłowej 14 w Giżycku.
19. SPA przy Hotelu Zamek Ryn przy ul. Plac Wolności 2 w Rynie.

20. Pracownia rezonansu magnetycznego w Giżycku przy ul. Armii Krajowej.
21. Rozbudowane oddziały przedszkolne przy Szkole Podstawowej w Bystrym.
22. Budynek restauracji szybkiej obsługi w Giżycku – KFC.
23. Budowa kostnicy i kolumbarium wraz z zagospodarowaniem terenu i infrastrukturą techniczną (przyłączami) na dz. ew. 221, 226/12, 226/15, obręb Banie Mazurskie.
24. Przebudowa i rozbudowa budynku Środowiskowego Domu Samopomocy w Lubawie przy ul. Kupnera 18, dz. nr 132/3 m. Lubawa obręb 7.
25. Zmiana sposobu użytkowania pomieszczeń przedszkola na pomieszczenia usług medycznych na dz. nr 130, obręb 12 w Iławie przy ul. 1 Maja 2.
26. Budynek handlowy „Lidl” wraz z przyłączeniami, oświetleniem terenu, przebudową kolizji, miejscami postojowymi i zagospodarowaniem terenu na dz. nr 30/2, 30/29, 30/25 obręb 2 w m. Lubawa.
27. Budowa budynku restauracji McDonald’s z wiatą śmietnikową, kontenerową stacją transformatorową, nośnikami reklamowymi małego formatu, trzech masztów flagowych oraz pylonów, zagospodarowania terenu, miejscami parkingowymi na dz. nr 1/3, 1/7, 1/8, 3, 4 obręb 4 Iława.
28. Rozbudowa budynku przetwórstwa tworzyw sztucznych „DRESZLER” o część magazynowo-produkcyjną oraz o część socjalną obiektu na dz. nr 30/18 w Lubawie przy ul. Toruńskiej 12.
29. Sala sportowa z zapleczem i jadalnią dla osób niepełnosprawnych, w tym dzieci i młodzieży do rehabilitacji i rekreacji przy Szkole Podstawowej w Goryniu na dz. nr 472/1 obręb Goryń 5.
30. Przebudowa i remont istniejącego oddziału łóżkowego, instalacji gazów medycznych, częściowej wymiany oraz renowacji stolarki okiennej Niepublicznego Zakładu Opieki Długoterminowej p.w. „Szpital Św. Jerzego” w Lubawie przy ul. Grunwaldzkiej 11.
31. Pawilon do obsługi turystów na terenie ośrodka edukacji historyczno-przyrodniczej w Gierłozie.
32. Centrum Opiekuńczo – Mieszkalne, Kętrzyński Dom Wsparcia przy ul. Sikorskiego 46 w Kętrzynie.
33. Dom Pomocy Społecznej przy Domu Zakonnym w Orniecie przy ul. Olsztyńskiej 9.
34. Rozbudowa budynku produkcyjnego Fabryki Opakowań Foliowych w Lidzbarku Warmińskim przy ul. Dantyszka 19.
35. Centrum Konferencyjne i Targowe przy Hotelu Robert’s Port Żegluga Pasażerska Mikołajki na działkach nr ewid. 36/1, 49/5, 49/11, 37, 38/1 obręb Sady gm. Mikołajki.
36. Przebudowa pomieszczeń Ratusza na potrzeby muzeum przy ul. Ratuszowej 5 w Mrągowie.
37. Przebudowa Stacji Terenowej Biologii Uniwersytetu Warszawskiego w Urwitalcie w ramach projektu „Mazurskie Centrum Bioróżnorodności i Edukacji Przyrodniczej”.
38. Rozbudowa budynku Zespołu Szkół Zawodowych w Kurzętniku.
39. Browar Nowomiejski na działkach nr 5/9, 7/3, 7/5, obręb 13 w Nowym Mieście Lubawskim.
40. Budynek handlowo-usługowy „DINO” wraz z niezbędną infrastrukturą techniczną, dz. nr 62/3, obręb Łąkorze.
41. Przebudowa budynku użyteczności publicznej położonego w Pacóttowie przy ul. Skrajnej na cele Powiatowego Środowiskowego Domu Samopomocy na działce nr 117/14 w miejscowości Pacóttowo, gmina Nowe Miasto Lubawskie.
42. Przebudowane pomieszczenia Przedszkola z Oddziałami Integracyjnymi „KRASNAL” w Olecku położone w budynku przy ul. Zielonej 1 w Olecku.
43. Skrzydło północne budynku „A” Uniwersyteckiego Szpitala Klinicznego przy Al. Warszawskiej 30 w Olsztynie, dz. nr 126, obr. 61 m. Olsztyn.
44. Przebudowa odcinka obserwacyjnego Oddziału Dziecięco-Młodzieżowego wraz z dobudowanym budynkiem świetlicy Wojewódzkiego Zespołu Lecznictwa Psychiatrycznego w Olsztynie przy Al. Wojska Polskiego 35.
45. Budynek CEiK przy ul. Kościńskiego 11 w Olsztynie (Bryła C), położonego w Olsztynie, na działce nr 15/1 obręb 109 Olsztyn.
46. Rozbudowa budynku Szkoły Podstawowej w Bartągu – etap II.
47. Budynek Wydziału Prawa i Administracji, Wydziału Nauk Społecznych oraz Studium Języków Obcych UWM w Olsztynie, ul. Warszawska 98, 10-702 Olsztyn.
48. Rozbudowa i przebudowa poziomu 0 bryły A2 w celu utworzenia Pracowni Rezonansu Magnetycznego w WSSD w Olsztynie przy ul. Żołnierskiej 18a (dz. nr 38, obr. 75).
49. Niepubliczna Szkoła Podstawowa „Piątka” w Olsztynie przy ul. Piłsudskiego na działkach nr 37/2, 36/3, 47/1, 47/2 w obr. 81.
50. Budynek zakwaterowania osadzonych w Zakładzie Karnym w Barczewie, dz. nr 259/62 obr. 3 m. Barczewo.
51. Droga ekspresowa S5 na odcinku Ornowo-Wirwajdy od km 0+000 do km 5+313,95.
52. Sala gimnastyczna wraz z łącznikiem i przebudową sieci kanalizacji w Idzbarku na dz. nr 139 i 436/2.
53. Hotel Radisson Blu Resort & Conference Center przy ul. Turystycznej 15 w Ostródzie.
54. Hala produkcyjno-magazynowa (pionowe znaki drogowe i tablice informacyjne) z częścią socjalno-biurową, na działce nr 136/12 obr. Zajezierze, gm. Małydyty.
55. Hala piekarniczo-cukiernicza dz. nr 233/7, ob. Międzyzlesie, gm. Ostróda.
56. Rozbudowa budynku zajazdu „Przylasek”, zlokalizowanego w m. Wiartel 2, 12-200 Pisz.
57. Rozbudowane przedszkole gminne w miejscowości Kamionek, gm. Szczytno.
58. Przebudowany dworzec kolejowy w Szczytnie.
59. Zmiana sposobu użytkowania i rozbudowa byłego młyna na warsztaty edukacyjne w m. Budry, pow. węgorzewski.
60. Budynek rekreacyjno-letniskowy w m. Kal, gm. Węgorzewo.

Wojewódzka Stacja
Sanitarно-Epidemiologiczna
w Olsztynie

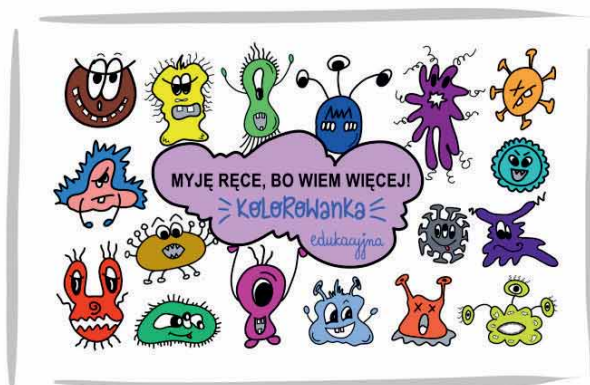
KOLOROWANKI EDUKACYJNE

SZANOWNI DOROŚLI

CHCECIE POROZMAWIAĆ Z DZIECKIEM O TYM, **JAK DBAĆ O HIGIENĘ RĄK?**
JAK CHRONIĆ SIĘ PRZED KLESZCZAMI? ZAPRASZAMY WAS DO WSPÓLNEGO
SPĘDZENIA CZASU Z DZIEĆMI W TOWARZYSTWIE **KOLOROWANEK EDUKACYJNYCH.**
MAMY NADZIEJĘ, ŻE NASZE PROPOZYCJE BĘDĄ CIEKAWĄ FORMĄ WSPARCIA
W PROWADZENIU ROZMÓW NA TEMAT ZDROWIA POŁĄCZONYCH Z **ZABAWĄ.**

ŻYCZYMY PRZYJEMNEJ PODRÓŻY W ŚWIAT **≧ KREATYWNOŚCI ≦** !

POBIERZ KOLOROWANKI

≧ BEZPŁATNIE ≦

≧ ZESKANUJ ≦ QR KOD

